

VG

Metoderapport SKUP 2017

BARNEVERNENS- MILLIARDENE

Maria Mikkelsen, Amalie Frøystad Nærø og Shazia Majid

INNHold

Innsendere	2
Innledning.....	2
1 Fyrlykta	3
1.1 Slik oppsto idéen	3
1.2 Innhenting av tall	3
1.3 Lesing av rapporter og utvikling av hypoteser.....	4
1.4 Tilbake til utgangspunktet	4
1.5 Kartlegging av stiftelsens virksomhet i Norge	4
1.6 Seks spørsmål.....	5
1.7 Gransking av Bufdirs konkurransegrunnlag.....	5
1.8 Tidligere KOFA-avgjørelser.....	6
1.9 Kartlegging av pengestrømmene	6
1.9.1 Regnskapsanalyse	6
1.9.2 Sporene i regnskapsnotene.....	7
1.9.3 Ledelsesstrukturen – sette sammen informasjon fra ulike kilder	8
1.10 Medieomtale i Europa.....	8
1.11 Søk i europeiske registre og databaser.....	8
1.12 Personsøk over landegrenser.....	9
1.13 Samarbeid med estisk avis	9
1.14 Søk i estiske domstoler.....	10
1.15 Kildearbeid – tilgang til internt regnskap	10
1.16 Tidlig kontakt	11
1.17 Krypterte tips	11
1.18 Innsynsbegjæringer til Tolletaten og Bufdir	11
1.19 Finne underleverandører i Estland.....	12
1.20 Analyse av estiske regnskap.....	12
2 Pengebruken	13
2.1 Eierskapsbasen: Innhenting og samkjøring av data	13
2.2 Kartlegging av eierstrukturer.....	13
3 Dobbel trollene	14
3.1 Innsyn i arbeidsavtale	14
3.2 Telefon fra skjult nummer	14
3.3 427 innsynsbegjæringer	15
3.4 Nytt datasett: Krysse navn med offentlige registre	15
3.5 Ringe til 211 offentlig ansatte.....	15
4 Etikk	16
4.1 Anonymisering av ansatte	16
4.2 Bruk av anonyme kilder	16
5 Motstand og spesielle erfaringer.....	16
5.1 Bufdirs handlekraft	16
5.2 Bufdirs mediehandtering	17
5.3 Skriftlige intervjuer og innsikt i mediestrategi.....	17

5.4 Motarbeidet av kommuner	17
5.5 Manglende kunnskap og tette bånd	17
6 Dette er nytt.....	18
7 Konsekvenser	19
8 Slik var arbeidet organisert.....	20
9 Vedlegg	20

INNSENDERE

Innsendere: Maria Mikkelsen, Shazia Majid og Amalie Frøystad Nærø

Takk til: Mari Mets, Jari Bakken, Tom Byermoen, Mona Norman, Tore Kristiansen, Anders Sooth Knutsen og Lars Håkon Grønning

Publisert: Fra 8 .mai 2017. Arbeidet fortsetter inn i 2018.

Kontaktperson: VG ved Maria Mikkelsen, tlf.nr. 90073783, Pb. 1185 Sentrum, 0107 Oslo

Redaksjon:

Verdens Gang

Pb. 1185 Sentrum, 0107 Oslo

Sentralbord: 22 00 00 00

INNLEDNING

«Vi mener at fosterforeldre har verdens viktigste jobb for de mest sårbare i samfunnet, og undrer oss over om flere har tid og lyst til å ta del i dette».

Slik forsøkte Stiftelsen Fyrlykta å rekruttere nye fosterforeldre i innlegg i en rekke aviser desember 2016.

Behovet for fosterhjem har økt kraftig de siste årene, og Norge har vært rådvile om hvordan man skal finne trygge og gode hjem til alle barn som trenger det. I dette markedet har noen aktører sett at det er store penger å hente.

Det siste året har VG avslørt hvordan en stor privat barnevernsaktør, Stiftelsen Fyrlykta, har fått verdifulle kontrakter under falske premisser. Det som skulle være en ideell organisasjon, overførte millioner til et europeisk nettverk ledet av norsk-tyske Peer Salström-Leyh.

Arbeidet vårt avdekket at Fyrlykta ikke var alene om å tjene store penger på privat barnevern. Kartleggingen viser at størsteparten av pengesekken fordeles på noen få, og at flere av aktørene som mottar flest velferdsmillioner kontrolleres av fond i skatteparadiser.

Gjennom en nasjonal kartlegging av barnevernstjenesten i samtlige av landets kommuner, har VG avdekket at stort antall ansatte i det offentlige barnevernet selger private barnevernstjenester på si. Det åpner for at det ikke er barnas beste som står i sentrum når kontrakter inngås og offentlige penger fordeles.

Til syvende og sist handler det om å sørge for at kommunenes velferdspenger blir brukt på å gi barna som trenger det, et best mulig tilbud. VGs avsløringer det siste året tyder på at Norge kan ha mistet noe av kontrollen med det private barnevernsmarkedet.

1 FYRLYKTA

1.1 Slik oppsto idéen

Våren 2016 leste Maria Mikkelsen en sak på NRKs forside om en stiftelse som rekrutterte fosterforeldre blant arbeidsledige i Rogaland. Stiftelsen het Fyrlykta, og hadde etablert seg på Vestlandet midt under oljekrisen. En representant for stiftelsen opplyste til NRK at en fosterfamilie kunne tjene rundt en halv million i året.

Saken trigget nysgjerrigheten hennes av flere årsaker. Under flyktningkrisen hadde Maria skrevet om enslige mindreårige asylsøkere. Hun visste derfor at behovet for fosterhjem var stort, og at Bufetat kjørte en rekke kampanjer for å øke rekrutteringen.

Men det var ny informasjon at fosterhjem ble formidlet av private aktører. Maria var overrasket over at stiftelsen rekrutterte blant arbeidsledige, og at den omtalte oppgavene som ordinært arbeid – med ordinær lønn.

19. mai, samme dag som saken ble publisert i NRK, sendt hun en e-post til Bufetat, som ble sendt videre til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir):

«Jeg leste en sak hos NRK i dag der man omtaler en stiftelse som rekrutterer fosterhjem på vegne av Bufetat, den heter Fyrlykta. Jeg var ikke klar over at dere får hjelp til dette. Hvor mange andre tilbydere benytter dere til slikt arbeid? Og hvor stort er omfanget?»

1.2 Innhenting av tall

Bufdir forklarte at de kjøpte fosterhjems plasser fra en rekke private, og at de hadde egne rammeavtaler med ideelle organisasjoner. Fyrlykta var blant disse. Vi ba om en oversikt over kjøp fra private i 2015 og ble overrasket over hvor mye penger det var snakk om. Den kommersielle helsegiganten Aleris hadde solgt plasser for 209 millioner kroner, fulgt av Fyrlyktas 118 millioner kroner. Fosterhjems meldingen fra samme år fortalte at statens utgifter var 694 millioner kroner i 2014. Kun få år tidligere, i 2012, var summen 394 millioner kroner. I stortingsmeldingen ble situasjonen beskrevet slik:

«Når kommunen ikke finner fosterhjem i slekt eller nettverk, og Bufetat ikke klarer å rekruttere nok fosterhjem, har etaten i mange tilfeller ikke noe annet valg enn å kjøpe dette tiltaket av private leverandører(...) Knapphet på fosterhjem gjør at private leverandører er i stand til å gi sine fosterhjem høy godtgjørelse (...).»

Her hadde det altså på kort tid vært en voldsom vekst i offentlig pengebruk, samtidig som et nytt område var åpnet for det private markedet. Aktørene hadde åpenbart stor forhandlingsmakt. Og noen av dem satt igjen med store penger.

1.3 Lesing av rapporter og utvikling av hypoteser

Våren 2016 jobbet Maria med andre oppgaver i VGs nyhetsavdeling. Da hun begynte i dagsordengruppen i januar 2017, gikk hun tilbake til utgangspunktet og gjorde en mer inngående research om det private barnevernmarkedet. Litt forenklet sagt finansierer det statlige barnevernet kjøp av plasser i fosterhjem og institusjoner, mens kommunene kjøper bistand til saksbehandling og undersøkelser. På både statlig og kommunalt nivå hadde utgiftene økt kraftig de siste årene.

Vi visste at fremveksten av private aktører i barnevernet hadde skapt nye utfordringer. I 2015 hadde Maria fått innsyn i et brev fra Fylkesmannen i Nordland som spurte Bufdir hvilke tjenester kommunene hadde lov til å sette ut til private. En telefon til fylkesmannen bekreftet at de ikke hadde fått svar, halvannet år senere. Det skulle gå ytterligere ni måneder før de fikk en tilbakemelding.

Det var skrevet flere rapporter og utredninger om temaet. Noen av konklusjonene var oppsiktsvekkende. Skulle man legge dem til grunn, hadde det offentlige svært liten kontroll og oversikt over pengebruken. Det ble advart om markedssvikt og uheldige bindinger.

Maria skrev et omfattende notat til sine ledere der de overordnede hypotesene var:

1. Det offentlige har lagt til til rette for en enorm utgiftsgalopp i barnevernet, uten å ha tilstrekkelig styring og kontroll.
2. Private aktører, som ikke har barnas beste som deres fremste prioritet, utnytter markedsmakten sin til å oppnå fordeler.

1.4 Tilbake til utgangspunktet

Vi ville i første omgang fokusere på fosterhjemsområdet og Stiftelsen Fyrlykta. Undersøkelsene våre viste at stiftelsen hadde langt større inntekter fra fosterhjemstjenester enn de andre ideelle.

I Bizweb fikk vi bekreftet at stiftelsen var svært lønnsom. Etter bare fire år i drift hadde stiftelsen en omsetning på 135 millioner kroner i 2015. Samtidig gikk den med store overskudd. Driftsmarginen var for eksempel på skyhøye 35 prosent i 2013. Ingen av de andre leverandørene vi sammenlignet med kunne skilte med et lignende tall.

På stiftelsens nettsider sto det at den var en del av et europeisk nettverk av fosterhjemstiftelser, såkalte fyrlykter. Bak samtlige sto en ukjent, tysk mann ved navn Peer Salström-Leyh, som tilsynelatende ikke hadde andre næringsinteresser i Norge. Alle stiftelser var knyttet til det som ble omtalt som en medlemsorganisasjon i Tallinn. Norske Fyrlykta betalte en årlig medlemsavgift til dette selskapet.

1.5 Kartlegging av stiftelsens virksomhet i Norge

Første skritt var å gå opp stiftelsens historikk. Vi sendte en rekke innsynsbegjæringer til flere offentlige instanser, blant annet Bufdir og Lotteri- og stiftelsestilsynet. Slik så vi at Peer Salström-Leyhs virksomhet hadde blitt opprettet i Norge kun to dager før Bufdir utlyste

fosterhjemsavtalen i 2011. Avtalen var svært verdifull, og forpliktet for første gang Bufdir til å kjøpe fosterhjems plasser fra ideelle fremfor andre private.

I dokumentene fra Bufdir så vi at kontrakten først ble gitt til en norsk filial av en tysk stiftelse, Stiftung Leuchtfeuer NUF. I 2013 ble kontrakten overført til Stiftelsen Fyrlykta uten at det ble utlyst en ny konkurranse.

Vi oppdaget at det hadde skjedd en interessant utvikling siden sist. Fyrlykta hadde gått til sak mot Oslo kommune, der den også hadde fått en fosterhjemsavtale fordi den var idell. Etter to år konkluderte kommunen med at stiftelsen ikke lenger oppfylte deres krav til ideelle. Fyrlykta tapte saken i november 2016.

I Offentlig elektronisk postjournal (OEP) så vi at også Bufdir hadde stilt spørsmål om Fyrlyktas status som ideell. Direktoratet hadde sendt to bekymringsmeldinger til Stiftelsestilsynet uten å få svar, i desember 2015 og 2016. Likevel ga Bufdir Fyrlykta en ny rammeavtale om institusjonsdrift for ideelle aktører i 2016.

Stiftelsen var altså fortsatt inne i varmen hos Bufdir, til tross for at Oslo kommune mente at den seilte under falskt flagg. Skatteetaten ga også Fyrlykta skattefritak som følge av stiftelsen oppga å ha «ikke-ervert» som formål.

1.6 Seks spørsmål

Etter de innledende undersøkelsene sto vi igjen med følgende spørsmål:

1. *Seilte Fyrlykta under falskt flagg ved å hevde at den var ideell?*
2. *Hvorfor gikk det penger til utlandet, og hvordan ble pengene brukt?*
3. *Fulgte Bufdir Stortingets pålegg om å prioritere ideelle organisasjoner?*
4. *Hvem var Peer Salström-Leyh, og hvorfor etablerte han seg i Norge?*
5. *Var Bufdirs overføring av kontrakten fra Stiftung Leuchtfeuer NUF til Stiftelsen Fyrlykta lovlig?*
6. *Hvor god kontroll og styring hadde Bufdir på kjøp av fosterhjemstjenestene?*

1.7 Gransking av Bufdirs konkurransegrunnlag

Det finnes ikke en entydig definisjon på hva en ideell organisasjon er. Den tidligere veilederen til reglene om offentlige anskaffelser beskrev noen kjennetegn, men understreket at det må gjøres en vurdering av hver enkelt aktør. Det avgjørende var altså hvilke krav Bufdir hadde stilt til Fyrlykta. Etter å ha gjort oss kjent med prosedyrene for offentlige anskaffelser, ba vi om innsyn i Bufdirs kvalifikasjonsgrunnlag for konkurransen i 2011. Vi ba også om konkurransegrunnlaget, anskaffelsesprotokollen og dokumentasjonen Fyrlykta hadde sendt inn for å få lov til å delta i konkurransen. Det ga oss en oversikt over Bufdirs betingelser og hvordan Fyrlykta dokumenterte at disse var oppfylt.

Bufdir hadde satt som vilkår at en ideell aktør som et minimum måtte oppfylle tre krav:

- Virksomheten har et ikke-kommersielt formål.

- Virksomheten er selvstendig og uavhengig av offentlige og kommersielle interesser.
- Virksomheten deler ikke ut overskudd til annet enn formålet til virksomheten

Dette dannet utgangspunktet for de videre undersøkelsene.

1.8 Tidligere KOFA-avgjørelser

For å se hvilke vurderinger som tidligere var gjort av ideelle organisasjoner, søkte vi etter tidligere avgjørelser i Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA). I en sak fra 2011, der et selskap ikke fikk medhold i at den kunne kalle seg ideell, hadde nemnda lagt vekt på at selskapets vedtekter ikke sa noe konkret om hvordan et eventuelt overskudd skulle benyttes. Formålsparagrafen var snarere en beskrivelse av selskapets tjenester. Vi mente det var mulig å føre lignende argumentasjon for Fyrlyktas vedtekter. Stiftelsens formål var:

«Å utvikle og markedsføre innovative, nye konsepter i sosialt arbeid, særlig innen barnevern, skole, utdanning og rehabilitering. For disse formål skal stiftelsen samarbeide med de ulike parter i samfunnet.»

KOFA hadde i samme sak lagt vekt på at *muligheten* for økning av privat formue alene var avgjørende for hvorvidt en aktør var ideell. Vi spurte oss om Fyrlyktas tette bånd til andre virksomheter i Europa skapte rom for en slik mulighet.

1.9 Kartlegging av pengestrømmene

Ble overskudd brukt til annet enn stiftelsens formål? For å kunne svare på dette, måtte vi kartlegge stiftelsens økonomi og struktur.

1.9.1 Regnskapsanalyse

Stiftelsens regnskap for 2016 var på dette tidspunktet ikke tilgjengelig. Vi bestilte årsregnskaper for Stiftung Lechtfeuer NUF og Stiftelsen Fyrlykta i perioden 2011-2015 og sorterte nøkkeltallene i Excel. Dermed kunne vi både se langsiktig utvikling i bedriften og hvordan inntektene ble fordelt.

De totale salgsinntekter over fire år var 305 millioner kroner. I en rapport om det private barnevernet fra 2016 leste vi at 95 prosent av omsetningen i Fyrlykta stammet fra Bufetat. Siden stiftelsen var registrert som ideell, slapp den i tillegg å betale 25 prosent skatt av overskuddet.

Årsresultatet viste et overskudd på rundt 20 millioner kroner årlig de to siste årene. Dette var oppsiktsvekkende god bunnlinje for en ideell stiftelse. Stiftelsen hadde samtidig bygd seg opp en solid egenkapital på 50 millioner kroner.

En god pekepinn på om penger blir brukt på en fornuftig måte, er å se på kostnader knyttet til administrasjon og lønn, som i et regnskap kalles driftskostnader. I Fyrlykta utgjorde dette 30 prosent av salgsinntektene. Frem til nå hadde Maria jobbet alene, men nå ble Shazia Majid involvert. Hun har erfaring som økonomisjef i både privat og ideelle sektor, og visste at administrasjonskostnader vanligvis lå på rundt 15 prosent. Stiftelsens kostnader var dobbelt så høye.

Spørsmålet var hvordan de hadde rom til å ha en så kostbar drift. For å komme til bunns i dette, måtte vi undersøke hvor mye av Bufetats penger som gikk til tjenestene stiftelsen faktisk skulle tilby. Resultatregnskapet i et årsregnskap beskriver hva man har solgt og hvilke utgifter man har hatt i den løpende driften. Kostnaden knyttet direkte til produksjon av salgsvarer heter “varekostnad”. I Fyrlyktas regnskap måtte dette bety kostnader knyttet til foster- og beredskapshjem. Vi regnet ut hvor stor andel dette utgjorde av salgsinntekter, og ble overrasket over svaret:

Stiftelsen brukte kun halvparten av sine inntekter på fosterhjemmene. Vi hadde tatt for gitt at størsteparten av Bufetats millioner skulle gå direkte til omsorgen av samfunnets mest sårbare barn. Hvordan ble resten av pengene brukt? Fyrlykta var en ideell organisasjon som ikke kunne ta utbytte. Vi skjønte at vi var på sporet av en god sak.

1.9.2 Sporene i regnskapsnotene

Noter i et årsregnskap inneholder svært verdifull informasjon om driften og investeringene i et foretak. Her kunne vi se at ledelsen i Fyrlykta fikk svært godt betalt. Stiftelsen hadde tre daglige ledere. En av dem var Peer Salström-Leyh, men han hadde i saken mot Oslo kommune oppgitt at han ikke mottok lønn. Lønn og godtgjørelser til de to andre utgjorde 4,3 millioner kroner i 2015 og var økt med rundt 80 prosent fra 2014. For å være sikre på at lønnen var unaturlig høy, tok vi stikkprøver blant andre ideelle organisasjoner. De viste at lønnen til daglige ledere lå på mellom 630.000 kroner til i overkant av én million.

Vår research hadde vist at Fyrlykta og de andre stiftelsene omtalte seg som medlemmer av et selskap i Tallinn, Interpharus. I notene i regnskapet for 2015, så vi at Fyrlykta hadde betalt rundt 3,6 millioner kroner i medlemsavgift. Summen var omtrent like høy i 2014. Samtidig eide Fyrlykta 26 % av aksjene. Vi kunne altså legge til grunn at mange millioner av norske skattepenger i løpet av få år hadde gått til et foretak i utlandet som var kontrollert av stiftelsens grunnlegger, Peer Salström-Leyh. Dette fikk varsellampene til å lyse. Forklaringen fremsto i tillegg som vag: Interpharus beskrev på sine nettsider at den utførte “ikke-pedagogiske” oppgaver på vegne av medlemmene, blant annet tjenester knyttet til sosiale medier, forskning, reiser og IT.

Vi så også at Stiftelsen Fyrlykta hadde lånt ut fire millioner kroner til “lån til foretak i samme konsern”. Det sto ikke hvem lånene var gitt til. Men Stiftung Leuchtfuehrer NUF oppga at den hadde lånt ut totalt fire millioner kroner til den svenske og finske stiftelsen. I tillegg var et mindre lån til den litauiske stiftelsen registrert som tapt. Dette kunne tyde på at norske skattepenger finansierte stiftelser i andre land.

En betydelig andel av egenkapitalen fant vi i tillegg bundet i investeringer. I Norge hadde Fyrlykta i 2015 kjøpt et aksjeselskap for rundt 2,9 millioner kroner. Dette selskapet eide lokaler i Fredrikstad som ble leid ut til stiftelsen for 55.000 kroner i måneden. Samtidig hadde stiftelsen lånt ut fire millioner kroner til dette datterselskapet. Regnskapet viste at Fyrlykta over tid hadde kjøpt eiendommer som i 2015 var verdt 22 millioner kroner. Søk i eiendomsregisteret fortalte oss at det var kjøpt fire eiendommer bare det siste året.

Vi kunne nå slå fast følgende: Den ideelle stiftelsen hadde foretatt store investeringer i Norge. Betydelige summer gikk hvert år til utlandet i form av lån og en ullen medlemsavgift.

1.9.3 Ledelsesstrukturen – sette sammen informasjon fra ulike kilder

Det var avgjørende å vite hvem som tok beslutningene om både investeringene og transaksjonene med selskapet knyttet til grunnleggeren. I offentlige registre så vi at de daglige lederne også utgjorde stiftelsens styre. Peer Salström-Leyh hadde tre roller i Fyrlykta: Han var stiftelsens oppretter, styremedlem og daglig leder. Som oppretter var han den eneste med myndighet til å endre vedtekter.

Vi hadde bedt Stiftelsestilsynet om innsyn alle dokumenter knyttet til Fyrlykta. Disse viste at han i 2014 hadde gjort en vedtektsendring og innført et eget råd, et «supervisory board», som nå utgjorde stiftelsens høyeste organ. Salström-Leyh utpekte rådet og fastsatte deres honorarer. Rådet utpekte styret og fastsette deres godtgjørelser. Styret skulle igjen ansette daglige ledere og avgjøre hvilken lønn de skulle ha.

Det fremkom ikke informasjon om rådet i offentlige registre. Men dokumenter stiftelsen hadde sendt Bufdir viste at rådet mottok det som var oppført som styrehonorarer i stiftelsens regnskaper. Disse utgjorde 280.000 i 2015 og 458.000 i 2014. Overfor Bufdir navnga stiftelsen fem rådsmedlemmer uten å utdype hvem de var. Ett av navnene var Meeli Salström, som vi antok var et familiemedlem. Salström-Leyh hadde med andre ord makt over alle roller i stiftelsen samtidig som han tilsynelatende ga familiemedlemmer verv som utløste honorarer på opptil 100.000 kroner i året.

1.10 Medieomtale i Europa

For å få innsikt i hvordan stiftelsen opererte, måtte vi kartlegge den europeiske virksomheten. På stiftelsenenes nettsider kom det frem at det var fyrlykter i totalt syv land: Norge, Sverige, Finland, Tyskland, Estland, Litauen og Latvia.

Allerede på 90-tallet gjorde den tyske stiftelsen det til en forretning å sende tysk barnevernsgdom til fosterhjem i utlandet. Ved hjelp av Google Translate og tysktalende kolleger fant vi nyhetssaker om en tysk dokumentar fra 2011 som hadde ført til full oppvask i Portugal. Portugisiske myndigheter hevdet ungdommene oppholdt seg i landet ulovlig og at de ble oppdaget ved tilfeldigheter. I 2015 laget den tyske kringkasteren ARD en dokumentar der det ble påstått at stiftelsen fikk 5400 euro for å ta vare på en ungdom, men at bare 3200 av disse gikk til fosterhjemmet. Medieomtalen i andre land fortalte oss at deler av virksomheten var kontroversiell. Det gjorde oss enda mer nysgjerrig på fyrlyktnettverket og dets tilknytning til Norge.

1.11 Søk i europeiske registre og databaser

Vi satte oss som mål å kartlegge strukturen og økonomien i det europeiske nettverket. Vi startet med å gjøre omfattende søk i European Business Register (EBR). Her fant vi nøkkelopplysninger om flesteparten av stiftelsene. Slik så vi at Peer Salström-Leyh, i tillegg til å være grunnlegger, ofte også var styremedlem eller hadde et lederstilling i stiftelsene – en struktur vi kjente igjen fra Norge.

Ved å gjøre rollesøk på Peer Salström-Leyh så vi at han hadde omfattende privat virksomhet i Estland. Han var knyttet til totalt åtte selskaper og stiftelser. Via EBR bestilte vi regnskapene til samtlige, også paraplyorganisasjonen Interpharus. I disse så vi at Salström-Leyh, i tillegg

til å være daglig leder, også utgjorde styret. Han satt med andre ord med all makt i selskapet som fikk flere millioner årlig fra Norge.

Vi startet brede søk etter stiftelsene og regnskapene vi ikke fant i EBR. Via Investigative Dashboard fant vi frem til OpenCorporates, en åpen database over selskaper over hele verden. Slik fant vi frem til det relevante registeret i Finland, men her hadde ikke stiftelsen levert årsregnskap. Vi fikk hjelp fra tyske journalister til å navigere i Tyskland, der registrene var organisert på regionnivå. Men som i mange andre land ble ikke stiftelsen regnskap ansett som offentlig informasjon. Søkene bidro likevel til at vi fikk en oversikt over Peer Salström-Leyhs tyske virksomhet. I tillegg til fosterhjemstiftelsen var han knyttet til tre aksjeselskap. I vedtektene til den latviske stiftelsen sto det at midlene skulle gå til ett av disse dersom stiftelsen ble oppløst.

For å holde oversikten plottet vi all informasjon om oppstart, selskapsform og roller inn i Google Sheets. Flere navn gikk igjen. Tre av navnene Stiftelsen Fyrlykta hadde oppgitt som rådsmedlemmer, hadde posisjoner også i de andre stiftelsene. Meeli Salström, som vi trodde var i familie med Salström-Leyh, hadde roller i en rekke land i tillegg til i Norge. Det var altså tette bånd mellom stiftelsene og mellom stiftelsene og Salström-Leyhs øvrige selskaper.

1.12 Personsøk over landegrenser

Men hvem var Peer Salström-Leyh? Hvilke bånd hadde han til Norge - og hvorfor kjente han til det norske barnevernmarkedet? For både oss og kilder vi snakket med var han en ukjent skikkelse.

Ved hjelp av journalister i tyske Bild, som ofte samarbeider med VG+, fikk vi en kredittrapport som ikke røpet noe om hans private formue, men som knyttet ham til tre ulike adresser i Köln. I EBR hadde han oppgitt flere adresser i Tallinn, der han også var oppført som leder av tysk-estisk handelskammer.

I Norge var han registrert med en inaktiv filial av et estisk selskap. Vi fant ham ikke i Folkeregistret, og vi fikk heller ingen treff i Eiendomsregisteret. På stiftelsens nettsider lå en sparsom CV som fortalte at han fattet interesse for sosialt arbeid da han jobbet som matros.

Vi kontaktet journalistene som sto bak dokumentaren i ARD i håp om å få vite mer. De sendte oss et bilde av dødsannonсен til Peer Salström-Leyhs mor, som bekreftet at han var halvt norsk og at familien holdt til i Estland. Den bekreftet også at han var i familie med Meeli Salström, som åpenbart hadde en sentral rolle i nettverket.

1.13 Samarbeid med estisk avis

Til tross for at Stiftung Leuchttfeuer i Tyskland ble omtalt som fyrlyktenes morstiftelse, pekte altså de viktigste sporene mot Estland. Men språkbarrierer og manglende lokalkunnskap gjorde det utfordrende å komme videre. Via vår tidligere VG-kollega John Bones kom vi i kontakt med journalist Mari Mets i den Tallinn-baserte avisen Äripäev. Vi sendte henne informasjonen vi hadde om Salström-Leyhs virksomhet i Estland, og ba om tips og hjelp til grunnleggende person- og firmasøk. Rapporten vi fikk fra Mets ble et gjennombrudd. Mets skrev blant annet at:

- Den norske stiftelsen sto for rundt 60 prosent av omsetningen til Interpharus.
- Salström-Leyh og hans slektninger eide en rekke eiendommer over hele Estland.
- Salström-Leyh hadde kjøpt et hus fra den estiske OL-komiteen i 2013 for 1,43 millioner euro. Det ble kjøpt via et selskap som hadde drevet med fosterhjemsformidling frem til denne aktiviteten ble overført til en stiftelse. Både den estiske fosterhjemsstiftelsen og Interpharus leide lokaler i dette huset.
- Et annet av Salström-Leyhs aksjeselskap, Elukaar, gikk med overskudd, men det var uklart hva det drev med. Det oppga selv at det «formidlet varer og personer».
- Den estiske stiftelsen, Tuletern, hadde blitt trukket for retten minst én gang.
- Nesten alt av Tuleterns inntekter var donasjoner.

Vi fikk altså bekreftet at Salström-Leyh satt på store verdier, at den norske stiftelsen var Interpharus' største inntektskilde og at norske skattepenger kunne bli brukt til å betale husleie til oppretteren.

1.14 Søk i estiske domstoler

Mets sendte oss linken til databasen der man kunne søke etter saker som hadde vært behandlet av estiske domstoler. Ved å søke på «Tuletern», navnet til den estiske stiftelsen, fikk vi opp flere treff. Ved hjelp av Google Translate fant vi et søksmål fra 2008 der et tidligere fosterhjem hadde gått til sak for å få utbetalt pengene de hadde krav på. Via den estiske advokaten fikk vi kontakt med saksøkeren. I midten av mars møtte vi to tidligere fostermødre hjemme i en liten bygd sør i Estland. Senere satte vi disse i kontakt med Mari Mets, som fulgte opp flere av sporene i sin egen avis.

1.15 Kildearbeid – tilgang til internt regnskap

En utfordring i arbeidet var at Fyrlyktas 2016-regnskap ikke ville bli tilgjengelig i Brønnøysundregistrene før på høsten. Men omtrent midtveis i arbeidet fikk vi kontakt med kilder som sørget for at vi fikk tilgang til stiftelsens interne regnskap for januar 2017. Dette var avgjørende av flere grunner. Det bekreftet at stiftelsen fortsatt hadde store inntekter og høy egenkapital. Det viste at medlemsavgiften til Interpharus ble beregnet ut fra en prosentvis andel av omsetningen, og at den nå utgjorde over 400.000 kroner i måneden. Det bekreftet også våre tidligere beregninger om at kun halvparten av stiftelsens inntekter gikk til oppfølging og drift av fosterhjemmet.

Det interne dokumentet ga oss også et nytt, viktig spor. Månedsregnskapet var langt mer detaljert enn hva vi fikk tilgang til i Brønnøysundregistrene. En av postene viste et Fyrlykta brukte rundt 30.000 kroner i måneden på "IT user package cost" fra et selskap som het Elukaar. Dette selskapet kjente vi igjen fra vårt tidligere arbeid – det var Salström-Leyhs private aksjeselskap i Tallinn, som oppga å drive med videreformidling av varer og tjenester. Regnskapet viste også at Fyrlykta var skyldig Elukaar nærmere 240.000 kroner.

Opplysningene kunne være avgjørende for å slå fast hvorvidt Fyrlykta seilte under falskt flagg. Dersom Salström-Leyh tjente på stiftelsens handel med sitt eget aksjeselskap, ville det være i strid med Bufdirs krav til ideelle organisasjoner og innebære et mulig brudd på

stiftelsesloven. Men dokumentene var på dette tidspunktet kildesensitive. Vi var derfor avhengige av at Fyrlykta eller Peer Salström-Leyh skulle utdype disse forholdene selv.

1.16 Tidlig kontakt

Vi rettet den første intervjuforespørselen til Salström-Leyh allerede 13. mars, to måneder før saken sto på trykk. Vi forklarte at vi ønsket å vite mer om Fyrlyktas vekst i Norge og de øvrige stiftelsenes arbeid i Europa. Han foreslo at vi kunne møte ham på en messe i Düsseldorf, men avlyste avtalen en uke i forveien. Vi reiste likevel ned med fotograf for å ta bilder av ham, uten at han var klar over det. Ytterligere to ganger ba vi om et intervju, men Salström-Leyh hadde ulike forklaringer på hvorfor han ikke hadde anledning og ba om å få spørsmålene skriftlig. Den norske ledelsen var taus. All kommunikasjon med Fyrlykta foregikk derfor på e-post med Peer Salström-Leyh. Han svarte på mange av spørsmålene og bekreftet flere nøkkeltall for 2016. Vi fikk også bekreftet at 15 % av inntektene til Interpharus, som altså fikk mesteparten av pengene sine fra Norge, gikk til husleie og transport. Summen Interpharus betalte for leie av lokaler i det tidligere OL-bygget i Tallinn, gikk rett til Peer Salström-Leyh.

Vi fikk også bekreftet en annen, viktig opplysning: Salström-Leyh fortalte uoppfordret at Fyrlykta kjøpte blant annet logomateriell, reiser og programvare fra selskapet hans, Elukaar. Men han svarte ikke på oppfølgingsspørsmål om denne avtalen.

1.17 Krypterte tips

Den første saken om Fyrlykta, «Fosterhjemskongen», ble publisert 8. mai. To dager senere ble Maria kontaktet av en kilde gjennom den krypterte meldingstjenesten Signal. Kilden fortalte at Fyrlykta kjøpte kontorrekvisita fra Baltikum og at de betalte 50 kroner for hver kulepenn. Vedkommende mente dette var en grov overfakturering. Fra andre kilder fikk vi bekreftet at stiftelsen kjøpte både Fyrlykta-penner og Fyrlykta-drops. Vi antok at dette var noe av logomateriellet stiftelsen kjøpte fra Elukaar. Vi visste også at Bufdir hadde stilt spørsmål om stiftelsens pengebruk. I 2014 hadde Fyrlykta hatt reisekostnader på 1,3 millioner kroner. Dette satte vi nå i sammenheng med handelen med Elukaar. Dersom det stemte at Salström-Leyh overpriset disse varene og tjenestene, ville det bety at han tok ut profitt fra den ideelle stiftelsen.

1.18 Innsynsbegjæringer til Tolletaten og Bufdir

For å kunne dokumentere eventuell overprising forsøkte vi flere metoder. Hensikten var å skaffe til veie fakturaer utstedt av Elukaar til Fyrlykta og fra potensielle underleverandører til Elukaar. Slik kunne vi stadfeste prisen på tjenestene og dokumentere hvorvidt Salström-Leyh tok et uvanlig høyt påslag.

Vi ba Tolletaten om innsyn i tolldeklarasjoner knyttet til stiftelsen, herunder kategori og verdi på innførte varer. Innsynsbegjæringen ble avslått. Vi undersøkte rammeavtalen Bufdir hadde inngått med Fyrlykta, der det sto at Bufdir hadde full innsynsrett i regnskapet og de tilhørende bilagene. Vi ba derfor Bufdir om innsyn i alle regnskapsbilag knyttet til A) regnskapsposten “6800 kontorrekvisita” – som vi var kjent med gjennom det interne regnskapet – og B) kostnader fakturert av Elukaar. Men Bufdir svarte at de ikke satt på denne

informasjonen og ba oss rette henvendelsen til Fyrlykta, som ikke overraskende avsto forespørselen.

1.19 Finne underleverandører i Estland

I slutten av mai fikk vi uventet kildeopplysninger som hjalp oss med å identifisere noen av Elukaars underleverandører i Estland. Vi tenkte at det ikke skadet å spørre dem direkte, og ringte i håp at de ville svare på to ting: Prisen på varen eller tjenesten de solgte til Elukaar og kopi av fakturaene de hadde utstedt til selskapet. Vi fikk ikke tak i fakturaene, men underleverandørene bekreftet samarbeidet med Elukaar. Den ene sa at han hadde solgt pinner for mellom 50 cent og 1 euro. En annen bekreftet at han hadde solgt flybilletter til Norge i flere år. Eierne het Volker Rower og sto oppført som ansatt på Interpharus' nettsider. Fyrlykta, som ikke skulle ha noen kommersielle bindinger til oppretteren, kjøpte altså reiser fra et selskap i Estland som igjen kjøpte tjenester fra Salström-Leyhs nære samarbeidspartner.

1.20 Analyse av estiske regnskap

Samtidig som vi forsøkte å få innsyn i dokumentasjon, dykket vi ned i Elukaars regnskaper. Regnskapene var på estisk, og med en noe annerledes oppsett enn hva vi er vant til. Dette løste vi ved å finne adekvate oversettelser og sammenligne med tilsvarende regnskaper som var offentliggjort både på estisk og engelsk. Hvis vi var i tvil, ba vi Mari Mets, journalisten i Äripäev, om å kvalitetssikre opplysningene.

Elukaars regnskap fortalte at selskapet gikk en halv million i overskudd i 2015. Tidligere var det også tatt ut utbytte. Regnskapet viste flere ting som ble avgjørende for at vi kunne beregne oss frem til et prispåslag: 1. Regnskapet viste at alle selskapets inntekter stammet fra salg til eierens stiftelser, først og fremst norske Fyrlykta. 2. Selskapet produserte ingen varer eller tjenester, men viderefakturerte tjenester fra estiske underleverandører. 3. Selskapet var registrert med én ansatt, som var ført med en lønn på 12.000 kr i 2015. 4. Elukaar leide lokaler i eierens eget hus. Dermed var det klart at det var få kostnader forbundet med driften annet enn innkjøpskostnaden på tjenestene de solgte videre til Norge, altså varekostnaden. Følgelig kunne vi beregne hva de la på innkjøpsprisen ved å beregne differansen mellom salgsinntekter og varekostnad.

Resultatet av denne beregningen ble et gjennombrudd. Vi kunne påvise at Elukaar hadde solgt varer og tjenester for 19,4 prosent mer enn innkjøpsprisen.

Vi spurte Salström-Leyh direkte om hvor stor andel av Elukaars omsetning som stammet fra Norge. Overraskende nok svarte han. Stiftelsen Fyrlykta hadde kjøpt reiser for 135.000 euro i 2015. Det dreide seg i hovedsak om reiser innenlands i Norge. Kostnadene for varekjøp var 4.000 euro, ifølge oppretteren.

6. juni publiserte vi saken som forklarte hvordan Fyrlykta hadde brukt store summer på å kjøpe innenlands flybilletter og hvordan en femtedel av pengene havnet hos Peer Salström-Leyhs selskap i Tallinn. Påslaget på 20 prosent ble senere brekreftet av Deloitte.

2 PENGEBRUKEN

Vi fokuserte på Fyrlykta og fosterhjemstjenester frem til sommeren. Vi visste at den offentlige pengebruken hadde økt kraftig også på andre områder i det private barnevernet. Maria hadde i sitt notat fra vinteren skrevet at mange private satt igjen med stor profitt. Vi kom tilbake på jobb etter sommerferien med en målsetning om å beskrive lønnsomheten i bransjen. Dette var særlig aktuelt siden de såkalte velferdsprofitørene var tema i valgkampen.

2.1 Eierskapsbasen: Innhenting og samkjøring av data

Utvikler Jari Bakken hadde på vårparten laget enkel database med informasjon om private som leverte fosterhjemstjenester. Nå benyttet han en stegvis metode for å utvide verktøyet til alle private aktører i barnevernet:

1. Hent alle organisasjonsnummer innen bransjekodene «barnevernstjenester» og «institusjoner innen barne- og ungdomsvern» fra [Brønnøysundregistrenes åpne data](#).
2. For hvert organisasjonsnummer, gjorde vi følgende:
 - a. Hent alle de siste årenes regnskapstall fra Proff.nos datatjeneste
 - b. Finn alle roller og styreverv fra Proff.nos datatjeneste
 - c. Slå opp organisasjonsnummeret i [Kommunal Rapports Leverandørdatabase](#) for å finne ut hvilke kommuner som har kjøpt tjenester fra foretaket.
3. For hver relevant person som ble funnet i steg 2, slå opp deres tall i skattelistene.
4. For hver relevant person som ble funnet i steg 2, se om de hadde stilt til politisk valg ved å slå opp navnet i de senere års valglistene.

Dette ble presentert i et samlet grensesnitt hvor det var mulig å navigere i dataene. Basen presenterte informasjon om totalt 1742 enheter knyttet til 2196 navn. Verktøyet var nyttig på flere måter. Vi hadde alle relevante tall systematisert etter år, noe som og gjorde det enkelt å sammenligne selskaper og roller. Vi brukte verktøyet til å identifisere saker og lage enkle oversikter som leserne selv kunne sortere ut fra ønskede kategorier. Vi ønsket også å se på utviklingen over tid. For å sammenligne nøkkeltall fra år til år, overførte vi datagrunnlaget til Excel. Analysen viste en markant økning i uttak av utbytte og konsernbidrag de siste årene.

Vi så også en trend hvor stadig flere opprettet holdningselskaper.

2.2 Kartlegging av eierstrukturer

Eierskapsbasen vår viste at halvparten av de 20 selskapene som hadde størst inntekter i 2016, var eid av fem store konserner. Ved å lese utenlandske årsregnskap, sammenfatte informasjon fra selskapenes og konsernernes nettsider og hente informasjon i Bizweb kom vi frem til at fire av konsernene ble kontrollert av utenlandske investerings- oppkjøpsfond. Enkelte av disse var igjen registrert i London, Guernsey og Sveits.

For å kunne si noe om hvor store verdier de kontrollerte, gikk vi gjennom regnskapene til alle konsernernes selskap for å se hvor mye av omsetningen som var knyttet til norsk barnevern.

Det viste seg at de fem konsernenes barnevernselskaper hadde en samlet omsetning på totalt 3,2 milliarder.

Sakene våre avslørte veksten i offentlig pengebruk, og fortalte hvordan en stor del av pengesekken ble fordelt på noen få. Undersøkelsene satte dagsorden i valgkampinnspurten.

Samtidig fikk vi flere tips som skulle bringe oss over i en annen, uberørt side av den norske barnevernbransjen.

3 DOBBELTROLLENE

3.1 Innsyn i arbeidsavtale

En av sakene våre dreide seg om Connexa, der eierne etter bare fire år i drift hadde tatt ut 20 millioner i lønn og utbytte. Etter publisering fikk vi tips om at en av eierne, som også var ansatt i selskapet, var leid inn som leder av det kommunale barnevernet i Nordre Land. Opplysningene viste seg å stemme. Espen Lilleberg hadde ledet barnevernet i et halvt år. Vi ba kommunen om innsyn i Lillebergs avtale, og kunne dokumentere at han fikk en lønn på 2,2 millioner for åtte måneder. Samtidig kjøpte kommunen andre tjenester fra Connexa – utført av daglig leder, som var Lillebergs kone.

Etter at vi omtalte saken, uttalte Bufdir at kommunen ikke hadde lov til å leie inn en barnevernleder. De sendte ut et brev til alle landets kommuner der de presiserte hva kommunene hadde adgang til å sette ut til private. Kort tid etterpå måtte kommunen vedgå at den hadde gjort en feil. Lilleberg ble omplassert til rådgiver, men beholdt lønnen.

Vi var overrasket over kommunens manglende bevissthet rundt problemstillingen. Et annet tips skulle vise at Nordre Land ikke var alene om dette.

3.2 Telefon fra skjult nummer

Under arbeidet med Fyrlykta-saken hadde Maria fått informasjon om en konkret sak der en ansatt mistet jobben ved barnevernvakten i Oslo fordi han eide et barnevernselskap som solgte tjenester i samme kommune. Den ansatte, Helge Alne, tok Oslo kommune for retten, men tapte i januar 2017.

I september fikk Maria en telefon som gjorde at vi så på saken med nye øyne. En person ringte fra skjult nummer for å fortelle at Alne hadde fått ny jobb i Follo barnevernvakt. Det til tross for at han fortsatt var én av to eiere av barnevernselskapet Ditt Tiltak. Et søk i Kommunal Rapports Leverandørdatabase viste at selskapet solgte tjenester til minst én av kommunene i samme område. Lederen ved barnevernvakten mente ansettelsesforholdet var uproblematisk.

At kommunalt barnevernsansatte jobbet for private barnevernselskap, var blant hypotesene i det notatet Maria hadde skrevet et halvt år tidligere. Dommen fra Oslo tingrett pekte på flere prinsipielle årsaker til at en slik dobbeltrolle ikke var akseptabel: A) Alne kunne utnytte sin stilling til å oppnå økonomiske fordeler, for eksempel ved å bruke intern informasjon til å skreddersy tilbud fra selskapet sitt. B) Alne kunne være inhabil ved behandlingen av saker.

Minst en gang hadde et barn som var i Ditt Tiltaks fosterhjem henvendt seg til barnevernvakten mens Alne var på vakt. C) Ditt Tiltak var i direkte konkurranse med Oslo kommune om å rekruttere fosterhjem og tilby ettervern.

Erfaringene våre tilsa at kommunene ikke var veldig bevisst på dette og at det derfor måtte finnes flere lignende eksempler. Vi satte oss et hårete mål: Å komme til bunns i hvor mange offentlige barnevernsansatte som hadde eierinteresser eller styreverv i privat barnevern.

3.3 427 innsynsbegjæringer

Det første vi måtte gjøre var å skaffe oss en oversikt over alle offentlig ansatte i barnevernet. I midten av september sendte vi en likelydende innsynsbegjæring til Bufetat, Bufdir og 426 kommuner. Vi viste til at opplysninger om offentlig ansatte er offentlige, og at Offentleglova §9 gir rett til å kreve innsyn i en sammenstilling fra databaser. I tillegg navn og stillingstittel ba vi om fødselsår slik at vi ved samkjøringer med andre registre kunne skille personer med samme navn fra hverandre. Vi viste også til at dette ikke var taushetsbelagte opplysninger fordi de ikke kunne regnes personlige forhold etter forvaltningsloven §13. Vi la ved en excel-fil som eksempel på hvordan vi ønsket informasjonen utlevert. Maria, Amalie Nærø og Mona Norman fordelte kommunene mellom seg og førte oversikt i et felles dokument i Google Sheets.

3.4 Nytt datasett: Krysse navn med offentlige registre

Det tok omtrent to måneder å følge opp kommunene. I slutten av november hadde vi en liste med 13 037 navn. Neste skritt var å finne ut hvor mange av disse som hadde koblinger til privat barnevern. Vi samkjørte navnene med Aksjonærregisteret for å finne ut om de eide aksjer og Proff.no for å få opp eventuelle styreverv. Disse treffene kjørte vi igjen opp mot Kommunal Rapports leverandørdatabase for å se hvilke kommuner som hadde kjøpt tjenester fra foretakene og størrelsen på kjøpene. Nå satt vi med en oversikt over barnevernsansattes private eierinteresser. Vi brukte data fra Brønnøysundregistrene for å filtrere treffene på de bransjekodene som omhandlet barnevern. Samkjøringen ga oss oppsiktsvekkende mange treff. 211 barnevernsansatte var registrert med eierinteresser eller styreverv i privat barnevern.

3.5 Ringe til 211 offentlig ansatte

En utfordring var at mange av disse eide enkeltpersonsforetak og at vi dermed ikke hadde tilgang til regnskapene deres. For alt vi visste, hadde enkeltpersonforetaket aldri vært i bruk. Vi ringte derfor til alle 211 for å få bekreftet at de faktisk hadde solgt tjenester innen barnevern eller institusjonsdrift. Dette tok tid, siden mange hadde hemmelig telefonnumre. Alle ble stilt likelydende spørsmål som kunne systematiseres i datasettet. Vi hentet inn regnskapstall for aksjeselskapene, og både disse og enkeltpersonsforetakene ble slått opp i Kommunal Rapports leverandørdatabase.

Resultatet av ringerunden var at vi for første gang kunne presentere en samlet oversikt over offentlige barnevernsansatte med private interesser. 59 ansatte hadde solgt barneverntjenester samtidig som de var ansatt i det offentlige. 21 hadde solgt tjenester i samme område som de jobbet og kunne derfor være både inhabile og i direkte konkurranse

med arbeidsgiveren. 99 ansatte hevdet at det ikke er aktivitet i selskapene deres, eller at de ikke har solgt private barnevernstjenester samtidig som de har vært ansatt i det offentlige. 53 personer svarte ikke på VGs henvendelser.

4 ETIKK

4.1 Anonymisering av ansatte

Barnevernsansatte har en utsatt jobb. Mange opplever trusler, sjikanering og offentlig uthenging. Det har vært demonstrasjoner og aksjoner mot barnevernsansatte i sosiale medier. I arbeidet med de potensielle dobbeltrollene var det ikke mulig for oss å ettergå hver enkelt persons trussel- og sikkerhetssituasjon. Vårt mål var dessuten å dokumentere omfanget, ikke enkeltpersoner. Derfor valgte vi å anonymisere navnene til de ansatte ved kun å oppgi stillingstittel, arbeidssted og selskapsform.

4.2 Bruk av anonyme kilder

I den siste fasen av Fyrlykta-saken hadde vi kontakt med en kilde vi ikke kjente identiteten til. Dermed kunne vi ikke gjøre vurderinger om motiv og troverdighet som vi vanligvis gjør. For alt vi visste, kunne målet være å tappe VG for informasjon. Vi valgte likevel å ha en dialog med kilden, men var påpasselig med hva vi delte. Kilden ga oss verdifull informasjon, men ingen opplysninger ble brukt uten at vi fikk disse bekreftet fra annet hold.

5 MOTSTAND OG SPEIELLE ERFARINGER

5.1 Bufdirs handlekraft

I arbeidet med saken har det vært påfallende hvor raskt Bufdir har agert først etter VGs undersøkelser:

- Vi sendte den første innsynsbegjæringen om Fyrlykta i OEP 17. Januar 2017. Dagen etter etterlyste Bufdir for andre gang et svar på en bekymringsmelding de hadde sendt til Stiftelsestilsynet 13 måneder tidligere.
- 21. Februar stilte vi for første gang direkte spørsmål til Bufdir vedrørende Fyrlyktas status som ideell. To dager senere opplyste Bufdir at de hadde innført en midlertidig stans i kjøp av plasser fra stiftelsen, og at de ville bestille en ekstern vurdering av stiftelsen.
- Direktoratet informerte departementet om Fyrlykta først etter at VG hadde stilt spørsmål om saken: «Basert på fakta i saken og som følge av at VG har reist spørsmål omkring bl.a Fyrlykta og forholdet omkring godkjenning som ideell aktør oversendes orientering til departementet», het det i brev fra Bufdir 6. Februar.

5.2 Bufdirs mediehandling

Fyrlykta fikk vite om VGs arbeid lenge før vi tok kontakt med stiftelsen. Kort tid etter våre første spørsmål til Bufdir, ble stiftelsen ifølge kilder informert om at «en større avis» var interessert.

Etter vår første sak ba vi om innsyn i dialogen mellom direktoratet og Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) om Fyrlykta-saken. Bufirs presserådgivere meldte til BLD at de ville gi beskjed dersom de kom «i posisjon for å få ut tidspunkt og vinklingen VG legger opp til». Hele sitatsjekken fra vårt første intervju ble sendt videre til BLD før publisering. I forkant av et senere intervju sendte assisterende direktør sine planlagte svar til departementet før hun snakket med VG.

Til vår overraskelse svarte Bufdir «ingen kommentar» på seks spørsmål om egen pengebruk i vårt første intervju om Fyrlykta. I etterkant har dette blitt brukt mot oss. Etter vår første publisering nektet Bufdir-direktør Mari Trommald å gi annet enn skriftlige svar. Medierådgiverne krevde å få spørsmålene på forhånd og begrunnet det med at vi ville sitere «ingen kommentar» dersom de fikk spørsmål de ikke var forberedt på.

Før sommeren ringte de til Maria for å spørre når hun og Shazia skulle ha ferie. Bakgrunnen var at de planla egen ferieavvikling og at de ville vite om de måtte ha full bemanning gjennom hele sommeren.

5.3 Skriftlige intervjuer og innsikt i mediestrategi

Vår dialog med Salström-Leyh foregikk utelukkende på e-post. Det hindret muligheten for oppfølgingsspørsmål og åpnet muligheten for at e-postene ble besvart av noen andre. Ved et tilfelle mottok vi en feilsendt e-post som viste at Salström-Leyhs svar hadde vært innom en medierådgiver, ansatte i Estland og den norske ledelsen før de ble sendt til oss. Medierådgiveren anbefalte for øvrig å svare på en måte som skulle vise at organisasjonen var koordinert – og hindre et inntrykk av at Fyrlykta i sin helhet ble styrt fra utlandet.

5.4 Motarbeidet av kommuner

En del kommuner ønsket ikke å utlevere opplysningene vi ba om knyttet til ansatte i barnevernet. Andre trenerte begjæringene ved å bare gi oss deler av det vi ba om, eller ved ikke å svare. Vi ble ringt opp av titalls barnevernledere og kommuneadvokater som var opprørt og bekymret for at en offentliggjøring ville utsette de ansatte for hets og trusler. Vi fikk høre at det var forkastelig av oss å be om opplysningene uten å forklare hva vi skulle bruke dem til. Manglende kunnskap om Offentleglova var gjennomgående. Til tross for skepsis innså likevel alle at de var forpliktet til å gi oss navnene. I de tilfellene vi måtte klage på avslag, vant vi frem.

5.5 Manglende kunnskap og tette bånd

Flere kommuner har vist liten forståelse for medias rolle og hva som regnes som offentlige opplysninger. Da vi ettergikk potensielle dobbeltroller i en av kommunene, ga de oss bevisst feilaktige opplysninger samtidig som de gjorde seg utilgjengelige.

Vi erfarte også at det var tette relasjoner på tvers av det offentlige og private barnevernet. Da vi ba om innsyn i bruken av konkrete aktører, hendte det at disse ble varslet av kommunene. Vi opplevde også at det sirkulerte informasjon i miljøet om VGs arbeid. Personer vi ringte angående mulige dobbeltroller kjente allerede til VGs undersøkelser. En leder sa at han hadde allerede hadde varslet sine ansatte og gitt dem beskjed om hvordan de skulle forholde seg til OSS.

6 DETTE ER NYTT

- VG avdekket hvordan Stiftelsen Fyrlykta på få år hadde fått 437 skattefrie millioner kroner fra det offentlige på bakgrunn av at den hevdet å være ideell.
- VG avdekket at stiftelsen på fire år hadde oppnådd et overskudd på 52 millioner, samtidig som den ga lederne høye lønninger og store summer ble ført ut av landet.
- VG avdekket at Stiftelsen Fyrlykta var hovedinntektskilden til medlemsorganisasjonen som ble kontrollert av Peer Salström-Leyh i Tallinn.
- VG avdekket uttak av profitt gjennom at stiftelsen kjøpte varer og tjenester fra oppretterens selskap i Estland.
- VG avdekket at norske barnevernspenger finansierte opprettelsen av andre stiftelser i Europa.
- VG avdekket at Peer Salström-Leyh gjennom stiftelsens vedtekter hadde sikret seg kontroll over den ideelle stiftelsen.
- VG avdekket at Salström-Leyh hadde gitt kona inn i betalte verv i stiftelsen.
- VG fortalte at Stiftelsen Fyrlykta tilbød vervepremier til personer som kunne skaffe flere fosterhjem til stiftelsen.
- VG fortalte at de norske ansatte følte seg lurt og de ikke visste om forholdene.
- VG avdekket at tildelingen av kontrakten til Fyrlykta i 2013 kan ha vært ulovlig.
- VG avdekket svikt i Bufdirs rutiner for oppfølging og godkjenning av ideelle aktører.
- VG avdekket at Bufdir allerede i 2016 var klar over at avtalen med Fyrlykta var i strid med Stortingets instruks om å prioritere ideelle organisasjoner.
- Som følge av VGs arbeid avdekket Äripäev at ungdom i Estland var oppdaget ved en tilfeldighet og at Tuleorns virksomhet ifølge estiske myndigheter var i strid med estisk lov.
- VG belyste hvordan noen få aktører dominerte det private barnevernmarkedet og avdekket hvordan barnevernselskaper ble kontrollert fra skatteparadis.
- VG belyste hvordan det offentliges kjøp av barneverntjenester har økt kraftig på få år. VG viste hvordan flere tok ut større utbytte og konsernbidrag, og at det ble opprettet stadig flere holdingselskaper.
- VG avdekket at norske kommuner ikke har hatt tilstrekkelig kunnskap, eller vært oppmerksom på, hvilke oppgaver de kan sette ut til private aktører.

- VG avdekket at Nordre Land kommune leide inn en privat aktør som barnevernleder og at vedkommende fikk en lønn på 2,2 millioner kroner for åtte måneder.
- VG avdekket at Helge Alne jobbet for Follo barnevernvakt samtidig som hans private selskap solgte tjenester til kommunene i samme område.
- VG avdekket at 59 ansatte i det offentlige barnevernet hadde eierinteresser eller styreverv i aktive foretak i privat barnevern. 21 av disse solgte tjenester i samme område som de jobbet.

7 KONSEKVENSER

- Bufdir bestilte en ekstern analyse av Stiftelsen Fyrlykta.
- Bufdir konkluderte med at Fyrlykta hadde lurt til seg konkurransemessige fordeler ved å hevde at den var ideell.
- Bufdir stoppet alle nye kjøp fra Fyrlykta, sa opp avtalen om institusjonsdrift og valgte ikke å fornye avtalen om fosterhjems plasser.
- Den eksterne analysen konkluderte med at stiftelsen hadde brutt stiftelsesloven § 18 og § 40: Fyrlyktas oppretter fikk ut profitt fra Elukaar og lønnsnivået til de to daglige lederne var urimelig høyt.
- Stiftelsestilsynet åpnet tilsyn av Stiftelsen Fyrlykta. Tilsynsrapporten var per 14. januar ikke offentliggjort.
- Etter fire år med skattefritak omgjorde Skatteetaten sin vurdering av Fyrlykta som en organisasjon som hadde ikke-erverv som formål. Fyrlykta har mottatt krav om å betale skatt for 2016.
- Peer Salström-Leyh trakk seg ut fra Fyrlykta og sluttet som leder av Interpharus.
- Fyrlykta skiftet ut de øvrige styremedlemmene og daglige lederne.
- Fyrlykta avsluttet handelen med Elukaar.
- Fyrlykta opplyste at de ville stoppe medlemsavgiften til Interpharus.
- Estiske myndigheter ba Tyskland slutte å formidle tyske barnevernsbarn gjennom stiftelsen.
- Bufdir bestilte en revisjon av ytterligere to ideelle leverandører. Per 14. januar var én av disse ferdigstilt uten å påvise brudd på kravene til en ideell aktør.
- Bufdir innrømmet at rutinene deres for godkjenning og oppfølging av ideelle aktører ikke var gode nok og ba Deloitte utarbeide forslag til nye retningslinjer.
- Bufdir undersøker om avtalene de ga til de ideelle aktørene i 2012 kan ha vært i strid med barnevernloven. I påvente av dette arbeidet vil ingen av de ideelle aktørene få fornyet sine rammeavtaler når de går ut i februar 2018.
- Lønnsomhet og utenlandsk eierskap i privat barnevern preget innspurten av valgkampen.

- Stortinget ba regjeringen sette ned et offentlig utvalg som skal granske pengestrømmer i velferdssektoren.
- Bufdir sendte ut et brev til alle landets kommuner og fylkeskommuner for å klargjøre at det ikke var lov å leie inn en barnevernleder fra et privat selskap.
- Espen Lilleberg mistet jobben som barnevernleder som følge av at Nordre Land kommune vedgikk at ansettelsen var i strid med loven.
- Helge Alne mistet jobben hos Barnevernsvakten i Follo på grunn av hans private eierinteresser. Barnevernsvakten oppdaterte retningslinjene sine.
- Barne-, inkluderings- og likestillingsminister Solveig Horne (Frp) uttalte at dobbeltroller i barnevernet er uakseptabelt, og ba Bufdir om å få på plass tydeligere rutiner og rammevilkår for kommuners kjøp av private tjenester.
- Horne svarte på henvendelsen Fylkesmannen i Nordland hadde sendt til Bufdir i 2015. I et brev 24.10.17, sendt til alle landets kommuner, presiserte hun hvilke tjenester kommunene kunne overlate til private. Fylkesmennene er bedt om å følge opp føringene.

8 SLIK VAR ARBEIDET ORGANISERT

«VG har jo jobbet lenge med dette og satt på tunge ressurser for å gjøre en grundig kartlegging», sa Bufdir-direktør Mari Trommald i Dagsnytt 18 9. mai 2017. Sannheten var at Maria Mikkelsen jobbet alene med saken i tre måneder. Omtrent to uker før Fyrlykta-avsløringen ble Shazia Majid koblet på. Da vi begynte å jobbe med dobbeltrollene i midten av september ble Amalie Nærø en del av teamet. Mona Grivi Norman bidro med å følge opp innsynsbegjæringene til kommunene. Vi har jobbet tett med redaksjonell utvikler Jari Bakken, designer Tom Byermoen og fotograf Tore Kristiansen.

9 VEDLEGG

- 1) Regnskapsanalysen
- 2) Eierskapsbasen
- 3) Liste over publiserte saker på vg.no
- 4) Saker fra avisen

Vedlegg 1: Regnskapsanalysen

FYRLYKTA AS og ØKONOMIANALYSE Stiftelsen NUF									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		økn. I prosent 2012 til 2015	
SALGSINTEKTER Fyrlykta	kr 80 000,00	kr 13 012 453,00	kr 87 513 155,00	kr 134 550 379,00	1320000				
SALGSINTEKTER NUF	kr 19 729 000,00	kr 42 067 000,00	kr 7 967 000,00	kr -					
Salgsinntekter TOTALT	kr 19 809 000,00	kr 55 079 453,00	kr 95 480 155,00	kr 134 550 379,00	kr 132 000 000,00			579 %	7-dobling
Varekostnad	0	kr 6 229 702,00	kr 44 353 654,00	kr 77 107 629,00					
Varekostnad NUF	kr 9 579 000,00	kr 20 986 000,00	kr 3 646 000,00	kr 10 000,00					
Varekostnad TOTALT	kr 9 579 000,00	kr 27 215 702,00	kr 47 999 654,00	kr 77 117 629,00					
Lønnskostnad	kr 80 000,00	kr 1 732 389,00	kr 11 731 117,00	kr 17 489 071,00					
Lønnskostnad NUF	kr 3 268 000,00	kr 6 128 000,00	kr 1 720 000,00	kr -					
Lønnskostnad TOTALT	kr 3 348 000,00	kr 7 860 389,00	kr 13 451 117,00	kr 17 489 071,00					
Årsresultat		kr 4 534 368,00	kr 19 193 271,00	kr 19 910 361,00				4 %	
Årsresultat NUF	kr 4 259 000,00	kr 3 364 000,00	kr 675 000,00	kr -349 000,00					
Årsresultat TOTALT	kr 4 259 000,00	kr 7 898 368,00	kr 19 868 271,00	kr 19 561 361,00		kr 51 587 000,00		359 %	Unnsluppet skatt 25% kr 12 896 750,00
Egenkapital	kr 74 018,00	kr 4 534 368,00	kr 23 727 638,00	kr 43 937 999,00				72492 %	
Egenkapital NUF	kr 2 264 000,00	kr 5 628 000,00	kr 6 303 000,00	kr 5 955 000,00					
Egenkapital TOTALT	kr 2 338 018,00	kr 10 162 368,00	kr 30 030 638,00	kr 49 892 999,00	kr 53 731 307,00	EGENKAPITAL PER 2016		2198 %	22-dobling
Ansatte	0	9	15	31					
Ansatte NUF									
Driftsresultat	kr 304,00	kr 4 536 889,00	kr 19 099 873,00	kr 19 811 779,00				4 %	
Driftsresultat NUF	kr 4 384 000,00	kr 3 234 000,00	kr 621 000,00	kr -401 000,00					Omsetning 2012-2016 kr 436 918 987,00
Andre driftskostnader		kr 513 473,00	kr 12 118 711,00	kr 18 723 321,00				54 %	
Andre driftskostnader NUF	2496000	kr 11 633 000,00	kr 1 769 000,00	kr 391 000,00					
Andre driftskostnader TOTALT	kr 2 496 000,00	kr 12 146 473,00	kr 13 887 711,00	kr 19 114 321,00					
Sum driftskostnader			kr 68 413 281,00	kr 114 743 713,00				68 %	
Sum driftskostnader NUF									
Andel varekostnad	48 %	49 %	50 %	57 %					
andel lønn av inntekter	17 %	14 %	14 %	13 %					
Andel andre driftskostnader av inntekter	13 %	22 %	15 %	14 %					
Andel lønn av kostnader			17 %	15 %					
Resultatgrad/driftsmargin	22 %	14 %	21 %	15 %	18 %				
Administrasjonskostnad = lønn + andre driftskostnader	30 %	36 %	29 %	27 %			30 %		
Medlemsavgift paraplyorganisasjon Tallin			kr 3 700 000,00	kr 3 600 000,00	kr 4 800 000,00	kr 4 600 000,00	kr 16 700 000,00	kr 21 635 191,00	Penger sendt ut av Norge
Lån til egne selskap i utlandet				kr 4 369 191,00					
Donasjoner			kr 566 000,00						
Totalregnskap									
Inntekter TOTALT	kr 19 809 000,00	kr 55 079 453,00	kr 95 480 155,00	kr 134 550 379,00					
Varekostnad TOTALT	kr 9 579 000,00	kr 27 215 702,00	kr 47 999 654,00	kr 77 117 629,00					
Lønnskostnad TOTALT	kr 3 348 000,00	kr 7 860 389,00	kr 13 451 117,00	kr 17 489 071,00					
Overskudd TOTALT	kr 4 259 000,00	kr 7 898 368,00	kr 19 868 271,00	kr 19 561 361,00					
Egenkapital TOTALT	kr 7 607 000,00	kr 15 758 757,00	kr 33 319 388,00	kr 37 050 432,00	kr 53 731 307,00				

Egenkapital TOTALT	kr	2012 7 607 000,00	2013 kr 15 758 757,00	2014 kr 33 319 388,00	2015 kr 37 050 432,00	2016 kr 53 731 307,00	2017
Årsresultat TOTALT		2012 4259000	2013 7898368	2014 19868271	2015 19561361	2016	2017

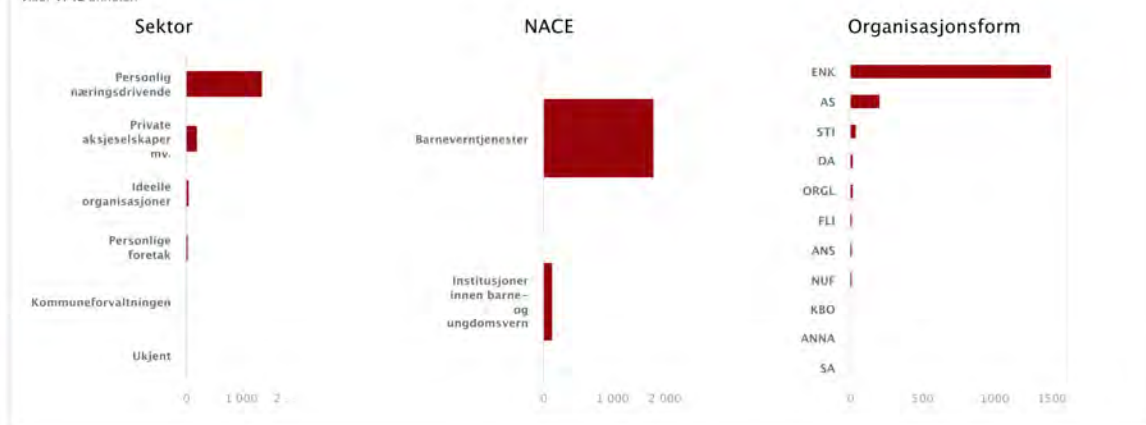
Vedlegg 2: Eierskapsbasen

VG Eierskap

Prosjekt: fosterhjem-alle

Firma Personer Valgliste Regnskap

Viser 1742 enheter.

Orgnr	Navn	Antall ansatte	Sektor	NACE	Årsresultat	Omsetning	Omsetningsvekst	Driftsmargin
912595625	1 PLUSS 1 BO OG OMSORGSBASER AS	18	Private aksjeselskaper mv.	Barneverntjenester	2 103	16 960	-0,2 %	16,5 %
889729252	1 PLUSS 1 ETTERVERN AS	0	Private aksjeselskaper mv.	Barneverntjenester	30	627	-13,8 %	12,3 %
991545506	1 PLUSS 1 KOMPETANSE DA	0	Personlige foretak	Barneverntjenester				
916008511	1 PLUSS 1 VESTLAND AS	0	Private aksjeselskaper mv.	Barneverntjenester	756	1 483	2 080,9 %	68,0 %
818779542	1 PLUSS 1 KOMPETANSE AS	0	Private aksjeselskaper mv.	Barneverntjenester				
898304302	2A-HEIMEN AS	19	Private aksjeselskaper mv.	Barneverntjenester	57	7 000	-28,2 %	1,1 %

VG Eierskap

Prosjekt: fosterhjem-alle

Firma Personer Valgliste Regnskap

PERSONER FRA PROFF

PERSONER FRA LISTER

#	Navn	Firma	Alder	Inntekt	Formue
1	Sigurd Klemetsen Beldo	AKTIV UNGDOM Sigurd Beldo	43 år	481 145	2 398 391
2	Asgeir Jørgensen	LAGNETTVERK AS	46 år		
3	Abdirahim Mohamed	SOMALI CONSULT DA CIAFLO AS	38 år		
4	Abdul Maajid	NOR OMSORG SENTER AS	69 år		
5	Abolghasem Kardar	KARDAR ABULGHASEM	56 år		
6	Abubaker Mohamed Noor	NOOR CONSULTING	34 år		
7	Adil Ishtaq Mir	MIR OMSORG	35 år		
8	Ådne Bakke Buan	BUAN GÅRD OMSORGS- OG UTVIKLINGSSENTER AS	34 år		
9	Ådne Lyberg	NORSK AVLASTNINGSSENTER DA	56 år		
10	Atshan Raliq	SEBBELOW'S STIFTELSE	43 år		
11	Åge Emil Lønning	ÅGE EMIL LØNNING	43 år		

Vedlegg 3: Liste over publiserte saker på vg.no

DEL 1

08.05.17: VG avslører: Fosterhjemskongen

<https://www.vg.no/spesial/2017/fosterhjem/>

09.05.17: Horne kaller inn Bufdir på teppet

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/horne-kaller-inn-bufdir-paa-teppet-etter-vg-avsloering/a/23993098/>

09.05.17: Ekspert: Fyrlyktas hundremillioners-avtale var ulovlig

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/ekspert-fyrlyktas-hundremillioners-avtale-var-ulovlig/a/23993584/>

10.05.17: Rapport om barnevernet: Gir enorme profittmuligheter, liten kontroll med pengebruken

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/rapport-om-barnevernet-gir-enorme-profittmuligheter-liten-kontroll-med-pengebruken/a/23994998/>

12.05.17: Horne om Fyrlykta: - Virker som de bevisst har gått inn for å lure til seg midler

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/horne-om-fyrlykta-virker-som-de-bevisst-har-gaatt-inn-for-aa-lure-til-seg-midler/a/23996083/>

15.05.17: Fyrlykta-stiftelsen lokker med vervebonus

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/fyrlykta-stiftelsen-lokker-med-vervebonus/a/23994620/>

19.05.17: Aleris om Fyrlykta: Varselklokkene burde ring fra første stund

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/aleric-om-fyrlykta-varselklokkene-burde-ringt-fra-foerste-stund/a/23998946/>

20.05.17: Bufdir varsler gjennomgang etter VG-avsløring

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/bufdir-varsler-gjennomgang-etter-vg-avsloering/a/24000872/>

06.06.17: Fyrlykta kjøper reiser fra eget selskap i Estland

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/fyrlykta-kjoeper-reiser-fra-eget-selskap-i-estland/a/24010651/>

08.06.17: Rapport: Fyrlykta har brutt loven

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/rapport-fyrlykta-har-brutt-loven/a/24026017/>

11.06.17: Sparket rådsmedlem og satte inn kona

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/sparket-raadsmedlem-og-satte-inn-kona/a/24059267/>

14.06.17: Stiftelsestilsynet gransker Fyrlykta

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/stiftelsestilsynet-gransker-fyrlykta/a/24070608/>

16.05.17: Fyrlykta-leder: - Ansatte føler seg lurt

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/fyrlykta-leder-ansatte-foeler-seg-lurt/a/23997048/>

16.06.17: Fyrlykta: Ledelsen kan bli avkrevd millionbeløp

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/fyrlykta-ledelsen-kan-bli-avkrevd-millionbeloep/a/24073509/>

17.06.17: Norsk Fyrlykta-leder: - Det har vært en svært god lønn

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/norsk-fyrlykta-leder-det-har-vaert-en-svaert-god-loenn/a/24074064/>

17.06.17: Fosterhjemsstiftelsen Fyrlykta skifter ut hele styret

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/fosterhjemsstiftelsen-fyrlykta-skifter-ut-hele-styret/a/24075587/>

22.06.17: Bekymret etter VG-avsløring - ber Riksrevisjonen granske barnevernmidler

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/bekymret-etter-vg-avsloering-ber-riksrevisjonen-granske-barnevernsmidler/a/24078567/>

24.06.17: Bufdir om Fyrlykta-saken i 2016: I strid med Stortingets instruks

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/bufdir-om-fyrlykta-saken-i-2016-i-strid-med-stortingets-instruks/a/24079736/>

26.06.17: Lysbakken: Horne må svare om Fyrlykta-saken

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/lysbakken-horne-maa-svare-om-fyrlykta-saken/a/24081195/>

30.11.17: Estland ber om stans av tyske Fyrlykta-barn

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/estland-ber-om-stans-av-tyske-fyrlykta-barn/a/24197905/>

30.10.17: Fyrlykta får skattekrav

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/fyrlykta-faar-skattekrav-paa-titalls-millioner/a/24173566/>

06.11.17: Bufdir gransker ideelle i barnevernet

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/bufdir-gransker-ideelle-i-barnevernet/a/24177518/>

14.11.17: Bufdir avslutter rammeavtaler med ideelle fosterhjemsleverandører

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernnet/bufdir-avslutter-rammeavtaler-med-ideelle-fosterhjemsleverandoerer/a/24185936/>

DEL 2

06.09.17: Fra lærer til barnevernsmillionær: Tok ut åtte millioner i lønn og utbytte i fjor

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/fra-laerer-til-barnevernsmillionaer-tok-ut-aatte-millioener-i-loenn-og-utbytte-ifjor/a/24134192/>

07.09.17: Barnevernselskaper kontrolleres fra skatteparadiser

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/barnevernselskaper-kontrolleres-fra-skatteparadiser/a/24135074/>

07.09.17: SV og Rødt krever profittavklaring fra Ap

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/barnevernsmilliardene-sv-og-roedt-krever-profittavklaring-fra-ap/a/24135902/>

13.09.2017: Barnevernselskap tok ut 20 millioner etter fire år

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/barnevernsselskap-tok-ut-20-millioener-etter-fire-aar/a/24135198/>

07.12.17: Stortinget snur: Skal forhindre at velferdsmillioener forsvinner til utlandet

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/stortinget-snur-skal-forhindre-at-velferdsmillioener-forsvinner-til-utlandet/a/24205305/>

DEL 3

22.09.17: Kommune leier inn barnvernsleder for 2,2 millioner

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/kommune-leier-inn-barnevernsleder-for-2-2-millioener/a/24147120/>

27.09.17: Fylkesmannen strammer opp Nordre Lands barnevernspraksis

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/fylkesmannen-strammer-opp-nordre-lands-barnevernspraksis/a/24150775/>

03.10.17: VG avslører: Barnevernsmillionær fikk sparken etter dobbeltrolle - nå jobber han i nabokommunen

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/vg-avslorer-barnevernsmillionaer-fikk-sparken-etter-dobbeltrulle-naa-jobber-han-i-nabokommunen/a/24154178/>

04.10.17: Barnevernvakten i Follo varsler gjennomgang av ansettelsesrutiner

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/barnevernvakten-i-follo-varsler-gjennomgang-av-ansettelsesrutiner/a/24155736/>

07.10.17: Solveig Horne vil gjennomgå regelverket for å unngå dobbeltroller i barnevernet

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernet/solveig-horne-vil-gjennomgaa-regelverket-for-aa-unngaa-dobbeltroller-i-barnevernet/a/24157488/>

12.10.17: Barnevernsmillionær mister jobben etter VG-avsløring

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernsmilliardene/barnevernsmillionaer-mister-jobben-etter-vg-avsloering/a/24161786/>

24.10.17: Horne vil rydde opp i ulovlige barnevernkjøp

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernet/horne-vil-rydde-opp-i-ulovlige-barnevernskjoep/a/24170550/>

02.11.17: Mister jobben som barnevernslleder i Nordre Land

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/barnevernet/mister-jobben-som-barnevernslleder-i-nordre-land/a/24177556/>

14.01.18: Ansatt i barnevernet - selger privat barnevern på si

<http://vg/spesial/2018/dobbeltroller-i-barnevernet/>

Vedlegg 4: Saker fra avisen

Formidle fosterhjem «non-profit»: 52 MILL.

Bygger internasjonalt fosterhjemsimperium ved hjelp av norske skattepenger

Av MARIA MIKKELSEN, SHAZIA MAJID, TORE KRISTIANSEN (foto) og TOM BYERMOEN (grafikk)

Tyske Peer Salström-Leyhs stiftelse har mottatt nær en halv milliard kroner for å ta seg av norske fosterbarn. Stiftelsen går med store overskudd, lederne får millionlønninger — og store summer er ført ut av landet.

Fra Köln har den norsk-tyske forretningsmannen bygd opp et fosterhjemsimperium i syv europeiske land.

Ved å kalle seg ideelle organisasjoner som ikke skal ha som mål å tjene penger, har Peer Salström-Leyhs stiftelser fått tilgang til en offentlig milliardpott i Norge og sluppet å betale skatt.

Samtidig har det statlige barnevernet godtatt en prislapp som over fire år har gitt en fortjeneste på 52 millioner kroner.

Nå kan VG fortelle hvordan norske skattepenger har gått til millionlønninger, bonusordninger og finansiering av 63-åringens virksomhet i andre land.

Til tross for gjentatte bekymringer har pengestrømmen fra norske myndigheter fortsatt.

Peer Salström-Leyh opprettet sin norske avdeling 4. mai 2011, to dager

før kjøp og salg av fosterhjem for alvor ble et marked i Norge. Behovet for familier var skrikende.

I flere år hadde målet vært at barn i størst mulig grad skulle ut av institusjoner og inn i vanlige hjem. Samtidig hadde barnevernet over tid tatt over omsorgen for stadig yngre barn, som dermed trengte hjelp over lengre tid.

«Fosterhjemsåret»

2011 skulle bli «det store fosterhjemsåret», erklærte Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

6. mai lyste de for første gang ut en konkurranse om seks år lange avtaler med en totalverdi på opptil 1,5 milliarder kroner. I tråd med politiske føringer fikk kun ideelle organisasjoner søke. Disse ble prioritert av det da SV-ledede departementet fordi de ikke skal ha som mål å tjene penger.

Avtalene la til rette for at de ideelle kunne tilby fosterhjem til de mest krevende barna, samtidig som det kunne kjøpes enkeltplasser fra kommersielle. Prisen de private tok, var langt høyere enn de sammenlignbare, statlige fosterhjemmene. Men de neste årene gjorde barnevernet seg avhengig av de private.

I 2012 kjøpte Bufdir fosterhjems tjenester for 371 millioner kroner.

I 2016 hadde beløpet økt til det dobbelte – 753 millioner kroner.

Over en sjettedel av disse pengene gikk til Peer Salström-Leyh og Stiftelsen Fyrlykta.

Kom fra shipping

Historien om Peer Salström-Leyhs europeiske fosterhjemsnettverk startet i Portugal på 90-tallet.

Den tyske matrosen, med norsk mor, hadde jobbet over ti år i ulike shippingsselskaper da han begynte å engasjere seg i sosialt arbeid.

I 1993 startet han et prosjekt som tilbød fosterhjem til tyske ungdommer i den portugisiske regionen Algarve. Ved årtusenskiftet ble konseptet overført til Estland under navnet Tuletoorn – Fyrlykta.

De neste femten årene opprettet Salström-Leyh stiftelser i ytterligere seks europeiske land. Mye av aktiviteten styres fra det som i dag omtales som morstiftelsen – Stiftung Leuchfeuer i Köln.

I tillegg til å være grunnlegger har 63-åringen sentrale posisjoner i minst fire av stiftelsene. Det har også hans kone, som er både ansatt og har betalt verv.

VG har de siste månedene kartlagt Salström-Leyhs omfattende europeiske nettverk.

Meeli Salström sier til VG at lønnen hun mottar fra den estiske stiftelsen er på nivå med lønningene i landet, og at hun ikke får betalt for annen virksomhet i Estland.

Fosterhjem

● På 20 år er antallet barn i fosterhjem doblet. Ved utgangen av 2015 bodde 11 500 barn i fosterhjem.

● 572 av disse hadde Bufetat plassert i et hjem tilknyttet en privat leverandør.

● Myndighetene anslår at det er behov for om lag 1000 nye fosterhjem i året.

● De siste årene har bruken av private fosterhjem økt kraftig. I 2015 var 4 av 10 av Bufetats fosterhjem private.

● I fjor brukte det statlige barnevernet to milliarder på fosterhjem, en økning på en halv milliard fra 2012. Fosterhjem tilknyttet private utgjør størstedelen av veksten.

● De siste tre årene har rundt 60 private aktører levert fosterhjemstjenester til Bufetat.

BARNEVERNSMILLIARDENE

← Salström-Leyh sier han kun får lønn fra paraplyorganisasjonen.

Regnskapene til den tyske stiftelsen er ikke offentlige. Men VG kan dokumentere at omsetningen var rundt 59 millioner kroner i 2009 og 65 millioner kroner i 2011.

Avtalene med det norske barnevernet har vist seg å være langt mer innbringende. I løpet av fem år i Norge har Salström-Leyhs stiftelser hatt inntekter på totalt 437 millioner skattefrie kroner, ifølge stiftelsenes offentlige regnskap og fjorårets utbetalinger fra Bufdir.

Den norske satsingen har vært lønnsom fra første stund.

I 2012, samme år som avtalen med Bufdir trådte i kraft, satt stiftelsen igjen med 22 kroner av hver hundrelapp den fikk fra det offentlige. Det var dobbelt så mye som den kommersielle barnevernsgiganten Aleris Ungplan.

Året etter ble aktiviteten overført fra en norsk filial av den tyske stiftelsen, Stiftung Leuchtfeuer NUF, til helnorske Stiftelsen Fyrlykta.

Den formidable lønnsomheten gjør at stiftelsene ved utgangen av fjoråret hadde bygd opp en egenkapital på totalt 54 millioner kroner.

Fyrlykta hadde solgt tjenester til Bufdir i over tre år før direktoratet begynte å spørre hvorfor en ideell organisasjon satt igjen med flere titalls millioner i overskudd – og hvor pengene ble av.

«Ingen kommentar»

I dag svarer de «ingen kommentar» på spørsmål om pengebruken har vært fornuftig.

Selv sier Salström-Leyh at overskuddet skyldes effektiv styring av stiftelsen, og at målet er å bygge en sunn stiftelse for fremtiden.

Våren 2016 rekrutterte Stiftelsen Fyrlykta fosterfamilier på Mulighetsterminalen i Stavanger – en møteplass for dem som hadde mistet jobben som følge av oljekrisen. Familier kunne tjene opptil en halv million kroner i året, skrev NRK.

– Man må ha penger for å bo og leve, og dette blir et livsprosjekt for mange. Da skal det være lov til å ta imot lønn, sa stiftelsens ansatte Siri Dovland.

Kan få opptil 600 000

Med en månedlig utgiftsdekning betyr det at Fyrlyktas hjem kan få opptil 600 000 kroner i året for ett barn. Men Bufdir betaler om-

Døgnpris for fosterhjem

● Private: 3600

● Statlig familiehjem: 2990

● Beredskapshjem: 3080

● Forsterket fosterhjem*: 1400

● Ordinært fosterhjem: 500

* fosterhjem der det er satt inn ekstra tiltak, for eksempel frikjøp fra arbeid.

Kilde: HØRINGSNOTAT FRA 2016 OM ENDRINGER I BARNEVERN SLOVEN

trent dobbelt så mye til de private:

En gjennomsnittlig døgnpris på 3530 kroner gir utbetalinger på rundt 1,3 millioner kroner i året for ett barn.

Bufdir vil ikke oppgi hvor mye de betaler Fyrlykta for hvert hjem. Men et gjennomsnitt av stiftelsenes regnskap de siste årene bekrefter bildet.

Omtrent halvparten av pengene har gått direkte til drift av fosterhjemmet, herunder lønn til fosterforeldrene, utgiftsdekning, beredskap, oppfølging og veiledning. I gjennomsnitt er nærmere en tredjedel brukt til administrasjon og lønn.

I tillegg har Fyrlykta sittet igjen med et betydelig overskudd hvert eneste år siden oppstart.

Hvor blir pengene av?

Da Bufdir utlyste konkurransen for ideelle aktører i 2011, stilte de krav om at søkerne skulle ha et ikke-kommersielt formål, at de skulle være uavhengige og at de ikke skulle dele ut overskudd til annet enn formålet.

Slipper skatt

De viste videre til en veileder der det het at ideelle skiller seg ut ved at de ikke har profit som formål, «eventuelt at overskudd utelukkende benyttes til å drifte og tilby humanistiske og sosiale tjenester til allmennheten eller spesielle grupper uten at mottager yter et fullt ut regningsvarende vederlag.»

I Fyrlyktas vedtekter står det ikke hva mulige overskudd skal brukes til. Stiftelsens formål er å «utvikle og markedsføre innovative, nye konsepter i sosialarbeid, særlig innen barnevern, skole, utdanning og rehabilitering» sammen med «ulike parter i samfunnet».

Fordi de ikke skal ha profit som formål, har de sluppet å betale en fjerdedel av overskuddet i skatt.

VGs undersøkelser viser at norske barnevernspenger siden 2012 har finansiert:

● Millionavgifter til Estland

Fyrlykta betaler årlig medlemskontingent til en paraplyorganisasjon i Tallinn der Salström-Leyh er daglig leder og eneste styremedlem.

I år oppgir stiftelsen at avgiften er 4,6 millioner kroner. Dermed vil summen nå totalt 15,5 millioner kroner over fire år.

63-åringen er involvert i en rekke virksomheter i Estland og eier flere eiendommer der.

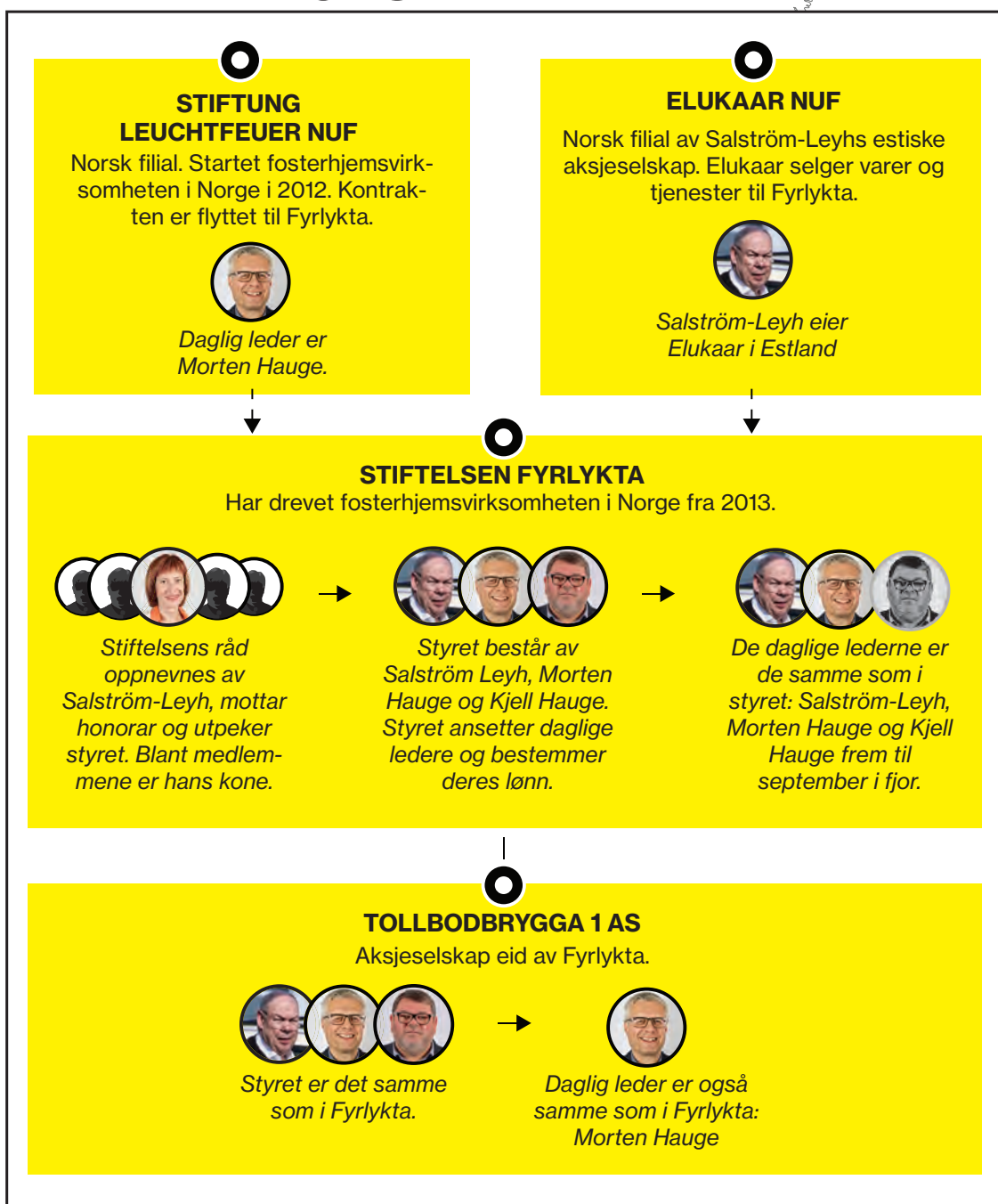
● Kjøp av aksjeselskap

Stiftelsen Fyrlykta kjøpte Toldbod-brygga 1 i Fredrikstad for 2,9 millioner kroner i 2015. Fyrlykta leier

FOSTERHJ

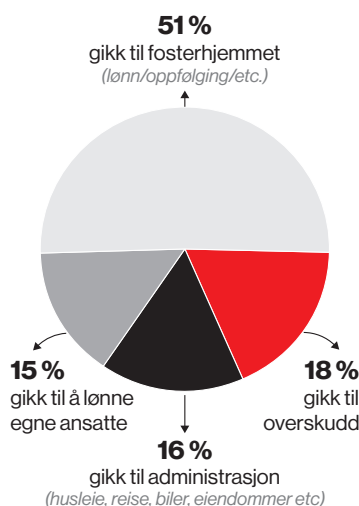
I disse landene har **Peer Salström-Leyh** opprettet stiftelser som i dag utgjør nettverket av europeiske «fyrlykter». I de fleste har han og kona **Meeli Salström** sentrale posisjoner.

DET NORSKE NETTVERKET

Slik fordeles omsetningen i Fyrlykta

Gjennomsnitt for Stiftung Leuchtfeuer NUF og Stiftelsen Fyrlykta 2012-2015

lokaler fra selskapet, og har gitt det et lån på 4,2 millioner kroner.

Styremedlemmene er de samme som i Fyrlykta.

● Pengehjelp til stiftelser i Europa

Ifølge de interne retningslinjene skal fyrlyktestiftelsene finansiere opprettelsen av nye stiftelser i andre land.

De to siste årene har Stiftelsen Fyrlykta lånt ut flere millioner til stiftelsene 63-åringen har opprettet i andre land. De største lånene er gitt til Sverige og Finland. Den

finske stiftelsen betaler null i rente for et lån som i fjor var på 1,6 millioner kroner.

For et lån på 3,7 millioner kroner betalte den svenske stiftelsen bare 49 000 kroner i renter i 2015. Samme året slettet de et lån på 230 000 kroner til fyrlykta i Litauen.

● Millionlønninger

Siden oppstart har ledelsen fått totalt 13,8 millioner i lønn og godtgjørelser. Ifølge Brønnøysundregistrene hadde stiftelsen tre daglige ledere frem til september i fjor. Salström-Leyh er en av disse,

men sier han ikke har mottatt lønn. Fjorårets lønninger på 4,1 millioner kroner skal dermed ha blitt fordelt på to personer.

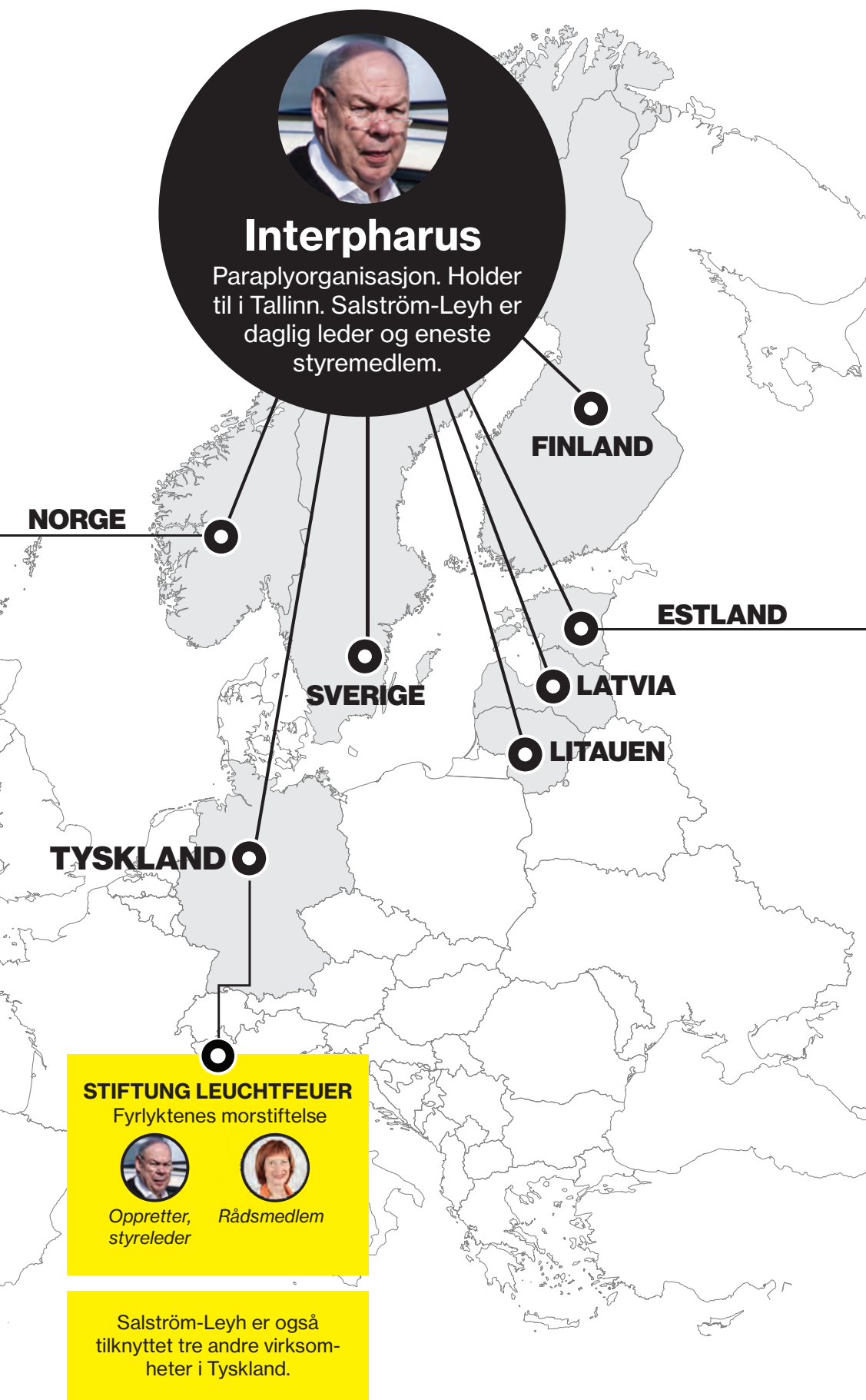
● Kjøp av varer og tjenester fra Salström-Leyhs selskap i Estland

Ifølge stiftelsen bistår aksjeselskapet Elukaar med blant annet logomateriell, IT-tjenester og reiseplanlegging. Stiftelsen har ikke svart på spørsmål om hvor mye dette koster.

● Eiendommer til 21 millioner

Fosterhjem-millionene er også brukt til kjøp av seks eiendommer gjennom både stiftelsen og aksje-

EMSNETTVERKET

DET ESTISKE NETTVERKET

Kilde: EBR, estiske registre, fyrlyktenes hjemmesider

selskapet. Disse brukes som barnevernsinstitusjoner. I forhandlingene i 2015 bemerket Bufdir at husleien stiftelsen betaler til seg selv, lå «særlig høyt».

● En donasjon på en halv million til stiftelsen i Litauen

Ifølge Salström-Leyh kjøpte Stiftelsen Fyrlykta aksjeselskapet fordi de trengte et hovedkontor. For å kunne kjøpe bygget måtte stiftelsen kjøpe selskapet som eide det. Fyrlykta har tidligere sagt til Bufdir at eiendomsinvesteringe-

ne sikrer og trykker arbeidet deres som en stiftelse.

63-åringen sier videre at husleien de tar er basert på markedspriser og at donasjonene er gjort i tråd med norsk lov. Lederlønningene mener han er i tråd med lønnsnivået i ideelle organisasjoner.

Kjernen i virksomheten

I utkanten av Tallinn står et toetasjes beige murhus med store vinduer, balkong og sjøutsikt.

Utenfor vaier EU-flagget side om side ved det tyske og estiske. På

andre siden av motorveien rusler turister langs strandpromenaden.

Utenfra synes ingen aktivitet. Nesten alle vinduer i første etasje er trukket for. Det lille innsynet som gis fra gaten, viser en hvitmalt, tom gang med flere dører.

Huset utgjør kjernen av det europeiske fosterhjemsarbeidet og er sentrum for Salström-Leyhs omfattende virksomhet i Estland. Tre av fire leietagere er knyttet til eieren. Det ble solgt av den estiske OL-komiteen til tyskerens aksjeselskap Tuleturn Projekt – på

norsk Fyrlyktprosjektet – for rundt 11 millioner kroner i 2013.

Det var gjennom dette selskapet 63-åringen startet opp sin estiske fosterhjemsformidling. Nå er denne virksomheten flyttet over til en stiftelse med samme navn, mens selskapets hovedaktivitet er utleie av eiendommer.

Det er her paraplyorganisasjonen Interpharus er registrert.

Stiftelsen Fyrlykta betaler opp til 4,6 millioner kroner i medlemsavgift til organisasjonen, som ikke er ideell. Salström-Leyh er eneste

styremedlem og mottar lønn som daglig leder.

Stiftelsen eier også aksjer i selskapet, som ble opprettet i 2013 og skal ta seg av såkalte «ikke-pedagogiske» oppgaver som IT-tjenester, juridiske råd og organisering av reiser.

Også de andre europeiske stiftelsene betaler kontingent. Men i fjor stammet 65 prosent av inntektene på 7,4 millioner kroner fra Norge.

De estiske regnskapene gir →

BARNEVERNSMILLIARDENE

SVARER: Assisterende direktør Aud Lysenstøen i Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. Hun møter VG sammen med seksjonssjef for enhet for innkjøp og kontraktsrett, Nils Christian Thomsen.

KNUTEPUNKTET: Dette er kontorlokalene til Fyrlykta i 2013.

– Vi ser i ettertid at dette med «ingen kommentar»

Bufdir på e-post

gene er brukt.

Men selskapet oppgir til VG at en tredjedel av kostnadene var utbetaling av lønn til totalt ni ansatte.

I Norge hadde Fyrlykta levert tjenester til det offentlige i over to år da varsellampene for første gang begynte å blinke.

Da Oslo kommune skulle inngå avtaler om fosterhjem fra ideelle våren 2014, oppdaget de at stiftelsen hadde en bonusordning. Opptil 30 000 kroner var delt ut til både ansatte og fosterfamilier.

Stiftelsen ble likevel tildelt rammeavtalen da den, etter press fra kommunen, avvirket ordningen.

To år senere reagerte imidlertid kommunen på nytt. I forbindelse med en ny konkurranse så de at bonusordningen var erstattet med det kommunen anså som svært høye lederlønninger:

Styret, som besto av Kjell Hauge, Morten Hauge og Peer Salström-Leyh, hadde tildelt seg selv, de daglige lederne, totalt 2,2 millioner kroner i lønn i 2014. Året etter hadde lønningene økt til rundt 4 millioner kroner. Salström-Leyh vitnet i retten og sa at han ikke mottok lønn.

Kommunens krav til ideelle var at alt overskudd skulle føres tilbake til virksomheten. Dette hadde ikke Fyrlykta respektert, mente Barne- og familieetaten (BFE).

Lønnsøkning: 80 %

«En økning i lønn på nærmere 80 % – fra et utgangspunkt som i hvert fall ikke kan karakteriseres som lavt – fremstår som helt ekstraordinær. Størrelsen på økningen – både relativt og nominelt – taler etter BFEs oppfatning i seg selv for at det i realiteten er snakk om en form for bonus eller utbyt-

te», het det i avvisningsbrevet deres 14. september 2016.

Fyrlykta nektet å godta beslutningen, og ba Oslo byfogdembete om å gripe inn med en midlertidig forføyning. Stiftelsen argumenterte med at lønnen var konkurranse-dyktig, og at virksomheten slett ikke ble tappet for midler.

Sa opp alle avtaler

Kommunen fikk imidlertid medhold i at stiftelsen hadde «et kommersielt preg som ikke er forenlig med å være en «ideell organisasjon» etter konkurransegrunnlaget».

Umiddelbart etter avgjørelsen valgte Oslo kommune å si opp alle avtaler med Fyrlykta.

– Korrespondansen med stiftelsen underbygget at lønnsøkningen hang sammen med at stiftelsen hadde økt sin omsetning og hadde hatt gode økonomiske resultater. For kommunen ble det da klart at stiftelsen ikke respekterte et av grunntrekkene ved en ideell organisasjon, nemlig at betaling fra det offentlige skal gå til å oppfylle allmennnyttige formål og ikke ende i lommene på eiere eller ledere, sier Tomasz Edsberg hos kommuneadvokaten.

Men i Bufdir, stiftelsens desidert største kunde, fortsatte millionutbetalingene.

Direktoratet skal årlig følge opp kontraktene de inngår med private aktører.

Men det var først da Fyrlykta søkte på en ny rammeavtale for ideelle i 2015, at Bufdir reagerte på driften.

Da direktoratet gikk gjennom regnskapene så de blant annet at:

- Inntektene hadde økt med 573 prosent i 2014.
- Stiftelsen hadde et stort antall firmabi-

ler, både eiet og leaset.

- Stiftelsen hadde satt av fem millioner kroner til et ukjent formål.

- Stiftelsens styre var de samme som var oppført som daglige ledere og at disse tilsynelatende mottok både lønn og styrehonorar.

Fyrlykta svarte at de trengte bilene for å besøke fosterhjemmene, at prisene deres lå på nivå med andre aktører i markedet, og at de fem millionene var en reservekonto i tilfelle en plutselig nedgang i markedet.

Men i direktoratet var uroen fortsatt så stor at de i desember 2015 sendte en bekymringsmelding til Stiftelsestilsynet der de ba om en «tilbakemelding på hva dere gjør videre med disse opplysningene (...).

Urolig på nytt

Ifølge Bufdir fikk de beskjed om at saken ikke ville bli prioritert. Direktoratet mente de ikke hadde grunnlag for å avvise Fyrlykta, og ga dem derfor den nye kontrakten for drift av barnevernsinstitusjoner våren 2016.

Men da retten satte punktum for Fyrlyktas strid med Oslo noen måneder senere, ble direktoratet på nytt urolig. Ytterligere to ganger ba de om en vurdering fra Stiftelsestilsynet.

«Stiftelsen Fyrlykta er en stor leverandør av tjenester til Bufetat, og har fått prioritet i konkurranser på grunn av sin status som ideell stiftelse. Prioritering av ideelle på vårt område har de siste årene hatt et meget høyt politisk fokus, og det er vesentlig at de som blir prioritert er reelle ideelle organisasjoner. Vi stiller oss derfor undrende til Lotteri- og stiftelsestilsynets tilbakemelding om manglende prioritering i denne saken», het det i brev fra direktoratet 19. desember i

fjor.

I februar – over ett år etter at den opprinnelige bekymringsmeldingen ble sendt – kom vurderingen. Tilsynet påpekte at de ikke var rette instans til å vurdere hvorvidt Fyrlykta var en ideell organisasjon.

– Konflikten virket å dreie seg i hvilken grad stiftelsen var ideell eller ikke. Men en stiftelse behøver ikke å være ideell. Det stiftelsesloven stiller krav om er at midlene skal gå til formålet, sier seniorrådgiver Karsten Karlsen Sunde til VG.

Han sier at de etter første henvendelse ga beskjed om at de ikke ville føre tilsyn, men at de etter tredje anmodning sendte en uttalelse som «en veiledning til Bufetat».

– Vår vurdering var at dette var problemstillinger som de som finansierer disse tjenestene bør ta tak i.

VG har flere ganger bedt Salström-Leyh om et intervju, men han har utelukkende svart på spørsmål via e-post. 63-åringen understreker at Stiftelsen Fyrlykta oppfyller kravene til å være en ideell organisasjon.

– Ifølge skattemyndighetene Skatt Øst og Lotteri- og stiftelsestilsynet er Fyrlykta ideell, skriver han og henviser til brevet der Stiftelsestilsynet påpeker at de ikke har kompetanse til å vurdere om stiftelsen er ideell.

Han fortsetter: – Vi er overrasket over at Oslo har en annen mening enn andre offentlige myndigheter.

Stiftelsen har bestilt en revisjon fra KPMG som ifølge Salström-Leyh bekrefter at Fyrlykta ikke har gjort noe galt. På spørsmål om hvordan stiftelsen har oppnådd store overskudd, svarer han:

– Stiftelsen Fyrlykta har en effektiv struktur og styring. Bufetats prispolitikk endret seg i 2015-2016 og prisene er lavere nå. Det

fyrlyktenes paraplyorganisasjon i Tallinn. Huset er eid av Salström-Leyhs aksjeselskap og ble kjøpt for rundt 11 millioner

ble litt galt i denne sammenhengen.

te har også påvirket Fyrlyktas resultater og vi falt ned til et resultat på 6 prosent i 2016, skriver han i en e-post.

– Er Stiftelsen Fyrlyktas priser for høye målt mot de faktiske kostnadene?

– Nei. Fyrlykta trenger et positivt og sunt resultat i likhet med andre non profit-stiftelser.

Han skriver at administrasjonskostnadene er i tråd med Bufdirs retningslinjer og at fosterhjemmenes lønn er det statlige og kommunale barnevernets ansvar.

– Stiftelsen Fyrlykta vil avgjøre bruken av egenkapitalen basert på stiftelsens vedtekter, norsk lov og godkjenning fra norske myndigheter. Vi ønsker å bygge en sunn stiftelse for fremtiden.

Videre skriver han at han tar aktive grep for å forhindre interessekonflikter som kan oppstå som følge av hans mange roller i det europeiske fyrlyktnettverket.

Morten Hauge, som har vært daglig leder i stiftelsen siden oppstart, opplyser at han er suspendert fra sin stilling og henviser til stiftelsens administrasjon for kommentarer. VG har ikke lyktes i å få en kommentar fra Kjell Hauge, som var daglig leder i Stiftelsen Fyrlykta frem til i fjor høst.

I slutten av februar stoppet Bufdir alle nye kjøp fra Fyrlykta i påvente av en ekstern gjennomgang av Deloitte.

Rapporten koster en halv million kroner inkludert moms og skal være ferdig i midten av mai.

Assisterende direktør Aud Lysenstøen sier direktoratet ikke har hatt grunnlag til å avvise Fyrlykta som ideell.

– Man må være klar over at markedet for ideelle aktører har utviklet seg de se-

neste årene. Det er vanskelig å være helt tydelig på om du faller innenfor eller utenfor denne kategorien. Vi har ikke hatt nok informasjon eller nok grunnlag til å si at Fyrlykta faller utenfor. Vi er veldig glade for at Oslo kommune har gått til det skrittet og fått en dom som sammen med revisjonsgjennomgangen vil danne grunnlaget for hva vi gjør videre. Men dommen var ikke så klar isolert sett at vi kunne bruke den til å si opp kontrakten med Fyrlykta. Det viser kompleksiteten i dette markedet.

– **Hvorfor er dere avhengig av eksterne vurderinger?**

– Dette er kompliserte temaer. Du skal kunne ganske mye om regnskapsteknikk for å gå gjennom regnskapene og forretningsdriften til leverandørene. For å gjøre dette best mulig, med høyest mulig kvalitet og for at det skal være etterprøvbart, tenker vi at det er klokest å sette det ut til de som er profesjonelle på dette, for eksempel Deloitte. De har egne revisjonsheter som kun jobber med dette.

Ingen grunn til å tvile

I midten av mars bodde 95 barn i Fyrlyktas fosterhjem, 11 i institusjon. Direktoratet understreker at de ikke har grunn til å tvile på at barna har det bra.

– **95 prosent av Fyrlyktas omsetning kommer fra Bufdir. Hva sier det om pengebruken til Bufdir at man klarer å oppnå så stor lønnsomhet og så store overskudd?**

– Det har jeg ingen kommentar til.

– **Hvorfor det?**

– Det har jeg ingen kommentar til.

– **Synes du Bufdirs pengebruk over-**

for private aktører når det gjelder leveranser av fosterhjem er fornuftig?

– Det har jeg ingen kommentar til.

– **Hvorfor ønsker du ikke å svare på det?**

– Jeg har ingen kommentarer til det.

– **Hva synes dere er rimelig å dekke av kostnader? Er det for eksempel greit for Bufdir at det blir betalt opptil 4–5 millioner til en paraplyorganisasjon i Estland?**

– Når det gjelder Fyrlykta, vil pengebruken være en del av vurderingen som blir foretatt av Deloitte. Det skal ikke gå til kommersielle formål. Men når det gjelder det private markedet generelt sett og disponering av hvordan de opererer, har vi ingen kommentarer til det. Vi har noen kriterier i kontraktene våre, men utover det har vi ingen kommentarer.

– **Synes du ikke offentligheten har et informasjonsbehov når det gjelder offentlig pengebruk?**

– Jeg har ingen kommentarer, sier Lysenstøen.

Etter å ha fått en sitatsjekk i etterkant av intervjuet, skriver direktoratet i en e-post til VG: – Vi ser i ettertid at dette med ingen kommentar ble litt galt i denne sammenhengen. Det er vårt ansvar å til enhver tid skaffe mest mulig barnevern for pengene innenfor eksisterende rammer. Vi har de siste årene lyktes i å få et mer effektivt barnevern til reduserte priser ved kjøp av fosterhjemstjenester.

Research i Estland: Mari Mets/Äripäev

Idealisme og kynisme

Det er ikke overraskende at noen strekker seg langt for å melke staten for penger. Det som er overraskende, er at statens byråkrater lar det skje.

I NYHETENE

Den som skal kjøpe tjenester for millioner av kroner, bør vite hva den skal spørre etter.

Og følge nøye opp om den andre holder seg til avtalen – om den andre er det den sier at den er. For eksempel om motparten faktisk er en ideell stiftelse, eller bare later som.

VGs avsløring av Stiftelsen Fyrlykta forteller oss om menneskelig grådighet. Men den forteller også om statlig inkompetanse. Om en statlig etat, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), som år etter år pøser ut millioner av kroner til en stiftelse som bruker deler av sitt overskudd på eiendommer, på høye lederlønninger og på mystiske medlemskontingenter til organer i utlandet.

Mens Barne- og familieetaten i Oslo kommunes reagerte på de høye utbetalingene til stiftelsens egne ledere, og avsluttet avtalen med Fyrlykta, fortsatte Bufdir med sine millionutbetalinger. Dette skjedde på tross av at det i flere rapporter hadde blitt varslet om svakheter i myndighetenes arbeid med fosterhjem.

Det har aldri vært en enkel oppgave å skaffe mange nok fosterhjem. De som åpner hjemmene sine for sårbare barn og ungdommer, påtar seg ofte en tung og krevende oppgave. Meningsfull, men vanskelig. Mange fosterforeldre jobber på heltid med barna de tar vare på. De mottar lønn for jobben. Men jeg har aldri hørt om noen som har blitt rike av å være fosterforeldre. Det er ikke penger som driver dem.

Mellomleddet, derimot. De som får kontrakter med det offentlige, med oppdrag å organisere fosterhjem, skaffe fosterforeldre, lære dem opp og gi dem hjelp og støtte underveis. Her kan det åpenbart være mye penger å tjene.

Politikernes hensikt har vært klar: De som får kontrakt som ideelle tilbydere, med de fordelene det innebærer, skal pløye sitt overskudd tilbake til virksomheten. Andre regler gjelder for private aktører som driver kommersielt.

VGs avsløring trenger ikke å være et argument mot å bruke hverken ideelle eller private aktører innenfor barnevernet. Det finnes mange idealistiske sjeler der ute som kan mye om barn og ungdom, og som ønsker å jobbe friere enn det som er vanlig innenfor det offentlige. Særlig de barna vi her snakker om, sårbare små mennesker som trenger mye oppfølging, kan ha nytte av at det er ulike typer tilbud for akkurat dem.

Men rammene må være klare. De som bestiller tjenestene, enten det dreier seg om statlige Bufdir eller det kommunale barnevernet, må være gode bestillere, og de må være flinke til å følge opp. Det har ikke skjedd her. Og det er Bufdir sitt ansvar.

Hanne Skartveit

Twitter: @HanneSkartveit
hanne.skartveit@vg.no

BARNEVERNSMILLIARDENE

- I STRID MED R

Derfor mener ekspert
at avtalen var ulovlig

Av MARIA MIKKELSEN

Det statlige barnevernet manglet grunnlag for å gi Stiftelsen Fyrlykta tilgang til en milliardpott, ifølge en av landets mest erfarne jurister på området.

Mandag avslørte VG at Peer Salström-Leyhs stiftelser siden 2012 har fått minst 437 millioner kroner for å rekruttere og drive fosterhjem på vegne av norsk barnevern.

Stiftelsene har oppnådd store overskudd samtidig som titalls millioner har gått til medlemskontingenter og finansiering av virksomhet i andre land.

I 2011 utlyste Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) rammeavtaler for ideelle med en totalverdi på opptil 1,5 milliarder kroner. Det var kun ideelle, organisasjoner som ikke skal ha profitt som formål, som fikk søke.

Den første kontrakten ble gitt til en norsk filial av den tyske stiftelsen i 2012. Etter ønske fra Bufdir ble avtalen flyttet til helnorske Stiftelsen Fyrlykta året etter.

– Ikke ideell

Advokat Marianne Dragsten er medlem av Klagenemnda for offentlige anskaffelser (Kofa) og partner i advokatfirmaet Berngaard/Sandbek.

Hun har vurdert opplysningene som lå til grunn for avtalene. Hun mener Bufdir ikke har hatt grunnlag for å vurdere Stiftelsen Fyrlykta som ideell.

– Det er særlig verdt å merke seg at vedtektene ikke angir noe om hvordan eventuelt overskudd skal håndteres. Jeg kan heller ikke se at øvrig dokumentasjon viser at Fyrlykta var en ideell organisasjon. Ut fra dokumentasjonen jeg har sett, mener jeg derfor at det var i strid med regelverket å inngå avtalen med Fyrlykta i 2013, sier Dragsten.

Hun påpeker at søknaden fra den norsk-tyske avdelingen heller ikke beskrev hvordan overskuddet skulle brukes, men at det er vanskelig å vurdere siden deler av dokumentet er på tysk.

Bufdir venter nå på en ekstern rapport fra Deloitte som skal vurdere Fyrlyktas drift. Den ble bestilt flere måneder etter at VG først stilte spørsmål om stiftelsen – og halvannet år etter at den første bekymringen oppsto.

Allerede i desember 2015 sendte direktoratet en bekymringsmelding til Stiftelsestilsynet, der de ba dem vurdere om stiftelsen var ideell.

Etter flere purringer fikk de etter 13 måneder et brev fra Stiftelsestilsynet som understreket at å

VURDERTE KONTRAKTENE: Advokat Marianne Dragsten.

Foto: CHRISTIAN WESENBERG

være en stiftelse ikke er det samme som å være ideell – og at de dermed ikke hadde kompetanse til å gjøre denne vurderingen.

Ny kontrakt

I mellomtiden hadde direktoratet gitt en ny kontrakt til Fyrlykta fordi de mente de ikke hadde grunnlag til å avvise dem.

Dragsten mener direktoratets utgangspunkt har vært feil.

– Det avgjørende er at det er dokumentert at Fyrlykta er en ideell stiftelse, ikke at det ikke er tilstrekkelig holdepunkter for å avvise Fyrlykta som ideell. Hva Stiftelsestilsynet mener er irrelevant, da en stiftelse ikke nødvendigvis er det samme som en ideell organisasjon.

Høsten 2016 fikk Oslo kommune, som hadde nektet Fyrlykta å delta i en konkurranse for ideelle, rettens medhold i at stiftelsen i praksis var en kommersiell virksomhet. Det ble blant annet lagt vekt på at lønnen til de daglige lederne hadde økt med 80 prosent fra ett år til et annet.

Bufdir mener avgjørelsen ikke var grunnlag for å trekke tilbake kontrakten med Fyrlykta, og viser til at de har plikt til å begrunne en avvisning for å sikre likebehandling og gjennomsiktighet.

De sier at de vurderte Fyrlykta som ideell fordi formålet deres var ikke-kommersiell og allmennnyttig.

11500

På 20 år er antallet barn i fosterhjem doblet. Ved utgangen av 2015 bodde 11 500 barn i fosterhjem i Norge.

Avtalene

● Tyske Peer Salström-Leyhs stiftelser har siden 2012 fått minst 437 millioner kroner for å drive og rekruttere fosterhjem i Norge.

● De fikk en verdifull kontrakt med det statlige barnevernet fordi de sa de var ideelle organisasjoner som ikke hadde som profitt som formål.

● På fire år har stiftelsene oppnådd et samlet overskudd på 52 millioner kroner.

● Samtidig har norsk barnevern betalt for medlemskontingenter til en paraplyorganisasjon i Estland, millionlønninger og finansieringen av virksomhet i andre land.

● For halvannet år siden ble Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) bekymret for at stiftelsen seilte med falskt flagg. Likevel har utbetalingene fortsatt.

● Direktoratet har stoppet alle nye kjøp fra Stiftelsen Fyrlykta. Samtidig har de bestilt en ekstern vurdering av hvorvidt stiftelsen er ideell eller kommersiell.

tig. Som en stiftelse var de pålagt å gjøre utdelinger samsvar med stiftelsens formål.

– Gitt at stiftelsen driver sin virksomhet i tråd med stiftelseslovgivningen, vurderte vi derfor at kravet om ideell organisasjon var oppfylt, skriver direktoratet i en rede-gjørelse.

Sjekker regnskap

Av samme årsak mener de Stiftelsestilsynets mening var relevant:

– Stiftelsestilsynet har ansvar for tilsyn med og kontroll av alle stiftelser i Norge etter stiftelsesloven. Når oppfyllelse av stiftelsesloven er en viktig premiss for å sikre at overskudd ikke utdeles til annet enn stiftelsens formål, mener vi at Stiftelsestilsynets vurdering er relevant.

Direktoratet innrømmer imidlertid at vurderingen som ble gjort, ikke nødvendigvis var riktig.

– Vi ser likevel at det er en svakhet at stiftelsens vedtekter ikke er tydelige på hvordan et overskudd skal håndteres. Dette er en problemstilling vi vil ta tak i overfor Fyrlykta i tillegg til regnskapsrevisjonen vi har satt i gang.

AVVISER KRITIKKEN: Peer Salström-Leyh sier at Stiftelsen Fyrlykta er ideell,

EGELVERKET

RYDDER: Barne- og likestillingsminister Solveig Horne (Frp).

KREVER SVAR

Av MAGNUS BRAATEN og MARIA MIKKELSEN

Barneminister Solveig Horne (Frp) vil ha opprydning etter avsløringen om den ukjente stiftelsen som har tjent store penger på norske barn.

Barne- og likestillingsministeren reagerer på avsløringen.

– Jeg vil ha alle kort på bordet i denne saken, og jeg vil derfor kalle inn direktoratet til et møte for å få en nærmere redegjørelse. Jeg ser at Bufdir nå har strammet inn på alle nye kjøp fra Fyrlykta, og at det snart vil bli ferdigstilt en rapport som går nærmere inn i driften av Fyrlykta, skriver hun i en e-post.

Videre mener hun private aktører spiller en viktig rolle med å gi barnevernstjenester til utsatte barn og unge.

– De ideelle aktørene er gitt en særlig stilling når staten kjøper barnevernstjenester. VGs artikkel illustrerer imidlertid en usikkerhet om Fyrlykta er en ideell virksomhet. Det er positivt med flere aktører i barnevernet, men vi skal ikke betale mer enn nødvendig for tjenester som det offentlige kjøper av private. Tjenestene vi gir skal være til det beste for barna, skriver Horne.

Bufdir har tidligere svart at de ikke har hatt grunnlag til å avvise Fyrlykta som ideell, og at en avgjørelse fra Oslo byfogdembete ikke var tydelig nok. Direktoratet venter nå på en rapport fra Deloitte.

Det var 6. mai i 2011 at Bufdir for første gang lyste ut en konkurranse om seks år lange fosterhjemsavtaler med en totalverdi på opptil 1,5 milliarder kroner. At kun ideelle organisasjoner fikk søke, var daværende barneminister Audun Lysbakkens (SV) ønske.

– I 2011 åpnet vi for at ideelle kunne bidra, fordi Frelsesarmeen og andre reelle, ideelle organisasjoner klaget på at de ikke fikk hjelpe til. Vi ønsket å slippe gode krefter til, og det var helt utelukket at noen skulle få gjøre fosterhjem til business, sier SV-lederen.

På spørsmål om man burde forutsette at ordningen kunne utfordres, svarer han:

– Man er i hvert fall nødt til å kontrollere at man er i stand til å skille mellom kommersielle og ideelle aktører. Det er åpenbart når VG presenterer denne saken, at staten ikke har god nok kompetanse.

Han mener Bufdirs vurderinger om ikke å avslutte kontrakten med Fyrlykta, «ser merkelige ut».

– Hovedpoenget i all grunnleggende velferd må være at fellespenger skal gå til å skape velferd for folk flest, ikke formuer til noen få, sier Lysbakken.

Peer Salström-Leyh har svart VG at Stiftelsen Fyrlykta er ideell og at en revisjon bestilt av stiftelsen bekrefter at midlene ikke er misligholdt.

og at en revisjon bestilt av stiftelsen bekrefter at midlene ikke er misligholdt. Foto: TORE KRISTIANSEN

BARNEVERNSMILLIARDENE

REFS
I RAPDommen over barn
Liten kontroll med

Av MARIA MIKKELSEN, MAGNUS BRAATEN og TORE KRISTIANSEN (foto)

Det statlige barnevernet har gitt de private enorme profittmuligheter, og har liten kontroll over hva de betaler for.

Det viser en analyse om fosterhjemskjøp fra private.

Denne uken beskrev VG hvordan Stiftelsen Fyrlykta har mottatt nærmere en halv milliard kroner for å selge fosterhjemstjenester til barnevernet.

På fem år er det offentliges kjøp av slike tjenester doblet. I fjor nådde prisen 753 millioner kroner. Likevel er mangelen på fosterhjem fortsatt barnevernets største utfordring.

Måten pengene fordeles på er flere ganger kritisert. Allerede i 2015 etterlyste en regjeringsbestilt rapport fra Vista Analyse en større reform på fosterhjemsområdet.

Kort tid etterpå bestilte departementet en ny rapport om bruken av private aktører i barnevernet. Den fikk liten oppmerksomhet da den var klar i mars i fjor, til tross for at den blant annet viste til at:

- Private fosterhjem er langt dyrere enn statlige
- Private har fått stor forhandlingsmakt og har enorme profittmuligheter
- Bufetat har liten styring og kontroll over hva de kjøper
- Bufetat har en rekke ganger betalt for mer enn det var behov for

En konsekvens av prisutviklingen er at det ikke er barnets behov som står i sentrum, advarte rapporten, og rettet hardt skyts mot Bufetat, som har ansvaret for det statlige barnevernet.

Store profittmuligheter

– Det som overrasket oss mest var Bufetats styring av området – at de har inngått kontrakter med pri-

vate leverandører og visste så lite om hva de betaler for, sier daglig leder i Vista Analyse og en av forfatterne av rapporten, Tyra Ekhaugen, til VG.

Bufetat har plikt til å finne både beredskapshjem og vanlige fosterhjem hvis kommunene ikke klarer det selv. Siden de ikke klarer å finne nok hjem selv, er de avhengig av private.

Ekhaugen understreker at Bufetat har en krevende oppgave, men at den ikke har vært godt løst.

– I dag er det en spiral der man får stadig dyrere løsninger, samtidig som Bufetat ikke har innsyn, bare betaler. Jeg synes det er forbløffende at Bufetat ikke har sett, eller villet vedkjenne seg dette.

De private skulle i utgangspunktet tilby hjem til de mest krevende barna, noe som ofte krever at minst én av fosterforeldrene blir kjøpt fri fra arbeid.

Men i dag brukes hjemmene også til barn med vanlige behov, uten at hverken tiltakene eller prisene nødvendigvis reduseres, ifølge rapporten. Ekhaugen sier at de private leverer godt barnevern, men:

– De private har all interesse av å late som de leverer hjem til barn med veldig store behov. Det er en profittmulighet her som er vanvittig, sier Ekhaugen.

Nye rutiner

Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir), som styrer Bufetat, er uenig i kritikken. De viser til at avtalene ble reforhandlet og omgjort i 2012, og at de i 2015 etablerte en egen enhet med spisskompetanse på avtalene.

– Vi kjenner oss ikke igjen i det som sies om kvalitetssikringen av kjøpene. Tiltakene vi satte i gang før rapporten kom, mener vi er gode, men det vil ta tid før de virker, sier Lysenstøen, og fortsetter:

– Det siste vi har gjort er å implementere nye rutiner for å følge opp kontraktene for å sikre at de er tilpasset barnets behov. Det har vi gjort i år. Hvis en 12-åring har hatt behov for at en forelder var hjemme fra jobb, kan dette ha endret seg to år etterpå.

Hun mener dagens avtaler er

SVARER: – Det er feil at kommunene ikke gis innsyn i avtalene. Kontraktene signeres av fire parter, fosterhjemmet, kommunen, leverandøren og Bufetat, opplyser assisterende direktør Aud Lysenstøen i Bufdir.

ET PORT

evernet: hva de betaler for

transparente, og sier at de blir tilpasset barnets behov.

– Det er feil at kommunene ikke gis innsyn i avtalene. Kontraktene signeres av fire parter, fosterhjemmet, kommunen, leverandøren og Bufetat. Kommunene har innsyn i alt annet enn pris, da dette av konkurranse hensyn er taushetsbelagt informasjon.

– Stemmer det at private har fått stor makt til å forhandle priser?

– Vi er avhengige av å komme opp med et fosterhjem som er tilpasset barnets behov. Forhandlingsmakten avhenger av hvor mange aktører som kan levere i forhold til dette.

– Respektløst

NHO Service, som representerer mange av de private, reagerer så sterkt på påstandene i rapporten at de har bestilt en egen rapport.

– Konklusjonen til Vista er både respektløs, lite innsiktsfull og feilaktig. Vi har derfor henvendt oss til departementet om at ingen konklusjon kan baseres på den. Den villeder mer enn den veileder, sier leder Anne-Cecilie Kaltenborn til VG.

Hun sier at drivkraften for alle seriøse innen barnevern er barnets beste, og at det er feil å konkludere med at det er store penger å tjene på barnevern. Hun advarer mot å ta funnene på alvor.

– Hvis det var riktig slik Vista-rapporten sier, at de som tilbyr private fosterhjem gjør det på feil grunnlag, hvorfor ville man da fortsette å benytte dem? Svaret er at de private barnevernsaktørene i NHO har kompetanse og kvalitet som er veldig god. Dessuten har de særlig kompetanse på tyngre oppgaver, noe som ikke virker å være inkludert i analysen.

«Konklusjonen til Vista er både respektløs, lite innsiktsfull og feilaktig»

Anne-Cecilie Kaltenborn

Avsløringen

● Tyske Peer Salström-Leyhs stiftelser har siden 2012 fått minst 437 millioner kroner for å drive og rekruttere fosterhjem i Norge.

● De fikk en verdifull kontrakt med det statlige barnevernet fordi de sa de var ideelle organisasjoner som ikke hadde profitt som formål.

● På fire år har stiftelsene oppnådd et samlet overskudd på 52 millioner kroner.

● Samtidig har norsk barnevern betalt for medlemskontingenter til en paraplyorganisasjon i Estland, millionlønninger og finansieringen av virksomhet i andre land.

● For halvannet år siden ble Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) bekymret for at stiftelsen seilte med falskt flagg. Likevel har utbetalingene fortsatt.

● Direktoratet har stoppet alle nye kjøp fra Stiftelsen Fyrlykta. Samtidig har de bestilt en ekstern vurdering av hvorvidt stiftelsen er ideell eller kommersiell.

De ulike fosterhjemmenes døgnpris

● Private: 3600

● Statlig familiehjem: 2990

● Beredskapshjem: 3080

● Forsterket fosterhjem: 1400

● Ordinært fosterhjem: 500

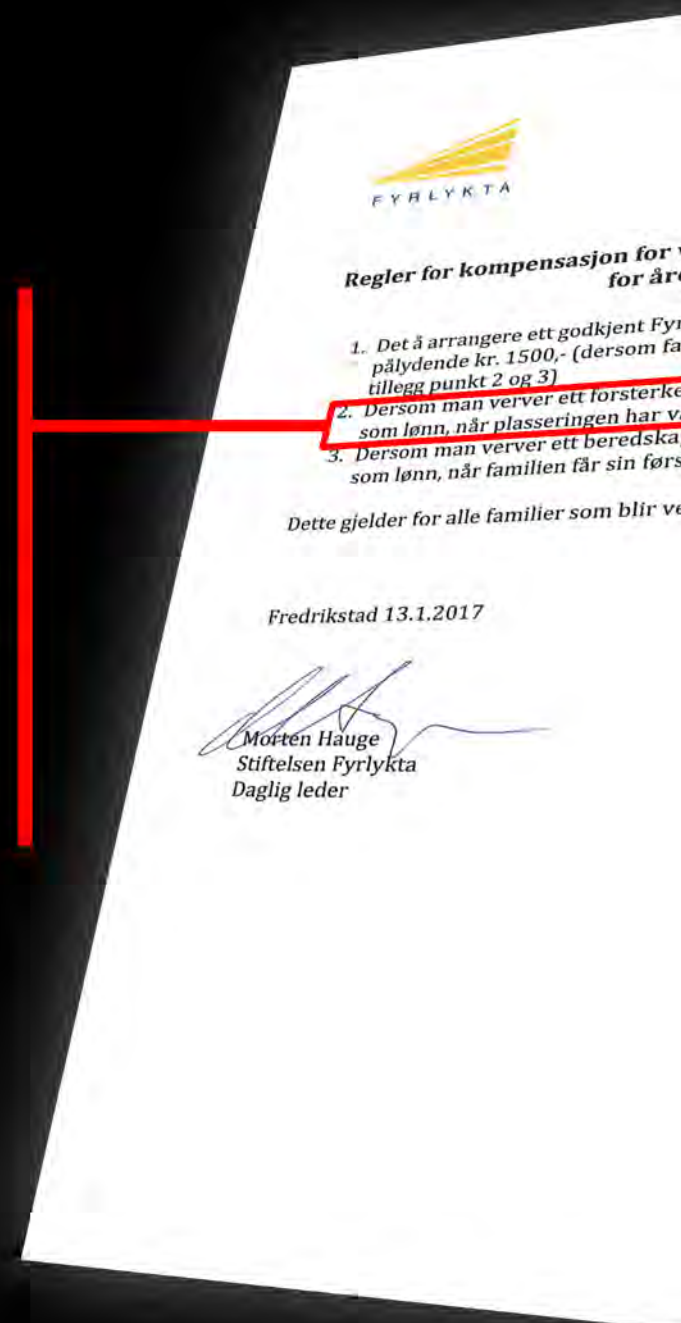
● Kilde: Regjeringens høringsnotat fra 2016 om endringer i barnevernsloven

STÅRBAK: Tyra Ekhaugen (t.h.) og Ingeborg Rasmussen i Vista Analyse publiserte i mai i fjor rapporten «Private aktører i barnevernet – ansvar på avveie?».

BARNEVERNSMILLIARDENE

«2. Dersom man verver ett forsterket fosterhjem, vil man få kr. 10 000,- som lønn, når plasseringen har vart i tre måneder.»

VERVEPREMIE: I dette dokumentet tilbyr Fyrlykta vervepremier til eksisterende fosterhjem.

LOKKER MED VERVEPREMIER

Av SHAZIA MAJID og MARIA MIKKELSEN

Den private stiftelsen, som har tjent store penger på norske fosterbarn, frister med vervepremier til de som kan skaffe flere fosterhjem til stiftelsen.

VG dokumenterte mandag hvordan tyske Peer Salström-Leyhs (63) stiftelser har fått tilgang til en offentlig milliardpott ved å kalle seg ideelle.

Siden 2012 har stiftelsene gått

med store overskudd. Samtidig har lederne fått millionlønninger, og store summer er ført ut av landet.

Et skriv VG har fått tilgang til viser at stiftelsen i tillegg tilbyr eksisterende fosterhjem vervepremie for å rekruttere nye fosterhjem og beredskapshjem til Fyrlykta.

«Fyrparty»

En som verver ett forsterket fosterhjem tilbys 10 000 kroner for verving når plasseringen har vart i tre måneder, ifølge dokumentet signert 13. januar i år, blant annet av stiftelsens daglige leder, Morten Hauge.

Stiftelsen tilbyr også 5000 kroner til den som får rekruttert et beredskapshjem til stiftelsen.

I tillegg forteller skrivet om vervearrangementer, som fosterhjemsstiftelsen kaller «Fyrparty». De som arrangerer slike tilbys 1500 kroner.

– Jeg har aldri hørt om at ideelle virksomheter har brukt vervepremier for å finne nye fosterhjem. Dette er veldig overraskende og helt ukjent for meg, sier May Lisbeth Smeby, leder for organisasjonen Ideelt barnevernsforum, en organisasjon som har ideelle organisasjoner som medlemmer.

Hun mener vervepremier kan være aktuelt for noen, men ikke for dem som driver i fosterhjemsbransjen.

– Det virker ikke helt riktig. Det å være fosterhjem er så alvorlig at

det må gjøres på en annen måte. Slik verving høres nesten ut som man selger og kjøper noe, sier Smeby, som understreker at hun uttaler seg på generelt grunnlag.

Bonuser til ansatte

VG har tidligere skrevet at stiftelsen har hatt en bonusordning som baserte seg på hvor godt virksomheten gikk økonomisk.

Da Oslo kommune skulle inngå avtaler om fosterhjem fra ideelle våren 2014, oppdaget de at opptil 30 000 kroner var delt ut til både ansatte og fosterfamilier i Fyrlykta.

Stiftelsen avvirket ordningen etter press fra kommunen. Men da kommunen møtte Fyrlykta i ret-

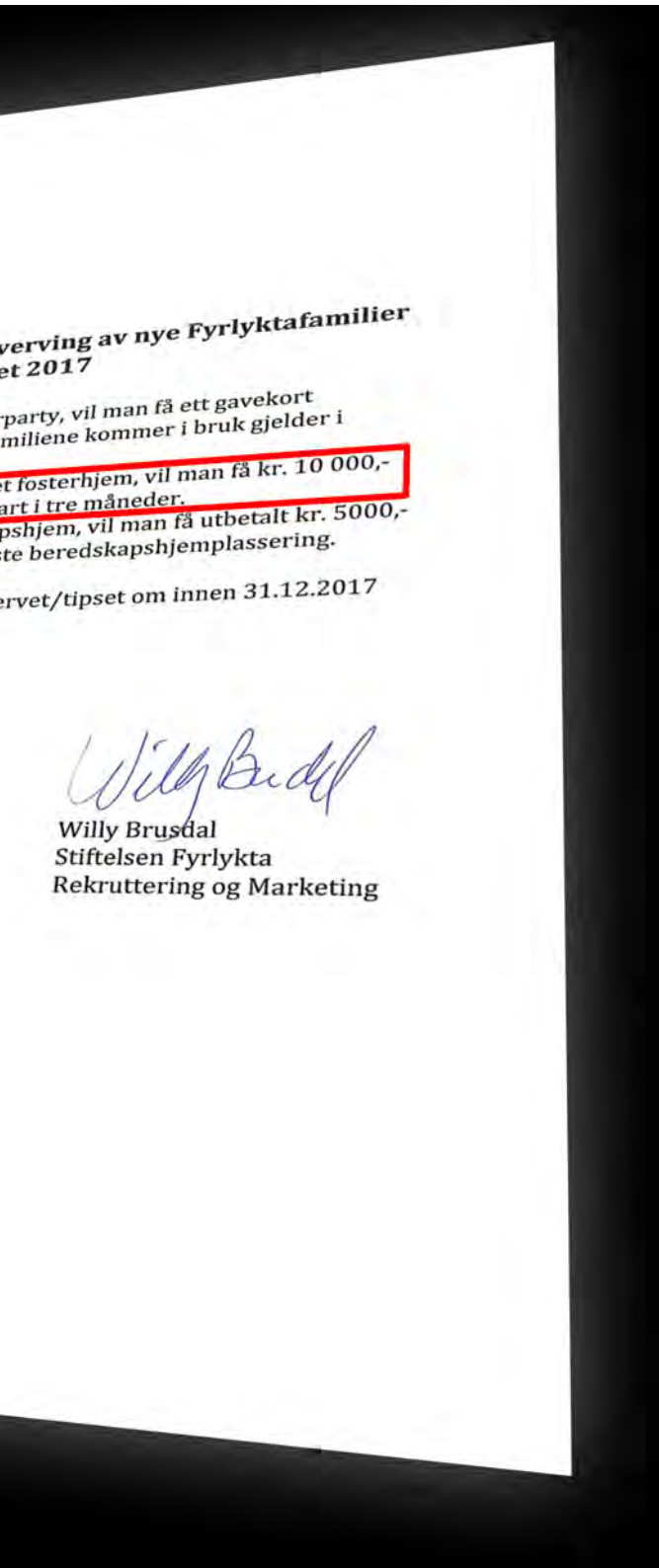
ten høsten 2015, ble utbetalingene likevel brukt som et argument for at Fyrlykta ikke var en ideell stiftelse.

Leserinnlegg

Fyrlykta har også skrevet leserinnlegg i en rekke lokale medier, for å rekruttere fosterfamilier.

Med tittelen «Kjære julenisse. Jeg ønsker meg en familie», skrev Fyrlykta-ansatt Willy Brusdal blant annet et innlegg i Dagsavisen 22. desember i fjor.

På egen hjemmeside og på Facebook deler stiftelsen bilder fra flere ulike boligmesser i 2016, hvor de har deltatt med stand for å rekruttere flere familier til å bli fosterhjem.

GRUNNLEGGEREN: Peer Salström-Leyh (63). Foto: TORE KRISTIANSEN

ER VERBONUS

Våren 2016 rekrutterte Stiftelsen Fyrlykta fosterfamilier på Mulighetsterminalen i Stavanger – en møteplass for dem som hadde mistet jobben som følge av oljekrisen.

Få måneder tidligere hadde stiftelsen åpnet sine første kontorer i Rogaland. Familier kunne tjene opptil en halv million kroner i året, skrev NRK.

– Man må ha penger for å bo og leve, og dette blir et livsprosjekt for mange. Da skal det være lov til å ta imot lønn, sa stiftelsens ansatte Siri Dovland.

– Ikke en «fest»

Fyrlykta bekrefter at de har tilbudt penger, slik skissert oven-

for, til fosterfamilier om de klarer å verve flere familier til stiftelsens fosterhjemsvirksomhet.

– Fyrlykta har vervet familier på denne måten siden desember 2014. Begrepet du trekker inn her «fest», er misvisende. Dette er et informasjonsmøte, sier Jørgen Fredheim, fungerende daglig leder i Fyrlykta.

11500

På 20 år er antallet barn i fosterhjem doblet. Ved utgangen av 2015 bodde 11 500 barn i fosterhjem i Norge.

der i Fyrlykta.

Stiftelsen forklarer vervingen med at eksisterende fosterfamilier vet hva oppdraget innebærer og kan være behjelpelige med å finne nye egnede familier. Og at denne formen for rekruttering er lang mer treffsikker enn markedsføringskampanjer og annonsering.

– Har dere tilbudt annet enn penger som vervepremier?

– Ja, til å begynne med ga vi en gave til de som arrangerte informasjonsmøtet, sier Fredheim.

– Kan dere forstå at folk reagerer på at noe så alvorlig som fosterhjem verves på en slik måte? Og at man bruker uttrykk som «Fyrparty»?

– Vervingsmåten er helt vanlig for alle som jobber med det samme som oss. Vi snakker ikke her om å «bare velge noen». Dette er bare begynnelsen for å komme i kontakt med foreldre som har tenkt på å bli fosterhjem eller beredskapshjem. Deretter starter en lengre prosess for å finne ut om foreldrene, boligen, nærmiljøet osv. er egnet.

– Når det gjelder uttrykket «Fyrparty» så forstår jeg at man kan reagere på navnet, men nå som jeg har fortalt at dette bare er et kontaktpunkt og informasjonsmøte, så er ikke dette et «party», sier daglig leder i Fyrlykta

BUFDIR: – IKKE GITT FØRINGER

Vervepraksisen er ukjent for Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir).

– Nei, Bufdir er ikke kjent med hvilke virkemidler den enkelte leverandør benytter for å få kontakt med potensielle fosterhjem, sier Aud Lysenstøen (bildet), assisterende direktør i Bufdir.

Gjennomgang VG har gjort viser at Bufdirs egen underorgan, Barne, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), selv bruker betegnelser som «homeparty» om rekruttering av nye fosterhjem.

På Bufetats hjemmeside oppmuntrer etaten eksisterende fosterfamilier til å hjelpe til med rekrutteringen og kaller informasjonsmøtene for «En annerledes homeparty». Ordet «homeparty» går igjen i etatens skriv.

Men i motsetning til Fyrlykta er det ingen pengepremier tilknyttet den offentlige vervingen.

Omfattende prosess

På spørsmål om Bufdir åpner for slik praksis, og hvordan de ser på at man tilbyr penger til de som verver nye fosterhjem, svarer Lysenstøen følgende:

– Bufdir har ikke gitt noen føringer for hvilke virkemidler leverandørene kan benytte for å komme i kontakt med potensielle fosterforeldre. Det som er viktig for oss er at potensielle fosterforeldre blir underlagt en grundig egnethetsvurdering og opplæring før de kan bli fosterforeldre.

– Har Bufdir ingen betenkeligheter med at Fyrlykta lokker familier med vervepremier?

– Det er en omfattende prosess å bli godkjent som fosterhjem uavhengig av hvordan potensielle fosterforeldre fattet interesse for å bli fosterhjem, sier Lysenstøen.

Avtalene

● Tyske Peer Salström-Leyhs stiftelser har siden 2012 fått minst 437 millioner kroner for å drive og rekruttere fosterhjem i Norge.

● På fire år har stiftelsene oppnådd et samlet overskudd på 52 millioner .

● Samtidig har norsk barnevern betalt for medlemskontingenter til en paraplyorganisasjon i Estland, millionlønninger og finansieringen av virksomhet i andre land.

● For halvannet år siden ble Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) bekymret for at stiftelsen seilte med falskt flagg. Likevel har utbetalingene fortsatt.

● Direktoratet har stoppet alle nye kjøp fra Stiftelsen Fyrlykta. Samtidig har de bestilt en ekstern vurdering av hvorvidt stiftelsen er ideell eller kommersiell.

BARNEVERNSMILLIARDENE

– ANSATTE FØR

Norske medarbeidere skal ha vært fullstendig ukjent

Av SHAZIA MAJID
og MARIA MIKKELSEN

Ansatte i den private fosterhjemstiftelsen har ikke visst noen ting om den tyske eierens håndtering av pengene, sier fungerende daglig leder.

Sist uke kunne VG fortelle om den ukjente tyskeren Peer Helge Salström-Leyh som har opprettet et fosterhjemsimperium i syv europeiske land. Deriblant Norge.

Den norske virksomheten, stiftelsen Fyrlykta, har mottatt nær en halv milliard offentlige kroner for å ta seg av norske fosterbarn.

Stiftelsen går med gigantoverskudd, har utbetalt millionlønninger til ledelsen og har ført millioner ut av landet.

Stiftelsens norske ansatte skal ha vært fullstendig ukjent med hvordan barnevernsmillioner er blitt lånt ut til stifterens andre virksomheter og gått til skyhøye medlemskontingenter.

– Som fungerende daglig leder, har jeg fått mange bekymrede og fortvilende henvendelser fra de ansatte. Det er kraftig kost å lese om sin egen arbeidsplass på forsiden av VG, sier Jørgen Fredheim, fungerende daglig leder.

Fyrlykta.no sto oppført med tre daglig ledere i fjor, Morten Hauge, Kjell Hauge og Salström-Leyh.

Hauge er nylig blitt suspendert fra sin stilling. Jørgen Fredheim har tatt over som fungerende daglig leder, og forteller om ansatte som føler seg ført bak lyset.

– Visste ikke om det

– De ansatte har sagt at de føler seg lurt, i og med at de ikke visste om dette. En av deres bekymringer er at det kan virke som at de ansatte har visst om dette, og det ønsker jeg sterkt å formidle at ikke er tilfelle, sier Fredheim, som skryter av de ansatte og jobben de gjør.

– De har kommet på jobb hver dag og gjort en fremragende jobb for barnas beste, og det er nettopp det de vil forbindes med.

– Visste dere om det store nettverket av lignende stiftelser i andre land, og hvordan disse er bygget opp?

– I Fyrlykta har vi vært klar over at vi har vært en del av et nettverk av lignende stiftelser i andre land. Det er noe vi har sett på som positivt. Det har gitt oss mulighet til å utveksle erfaring og kunnskap.

– Men hvordan de ulike Fyrlyktene i andre land er bygget opp, har ikke vært noe vi har hatt fokus på. Vi har en daglig jobb med våre

daglige arbeidsoppgaver.

– Visste dere om summene som har gått ut av landet og hvordan de brukes?

– Jeg vil svare med et spørsmål. Hvor mange ansatte i Norge, av vanlige arbeidstagere med faste oppgaver, gjennomgår arbeidsplassens regnskap for å se hvordan pengene disponeres?

– Her i Norge har vi en kultur hvor vi ønsker å bli gode i den jobben vi har, og vi er ikke mistenksomme til hvordan det økonomiske forvaltes, sier Fredheim til VG.

VG har i ett døgn forsøkt å komme i kontakt med Peer Helge Salström-Leyh, men han har ikke svart på våre henvendelser.

Tidligere har han uttalt følgende til VG:

– Ikke gjort noe galt

Stiftelsen har bestilt en revisjon fra KPMG som, ifølge Salström-Leyh, bekrefter at Fyrlykta ikke har gjort noe galt. På spørsmål om hvordan stiftelsen har oppnådd store overskudd, svarer han:

– Stiftelsen Fyrlykta har en effektiv struktur og styring. Bufetats prispolitikk endret seg i 2015-2016, og prisene er lavere nå. Dette har også påvirket Fyrlyktas resultater, og vi falt ned til et resultat på 6 prosent i 2016, skriver han i en e-post.

– Stiftelsen lurte ikke penger ut av Norge. Landet deres er medlem av EØS, og jeg ønsker en undersøkelse velkommen.

shazia.majid@vg.no
maria.mikkelsen@vg.no

Fyrlykta

● Tyske Peer Helge Salström-Leyhs stiftelser har siden 2012 fått minst 437 millioner kroner for å drive og rekruttere fosterhjem i Norge.

● De fikk en verdifull kontrakt med barnevernet fordi de sa de var ideelle organisasjoner som ikke hadde profitt som formål. Overskuddet er på 52 millioner kroner etter fire år.

● Samtidig har norsk barnevern betalt for medlemskontingenter til en paraplyorganisasjon i Estland, millionlønninger og finansieringen av virksomhet i andre land.

● For halvannet år siden ble Bufdir bekymret for om stiftelsen seilte under falskt flagg. Likevel har utbetalingene fortsatt.

● De har stoppet alle nye kjøp fra stiftelsen Fyrlykta og har bestilt en ekstern vurdering av om den er ideell eller kommersiell.

JOBDET FOR HAM: Peer Helge Salström-Leyh er stifteren av Fyrlykta. Nå sier de norske ansatte at de ikke visste

LER SEG LURT

nte med hvordan barnevernsmillioner er blitt brukt

noe om hvordan ledelsen brukte barnevernsmillionene. Foto: TORE KRISTIANSEN

BARNEVERNSMILLIARDENE

Avtalene

● Tyske Peer Salström-Leyhs stiftelser har siden 2012 fått minst 437 millioner kroner for å drive og rekruttere fosterhjem i Norge.

● De fikk en verdifull kontrakt med det statlige barnevernet fordi de sa de var ideelle organisasjoner som ikke hadde profitt som formål.

● På fire år har stiftelsene oppnådd et samlet overskudd på 52 millioner kroner.

● Samtidig har norsk barnevern betalt for medlemskontingenter til en paraplyorganisasjon i Estland, millionlønninger og finansiering av virksomhet i andre land.

● For halvannet år siden ble Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) bekymret for at stiftelsen seilte under falskt flagg. Likevel har utbetalingene fortsatt.

● Direktoratet har stoppet alle nye kjøp fra Stiftelsen Fyrlykta. Samtidig har de bestilt en ekstern vurdering av hvorvidt stiftelsen er ideell eller kommersiell.

GRUNNLEGGER: Peer Salström-Leyh har opprettet stiftelsen i Norge og i flere andre europeiske land.

Varsler gjennomgang etter VG-avsløring

Allerede før den eksterne granskningen av Stiftelsen Fyrlykta er klar, varsler Bufdir at de vil gå gjennom rutineene for hvordan de følger opp ideelle aktører.

Det kom frem i et møte med barneminister Solveig Horne (Frp) tirsdag denne uken. Horne hadde varslet at hun ville ha alle kort på bordet etter VGs avsløring forrige uke.

Statsråden sier at hun er fornøyd med møtet.

– Bufdir skal nå gå gjennom rutineene for vurdering og oppfølging av de ideelle tilbyderne. Det er jeg glad for, sier hun i en skriftlig kommentar til VG.

På spørsmål om det er noe stats-

råden har bedt om, svarer hun:

– Direktoratet presenterte dette på møtet som en oppfølging av saken, og jeg deler deres syn på at dette er et riktig tiltak.

OMVISNING: Administrerende direktør i Aleris Ungplan & Boi, Erik Sandøy, i et av selskapets omsorgssentre for

– DET ER HELT U

Aleris om Fyrlykta: Varselklokkene

Av MARIA MIKKELSEN og SHAZIA MAJID

Direktøren i den kommersielle barnevernsgiganten Aleris sier han flere ganger har varslet direktoratet om Stiftelsen Fyrlykta – uten å bli hørt.

– Vi har varslet om Fyrlykta i møter

med både direktoratet og departementet. Vi fikk ingen spesiell tilbakemelding, sier Erik Sandøy i Aleris Ungplan & BOI AS til VG.

I forrige uke avslørte VG hvordan Stiftelsen Fyrlykta har tjent titalls millioner på fosterbarn. Norske skattepengene er i flere år brukt på medlemskontingenter til Estland og oppstart av stiftelser i andre land.

Stiftelsen etablerte seg i Norge to dager før Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet lyste ut en kon-

kurransse for fosterhjemstjenester 6. mai 2011. I tråd med politiske føringer ble avtalene kun gitt til ideelle aktører.

Sandøy mener direktoratet burde reagert allerede da søknaden fra Fyrlykta kom.

– Jeg stilte spørsmål om hvordan en utenlandsk aktør, uten noen erfaring og reell kompetanse, kunne komme inn og etablere seg på det norske markedet og vinne kontrakter i hundremillionersklassen. Det er helt ubegripelig. Aleris Ungplan har drevet med

barnevern i Norge siden 90-tallet og hadde i fjor en omsetning på 1,5 milliarder.

– Systemsvikt

Som en kommersiell aktør uten begrensninger på utbytte, fikk de ikke være med i konkurransen i 2011, men de er likevel blitt den største leverandøren av fosterhjemstjenester på grunn av såkalte enkeltkjøp fra direktoratet.

Sandøy har fulgt med på Fyrlyktas utvikling og mener det fra første stund var åpenbart at de ikke var

en ideell stiftelse.

– Det var vårt inntrykk at pengene virket å gå ut av landet. Det så vi i regnskapene deres. Her burde varselklokkene i Bufdir ringt fra første stund, sier Sandøy, og legger til:

– Jeg mener dette er en systemsvikt. Bakgrunnen her er at Bufdir er avhengige av private. Så får de føringer om at en viss andel skal være ideelle. Derfor slipper de til ideelle aktører uten gode nok kriterier og kontroll på om de faktisk er det. Jeg tror ikke de har gitt

enslige mindreårige asylsøkere i Oslo høsten 2016. Foto: TROND SOLBERG

UBEGRIPELIG

e burde ringt fra første stund

det nok styring og oppmerksomhet.

En ekspert på offentlige anskaffelser har tidligere sagt at tildelingen av hundremillionerskontrakten var ulovlig fordi direktoratet ikke kunne påvise at Fyrlykta var ideell.

Dobbeltroller

Sandøy har også hatt en annen grunn til å interessere seg for stiftelsen: Da Peer Salström-Leyh startet opp i Norge, rekrutterte han to av Sandøys betrodde ansatte: Mor-

ten Hauge og Kjell Hauge, som hadde lederjobber innen henholdsvis institusjons- og fosterhjemsarbeid.

Ifølge Sandøy sendte disse søknader på vegne av den tyske stiftelsen samtidig som de fortsatt var ansatt hos ham. Dette bekreftes av dokumenter VG har fått innsyn i:

I en søknad om å få delta i konkurranse i juni 2011 signerer Morten Hauge som daglig leder i Stiftung Leuchttfeuer. Det fremgår også at Kjell Hauge vil begynne som faglig leder fra 1. oktober samme år. Sandøy ba Bufdir undersø-

ke om dobbeltrollene kunne være i strid med loven.

«Etter vår vurdering utgjør forholdet et grovt tillitsbrudd, og et brudd på grunnleggende etiske krav», skrev han i et brev til Bufdir 21. juni 2011.

Oppfylte kravene

Direktoratet svarte at de tok informasjonen til etterretning, men at den tyske stiftelsen oppfylte kvalifikasjonskravene til å være ideell.

I løpet av de neste årene betalte

direktoratet flere hundre millioner kroner for kjøp av fosterhjems-tjenester fra Fyrlykta.

Stiftelsens grunnlegger Peer Salström-Leyh har overfor VG understreket at stiftelsen er ideell, at overskuddet skyldes effektiv styring og at den norske stiftelsen får flere gjenytelser for medlemsavgiften til paraplyorganisasjonen i Estland.

Morten Hauge og Kjell Hauge har ikke besvart VGs henvendelser.

BUFDIR-SJEF: assisterende direktør Aud Lysenstøen. Foto: TORE KRISTIANSEN

– HAR IKKE LEMPET PÅ KRAVENE

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) svarer at de ikke vil kommentere hvorvidt Fyrlyktas pengeoverføringer er lovlig før rapporten fra Deloitte er klar.

Den skulle leveres 12. mai, men er ifølge Bufdir forsinket fordi saken er kompleks.

– Vi har egne rutiner for kontroll på dette området, men organisasjoner forandrer seg imidlertid underveis og revisjonsrapporten fra Deloitte vil vise oss om rutinene våre har vært gode nok til å fange opp eventuelle misligheter, skriver assisterende direktør Aud Lysenstøen i en e-post.

På spørsmål om det politiske presset om å prioritere ideelle har ført til at direktoratet har senket kravene til hvem som er ideell, viser Bufdir til at antall barn i fosterhjem har økt kraftig de siste årene.

– Få aktører

– Vi har ikke lempet på kravene. Markedet for barnevernstjenester er per i dag dysfunksjonelt. Med så få aktører som kan levere egnete fosterhjem påvirker det markedet negativt. Etterspørselen er større enn tilbudet, vi er i dag avhengige av både ideelle og kommersielle aktører for å levere et egnet og godt tilbud til barna. Det er riktig at det har vært et politisk ønske om å prioritere ideelle. Vi har ikke senket kravet om å vurdere om det er ideell virksomhet, men vi ser at det kan være vanskelig å vurdere om virksomheten er ideell eller ikke. Vi vil se gjennom Deloitte sin rapport for å se om det er behov for å endre våre rutiner her.

Lysenstøen sier videre at informasjonen de fikk fra Aleris i 2011 ble tatt til etterretning.

– Vi i direktoratet opplever markedet for kjøp av barnevernstjenester som utfordrende. Det er få tilby

SLÅR ERNA

21 kommunale og fylkeskommunale ledere her i landet hadde høyere inntekt enn statsrådene i fjor. En av dem er fylkesrådmann Rune Haugsdal i Hordaland, som med en lønn på 1.601.000 kroner tjente 8.000 kroner mer enn statsminister Erna Solberg (H) i 2016, skriver Kommunal Rapport.

– Jeg kom fra det private næringsliv og tok med lønnen da jeg ble rekruttert til det offentlige. Ut over det vil jeg ikke kommentere saken, sier Haugsdal. (NTB)

MANN GODTAR FORVARINGS- DOM FOR SEX-OVERGREP

En 44-åring som i tingretten ble dømt til 15 års forvaring for en rekke seksuelle overgrep mot jenter som var på overnattingsbesøk hos datteren, trekker anken. I rettssaken erkjente småbarnsfaren straffskyld på alle punkter. Han var tiltalt for å ha forgrepet seg på datterens overnattingsgjester mens de sov. Flere av ofrene ble utsatt for voldtekter, én av jentene mellom 25 og 30 ganger. (NTB)

TYSKER SPØKTE OM BOMBER I BAGASJEN

Et eldre tysk ektepar spøkte om at de hadde med bomber i bagasjen på Brønnøysund lufthavn i går. Politiet syns ikke at det var like morsomt. Mannen i 70-årene fortalte at han hadde blitt bedt om å ta med seg to bomber inn i flyet, men at han bare hadde tatt med seg én av dem. Dermed ble politiet tiltalt og ekteparet fra Düsseldorf tatt hånd om. De to kom seg til slutt av gårde med et vesentlig senere fly. (NTB)

Av MARIA MIKKELSEN og SHAZIA MAJID

Først etter at VG ba om innsyn i Fyrlykta-dokumenter, bestilte direktoratet en ekstern vurdering av om stiftelsen seiler under falskt flagg.

VG har avslørt hvordan Stiftelsen Fyrlykta har fått tilgang til en milliardpott i barnevernet ved å kalle seg ideell. Store summer er brukt på lønn, bonuser og overføringer til utlandet – uten at norske myndigheter har stoppet pengestrømmen.

BARNEVERNSMILLIARDENE

KJØPER REISER F

Av SHAZIA MAJID og
MARIA MIKKELSEN

Fosterhjemstiftelsen Fyrlykta har brukt store summer på kjøp av reiser fra grunnleg- gerens eget selskap i Tallinn.

VG har de siste ukene dokumentert hvordan tyske Peer Salström-Leyhs (63) stiftelser har fått tilgang til en offentlig milliardpott ved å kalle seg ideelle.

Siden 2012 har stiftelsene hatt en omsetning på nærmere en halv milliard og gått med 52 millioner i overskudd.

Dokumenter VG har fått tilgang til viser nå hvordan fosterhjemsmillioner er brukt til kjøp av varer og tjenester fra Salström-Leyhs egne selskaper, deriblant aksjeselskapet Elukaar i Estland, der 63-åringen og kona er eneste styremedlemmer.

Elukaar hadde en omsetning på nærmere fem millioner kroner og et overskudd på en halv million kroner i 2015. I regnskapene kommer det frem at alt av inntekter stammer fra handel med 63-åringens egen virksomhet.

Norske Fyrlykta, som lever av barnevernsmillioner, er storkunde.

Mellomleddet

I 2015 kjøpte Fyrlykta reisebyrå tjenester for 1,2 millioner kroner fra Elukaar.

De fleste reisene var innenlands. Man kjøpte altså flybilletter og hotell til reiser i Norge via selskapet i Estland.

Stiftelsen har i tillegg kjøpt IT-tjenester, penner, godteri og annet logomateriell fra selskapet, men har ikke ønsket å oppgi den totale pengesummen de har handlet for.

Det er oppført kun én ansatt i selskapet og lønnen var på beskjedne 12 000 kroner i 2015. Bedriften leier dog lokaler i ærverdige omgivelser i praktbygget til Salström-Leyh i Tallinn. Bygget var tidligere eid av den estiske OL-komiteen.

Aksjeselskapet fungerer som et mellomledd mellom estiske leverandører og Fyrlykta i Norge.

Det innebærer blant annet at når Fyrlykta kjøper flybilletter fra Elukaar, gjør ikke selskapet jobben selv, men sender bestillingen videre til det estiske reisebyrået, Chalaro.

– Det stemmer at jeg er reiseagent både for Interpharus og for Elukaar. Jeg har solgt flybilletter til Norge i flere år. Antagelig siden oppstart, sier eier Volker Röwer til VG.

Håndteringskostnaden

Regnskapet viser at Elukaar har solgt varer og tjenester til egne virksomheter for 19,4 prosent mer enn innkjøpsprisen.

– Kan du bekrefte at Elukaar har tatt et påslag på 19,4 prosent?

– Nei, jeg kan bekrefte innkjøpskostnaden, håndteringskostnaden og resultatet. Elukaar hadde et lite overskudd, som du kan se av årsregnska-

pet, sier Peer Salström-Leyh til VG på mail.

Salström-Leyh forteller VG at all handel med Elukaar nå er stanset.

– Styret i stiftelsen har besluttet å stoppe all handel med Elukaar. Vi har bestemt oss for å etablere en non-profit organisasjon som skal tilby de samme tjenestene som Elukaar har tilbudt. Det er stiftelsene som skal eie denne organisasjonen, sier grunnleggeren.

Ifølge 63-åringen er hensikten med organiseringen av kjøpene gjennom morsstiftelsen Interpharus og aksjeselskapet Elukaar å standardisere tjenestene. Og slik frigjøre ansatte ved Fyrlykta til å jobbe med kjerneoppgaven, som er å ta seg av fosterbarn.

– Sentralisering og standardisering av tjenester har ført til betydelige kostnadsbesparelser i Fyrlykta-stiftelsene, hevder han.

Samtidig som han avslutter handelen med Elukaar, viser han til en revisjon han har bestilt fra KPMG i Estland.

– Ingen transaksjoner var “uten grunnlag” eller uvanlige, ifølge revisjonsrapporten, skriver Salström-Leyh.

Høye reisekostnader

I 2013 rapporterte Fyrlykta til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) at stiftelsen hadde brukt norske barnevernspenger til å finansiere styremøter og seminarer i Köln, Tallinn og Milano.

Først to år senere ble stiftelsen kalt inn på teppet av Bufdir. Direktoratet reagerte blant annet på at stiftelsen brukte 1,3 millioner kroner på reiser i 2014.

Stiftelsen svarte at virksomheten deres krevde “omfattende reisevirksomhet” i Norge.

«Vi samarbeider internasjonalt med medlemsstiftelser fra flere land, og vi har styremøter i Norge, så vel som i utlandet», skrev daglig leder Morten Hauge i brev til direktoratet 15. desember 2015.

De innrømmet samtidig at de i enkelte tilfeller dekker besøk av det de omtalte som «viktige personer fra utlandet».

Nettsiden fjernet

Volker Röwer, eier av Chalaro, er ført på listen over nøkkelpersoner på morsstiftelsen, Interpharus' hjemmesider.

Stiftelsens nettside, www.Interpharus.org, som var aktiv inntil helt nylig, er fjernet fra nettet. På spørsmål om reiseagenten tar for mye betalt for tjenestene sier han at prisene ikke er høyere enn andre reisebyråer.

– Jeg har et normalt reisebyrå, med normale priser. Man blir ikke rik av å selge flybilletter. Du må huske at dyrt er relativt. Alle reisebyråer trenger overskudd, sier Röwer.

Reisebyrået, som altså selger reiser til Salström-Leyhs mange stiftelser, hadde en omsetning på nærmere 2,5 millioner kroner i 2015. Det er en betydelig økning i omsetning sammenlignet med året før.

Overskuddet økte med 60 prosent i samme tidsperiode.

SELGER TIL EGNE: Gjennom eget aksjeselskap i Estland har tyske Peer Salström-Leyh solgt tjenester

RA EGET SELSKAP

til norsk non-profit st

BARNEVERNSMILLIARDENE

Revisjonsselskapet Deloittes konklusjon:

FYRLYKTA HAR

MANNEN BAK: Peer Sahlström-Leyh er grunnleggeren av Stiftelsen Fyrlykta og flere andre fosterhjemstiftelser i Europa.

Av MARIA MIKKELSEN, SHAZIA MAJIDAV, TOM BYERMOEN og TORE KRISTIANSEN (foto)

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet vurderer å politianmelde Fyrlykta etter at en ekstern rapport i går konkluderte med at stiftelsen har seilt under falskt flagg.

Samtidig sier direktoratet opp alle avtaler med stiftelsen.

– Slik direktoratet ser det har Stiftelsen Fyrlykta lurt seg til konkurransemessige fordeler gjennom å påberope seg å være en ideell organisasjon, sier Bufdir-direktør Mari Trommald i en pressemelding.

Overskudd

VG har tidligere avslørt hvordan tyske Peer Salström-Leyhs stiftelse fikk tilgang til en milliardpott i barnevernet ved å kalle seg ideell. Ideelle aktører skal ikke ha et økonomisk motiv og et eventuelt overskudd skal gå tilbake til virksomheten.

VG har avdekket at stiftelsen oppnådde et overskudd på 52 millioner kroner på fire år. I tillegg til høye lederlønninger og billige lån til såkalte søsterstiftelser, er det årlig overført flere millioner til Estland.

Det er revisjonsselskapet Deloitte som har vurdert hvorvidt Stiftelsen Fyrlykta er en ideell aktør. Direktoratet bestilte rapporten i mars, flere måneder etter at VG først tok kontakt om saken.

Innholdet er knusende på flere punkt.

Deloitte mener det er tatt ut overskudd gjennom handelen med Salström-Leyhs aksjeselskap i Estland og millionlønningene til de nor-

ske lederne. Lederne har ifølge Deloitte beregninger hatt en lønn som er tre ganger høyere enn andre ideelle. Forholdene samsvarer ikke med å være en ideell organisasjon og innebærer brudd på stiftelsesloven, ifølge Deloitte:

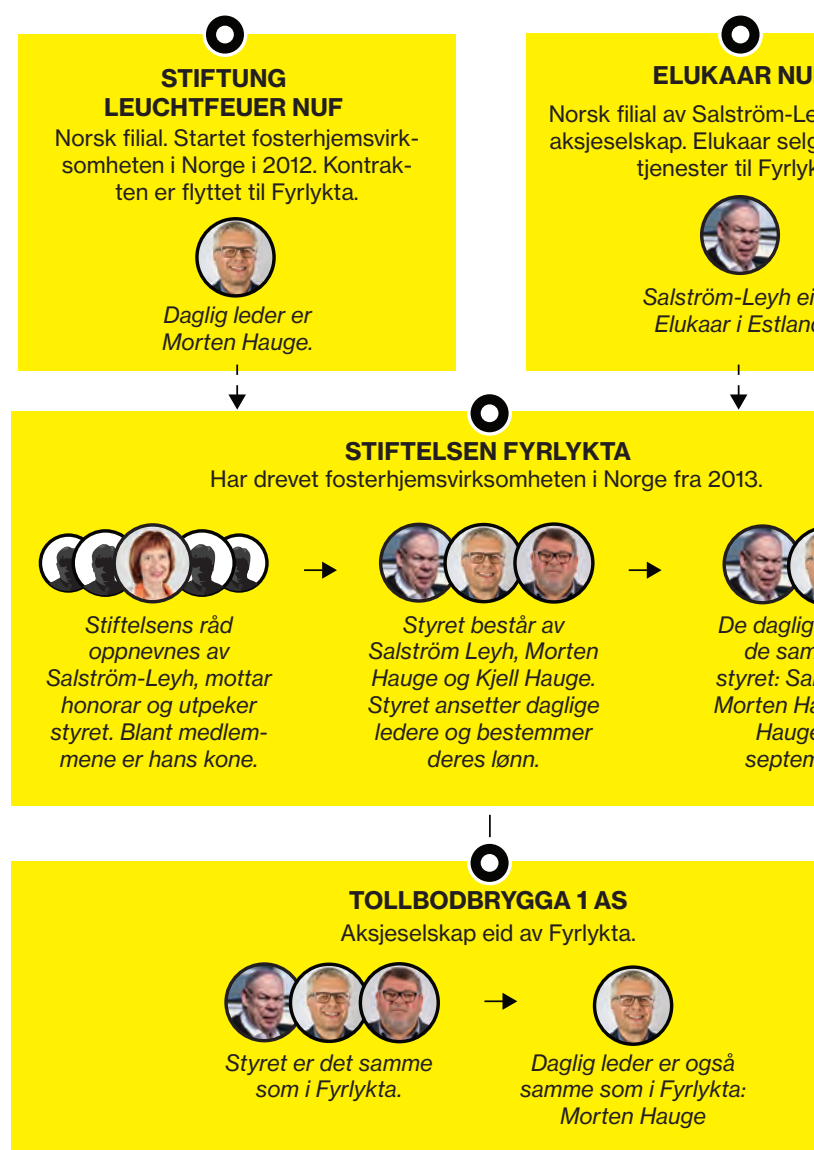
● \$19, som slår fast at utdelingen av stiftelsens midler skal være i samsvar med stiftelsens formål og at midler ikke kan deles ut til oppretteren eller oppretterens nærstående.

● \$40, som slår fast at godtgjørelser skal stå i rimelig forhold til arbeid og ansvar.

«Stiftelsen ved dets styre har ikke hatt tilstrekkelig styring og kontroll som etter vår vurdering re-

I disse landene har **Peer Salström-Leyh** etablert stiftelser som i dag utgjør nettverket av europeiske «fyrlykter». I de fleste har hans kone **Meeli Salström** sentrale posisjoner.

DET NORSKE NETTVERKET

presenterer brudd på stiftelsesloven, og faktisk ledelse er i strid med egne vedtekter. Disse forhold har muliggjort så vel internprising av tjenester for uttak av profitte i sluttled og fastsettelse av for høye lønninger for to av de daglige lederne, heter det i rapporten. Deloitte understreker samtidig at vurderingene har vært vanskelige og at konklusjonen om at de ikke er ideell, er gjort under tvil. De viser blant annet til at Fyrlykta er en stiftelse, at de har fått skattefritak og at deler av overskuddet er brukt i tråd med formålet.

Vurderer anmeldelse

– Vi vil gå grundig gjennom rap-

porten for å vurdere om det er aktuelt å anmelde Fyrlykta. Denne beslutningen tar vi i løpet av de neste par ukene, sier Trommald, som legger til at hovedfokuset nå er å ivareta barna på en god måte.

De siste to årene har Fyrlykta betalt fire millioner kroner til fra 63-åringens aksjeselskap Elukaar. VG har tidligere skrevet at selskapet bruker underleverandører og at de tar et påslag på 20 prosent, noe som nå bekreftes av revisjonsselskapet.

Den norske stiftelsens ansatte har vært pålagt å bestille reisene sine gjennom Estland. I rapporten kommer det frem at de ansatte i Norge ikke har visst at Salström-

BRUTTT LOVEN

Leyh opp-
merket av
han og
oner.

T

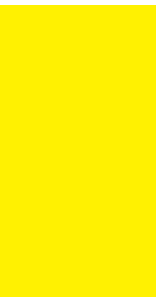
F

Leyhs estiske
ger varer og
kta.

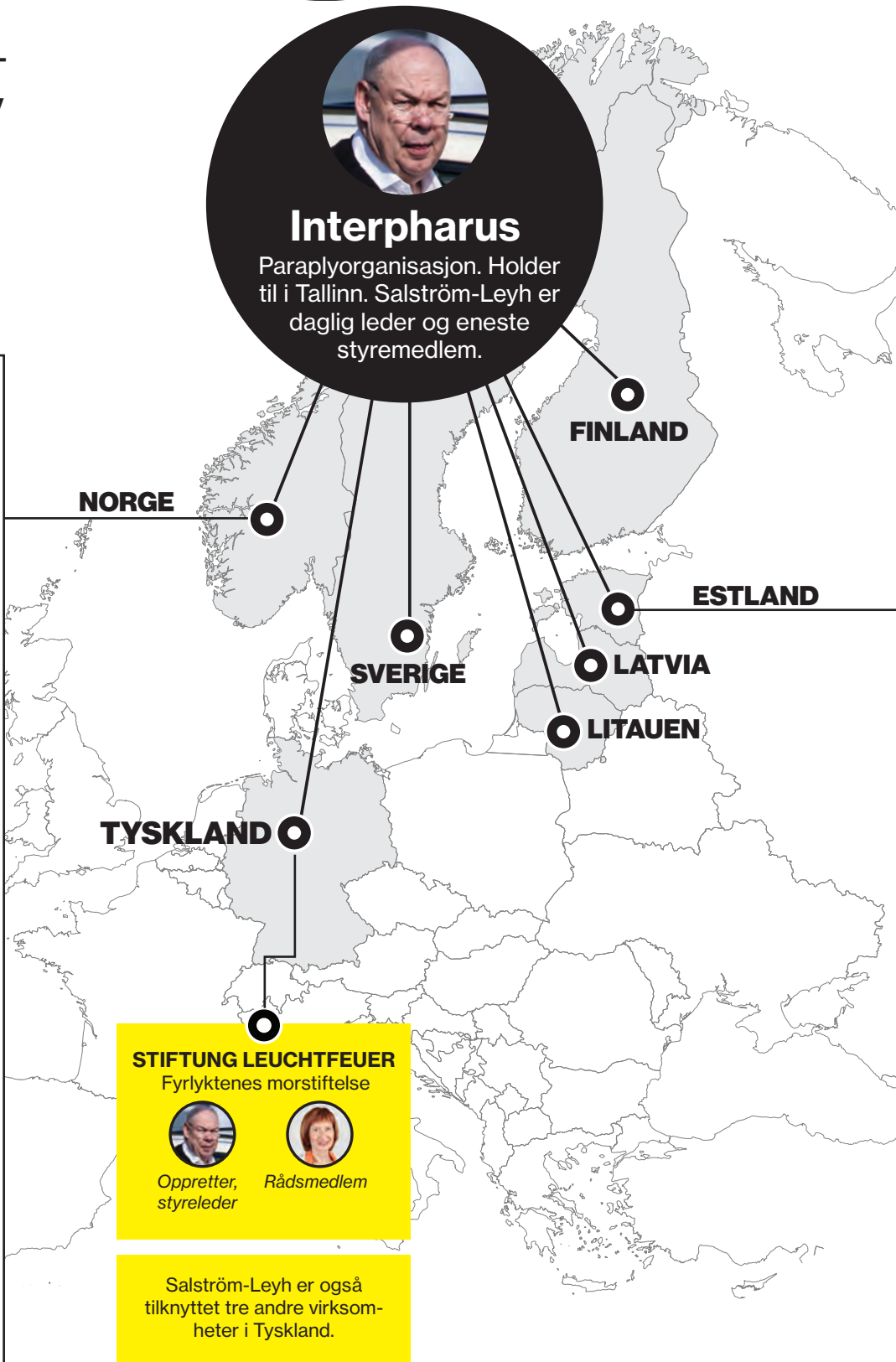
er
d

e lederne er
me som i
lström-Leyh,
auge og Kjell
e frem til
nber i fjor.

Interpharus
Paraplyorganisasjon. Holder til i Tallinn. Salström-Leyh er daglig leder og eneste styremedlem.

DET ESTISKE NETTVERKET

ELUKAAR
Salström-Leyhs aksjeselskap som også har en norsk filial.
Eier, styremedlem
Meeli Salström: Styremedlem

TULETORN FOND
Stiftelse opprettet i 2003 av Salström-Leyh. Driver fosterhjemsvirksomheten i dag.
Oppretter, Styremedlem til 10.16
Styremedlem og ansatt

Salström-Leyh er også tilknyttet fire andre virksomheter i Estland.

TULETORN PROJEKT
Salström-Leyhs aksjeselskap som startet opp fosterhjemsvirksomheten i Estland. Aktiviteten er i dag overført til Tuleturn Fond.
Eier, styremedlem
Styremedlem

LITAUEN

ZIBURIO FONDAS
Fyrlykt, stiftelse
Oppretter

LATVIA

FONDS BAKA
Fyrlykt, stiftelse
Oppretter

SVERIGE

STIFTELSEN FYRLJUSET
Fyrlykt, stiftelse
Oppretter, styremedlem

FINLAND

MAJAKAN VALO
Fyrlykt, stiftelse
Oppretter, styremedlem
Rådsmedlem

Salström-Leyh er også tilknyttet et annet selskap i Sverige.

Kilde: EBR, estiske registre, fyrlyktenes hjemmesider

Leyh eier Elukaar, og at enkelte har reagert på både prisene og praksisen.

Deloitte kritiserer også det de omtaler som Salström-Leyhs luksuriøse reiser på business class. Grunnleggeren reiste for 340.000 kroner i 2015. De setter også spørsmålsteget ved størrelsen på medlemsavgiften til paraplyorganisasjonen i Estland.

Videre tegner rapporten et bilde av en grunnlegger som har hatt all makt og tatt alle viktige beslutninger alene.

VG har tidligere beskrevet hvordan Stiftelsen Fyrlykta ledelse består av et råd, et styre og de daglige ledere. Salström-Leyh utpe-

ker rådet og bestemmer hvor mye lønn de skal ha. Samtidig er han både styremedlem og daglig leder.

Verv til familien

«Gjennom våre intervjuer med ansatte og ledelse har det fremkommet at Salström-Leyh i realiteten alene er den reelle beslutningstaker i alle vesentlige beslutninger, inklusive besetning av stiftelsens organer. De ansatte har ikke fått innsyn i vesentlige forhold av betydning for virksomheten, på tross av at det har blitt etterspurt.», skriver Deloitte.

Rapporten omtaler blant annet hvordan Salström-Leyh har kunnet gi familiemedlemmer betalte

verv. Høsten 2015 kastet han ut et tysk rådsmedlem til fordel for kona, Meeli Salström. Videre har Salström-Leyh utpekt sin egen fetter, Ole Kolberg Bendiksen, som rådets leder. VG er også kjent med at Salström-Leyhs kusine tidligere var medlem av styret.

Fyrlykta mener Deloittes slutning er feil.

– Fyrlykta bestrider Deloittes konklusjon, og har den siste tiden endret flere forhold ved driften. Disse endringene er gjort for at det ikke skal kunne stilles spørsmål ved om Fyrlykta er en ideell stiftelse eller ikke. Disse endringene er dessverre ikke hensyntatt i Deloittes rapport. Fyrlykta mener

at Bufdirs beslutning er truffet på sviktende grunnlag, og at undersøkelsene som er foretatt uansett ikke er dekkende for dagens situasjon, skriver fungerende daglig leder Jørgen Fredheim i en pressemelding.

Trukket seg

Fyrlykta har tidligere begrunnet bruken av Elukaar med stordriftsfordeler, og benekter at det er tatt ut overskudd gjennom selskapet. Via advokatfirmaet Schjødt viser de til at til at prisene er i tråd med rettslige føringer i Estland, og at de er basert på et prinsipp om at fastesettingen skjer som om transaksjonen forekom mellom uavhen-

gige parter.

Fredheim sier stiftelsen nå vil studere både rapporten og oppsigelsen nærmere. Ifølge lederen har Bufdir alltid har vært fornøyd med kvaliteten på tjenestene de leverer.

– Bufdir sitt vedtak ble mottatt med tungt hjerte av alle ansatte. Det må understrekes at dette ikke får kortsiktige konsekvenser for ansatte eller tilknyttede familier, sier Fredheim.

I etterkant av VGs avsløring har Fyrlykta stanset all handel med Elukaar. Peer Salström-Leyh har trukket seg som daglig leder i paraplyorganisasjonen, og medlemsavgiften skal reduseres.

BARNEVERNSMILLIARDENE

— HAN HADDE

Rapport: Slik sikret Fyrlykta-grunnleggeren seg millioninntekter

Av MARIA MIKKELSEN, SHAZIA MAJID, TOM BYERMOEN og TORE KRISTIANSEN (foto)

Den Bufdir-bestilte rapporten tegner et bilde av en grunnlegger som har hatt all makt, og tatt alle viktige beslutninger alene.

Rapporten fra revisjonsselskapet Deloitte konkluderte torsdag med at Stiftelsen Fyrlykta ikke er ideell, og at barnevernet har tildelt dem hundrevis av skattefrie millioner på feil grunnlag.

Som følge av rapporten vurderer Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) nå å politianmelde stiftelsen, samtidig som de sier opp alle avtaler med selskapet.

Ifølge rapporten har stiftelsens lederstruktur lagt til rette for at den tyske grunnleggeren Peer Salström-Leyh har kunnet ta ut profitt i Estland, samtidig som lederne i Norge har fått skyhøye lønninger.

VG har tidligere beskrevet hvordan Stiftelsen Fyrlykta ledelse består av et råd, et styre og de daglige lederne. Salström-Leyh utpeker rådet og bestemmer hvor mye lønn de skal ha. Samtidig er han selv både styremedlem og daglig leder.

Deloitte er ikke i tvil om hvem som sitter med makten:

«Gjennom våre intervjuer med ansatte og ledelse har det fremkommet at Salström-Leyh i realiteten alene er den reelle beslutningstaker i alle vesentlige beslutninger, inklusive besetning av stiftelsens organer. De ansatte har ikke fått innsyn i vesentlige forhold av betydning for virksomheten, på tross av at det har blitt etterspurt.»

Fetteren leder rådet

Dette har blant annet ført til at Salström-Leyh har kunnet sette familiemedlemmer inn i betalte verv.

Høsten 2015 kastet han ut ett av de tyske rådsmedlemmene til fordel for kona, Meeli Salström. «Be-

lutningen iverksettes umiddelbart», heter det i et notat som er signert av 63-åringen og gjengitt i Deloitte's rapport.

Konsulentselskapet kritiserer beslutningen fordi det gir Salström-Leyh en personlig særinteresse – og fordi kona kan involveres i kontroll i transaksjoner han har interesser i.

Videre har Salström-Leyh utpekt sin egen fetter, Ole Kolberg Bendiksen, som rådets leder. Bendiksen, som oppgir at han er bygningsingeniør, har tidligere bekreftet overfor VG at han er medlem av rådet. VG er også kjent med at Salström-Leyhs kusine tidligere var medlem av styret.

I 2015 ble det utbetalt 280 000 kroner til rådets fire medlemmer. Rådet har årlig hatt en rekke møter i europeiske byer, deriblant Milano, Tallinn og Köln.

Luksuriøse reiser

I stiftelsens personalhåndbok står det at reiser skal ha så få overnattinger som mulig og at man skal bruke «sunn økonomisk fornuft».

Men selv har grunnleggeren reist på business class og opplyst at han «overnattet godt», skriver Deloitte.

Salström-Leyh reiste for 340 000 kroner i 2015, ifølge rapporten, som påpeker at de luksuriøse reisene ikke er innenfor rammene til en ideell aktør. Totalt reiste ledelsen for 700 000 kroner.

Nesten alt er fakturert gjennom Salström-Leys aksjeselskap Elukaar. Deloitte mener 63-åringen har tatt ut deler av Fyrlyktas overskudd gjennom dette selskapet i Tallinn.

De to siste årene har den norske stiftelsen kjøpt reklamemateriell og reiser for fire millioner kroner fra Elukaar, som igjen benytter seg av underleverandører. VG har tidligere skrevet at selskapet har tatt et påslag på 20 prosent, noe som nå bekreftes av konsulentselskapet som har gransket avtalene.

Den norske stiftelsens ansatte har vært pålagt å bestille reisene sine gjennom Estland, og ifølge Deloitte har ansatte reagert på både praksisen og prisene. Det skal heller ikke ha vært kjent for dem at Salström-Leyh eier Elukaar.

Ansatte i Norge har tidligere tatt offentlig avstand fra grunnleggeren.

– De ansatte har sagt at de føler seg lurte, i og med at de ikke visste om dette, sa fungerende daglig leder Jørgen Fredheim til VG i mai.

Tre ganger gjennomsnittslønn

Gjennom de europeiske fosterhjemstiftelsenes paraplyorganisasjon i Tallinn har Salström-Leyh også tatt ut en lønn på 850 000 kroner.

Han har vært daglig leder og eneste styremedlem i organisasjonen.

Norske Fyrlykta har sørget for mesteparten av inntektene gjennom en årlig medlemsavgift på 4-5 millioner kroner.

Oppsummert mener konsulentselskapet at ledelsesformen er i strid med egne vedtekter og at styret har ikke hatt tilstrekkelig styring og kontroll.

– Sviktende grunnlag

Stiftelsen Fyrlykta står fast på at de er en ideell organisasjon.

– Fyrlykta mener at Bufdirs beslutning er truffet på sviktende grunnlag, og at undersøkelsene som er foretatt uansett ikke er dekkende for dagens situasjon, sier fungerende daglig leder Jørgen Fredheim i en pressemelding.

Fyrlykta har tidligere begrunnet bruken av Elukaar med stordriftsfordeler, og benekter at det er tatt ut overskudd gjennom selskapet.

Via advokatfirmaet Schjødt viser de til at prisene er i tråd med rettslige føringer i Estland, og at de er basert på et prinsipp om at fastsettingen skjer som om transaksjonen forekom mellom uavhengige parter.

Videre vises det til en revisjon de har fått utført i Estland, som skal underbygge denne vurderingen. Revisjonen er imidlertid ikke gjengitt i Deloitte's rapport fordi Fyrlykta krevde en taushetserklæring fra konsulentselskapet. Denne taushetserklæringen har Fyrlykta senere ikke ønsket å oppheve.

I etterkant av VGs avsløring har Fyrlykta stanset all handel med Elukaar. Budsjettet til Interpharus er kuttet med 40 prosent, og Peer Salström-Leyh har trukket seg fra ledelsen.

maria.mikkelsen@vg.no
shazia.majid@vg.no

FOSTERHJEMSKONGEN: Peer Sahlström-Leyh er stifteren av Fyrlykta. Her**162%**

Som styremedlem har Peer Salström-Leyh bevilget stadig høyere lønninger til de daglige lederne i Norge, som har vært en del av Fyrlykta siden oppstart. Morten Hauge og Kjell Hauge har hatt en lønn på henholdsvis 2 og 2,1 millioner kroner. I 2015 var lønnen 162 prosent høyere sammenlignet med andre ideelle organisasjoner, påpeker revisjonsselskapet Deloitte.

ALL MAKT

VG 9. mai

er han på en messe i Düsseldorf i mars.

Avsløringen

- Tyske Peer Salström-Leyhs stiftelser har siden 2012 fått minst 437 millioner kroner for å drive og rekruttere fosterhjem i Norge.
- De fikk en verdifull kontrakt med det statlige barnevernet fordi de sa de var ideelle organisasjoner som ikke hadde profitt som formål.
- På fire år har stiftelsene oppnådd et samlet overskudd på 52 millioner kroner.
- Samtidig har norsk barnevern betalt for medlemskontingenter til en paraplyorganisasjon i Estland, millionlønninger og finansieringen av virksomhet i andre land.
- For halvannet år siden ble Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) bekymret for at stiftelsen seilte med falskt flagg. Likevel har utbetalingene fortsatt.
- Direktoratet har stoppet alle nye kjøp fra Stiftelsen Fyrlykta.

VIL SATSE MILITÆRT I ARKTIS

De økonomiske nedgangstidene i Russland er over, forsikret president Vladimir Putin i en TV-sending i går. Samtidig varslet han en økonomisk og militær storsatsing i Arktis. – Av både økonomiske og militære grunner kommer vi til å pøse ressurser inn i Arktis, sa Putin. (NTB) Foto: REUTERS

1 AV 5 BARN I RIKE LAND ER FATTIGE

Ett av fem barn i de rike landene vokser opp i relativ fattigdom, slår UNICEF fast. Barn i Norge har det best. FNs barnefond har undersøkt oppvekstvilkårene i 41 industriland og konkluderer med at 21 prosent av barna i disse landene vokser opp i relativ fattigdom. I USA, som havner helt nede på 37. plass på lista, lever nesten 30 prosent av barna i relativ fattigdom. (NTB)

VERDENS MEST DIGITALE LAND

Norge har overtatt topplasseringen på listen over de mest digitale landene på planeten. I digibarometeret til det finske forskningsinstituttet Etla, har Finland i år mistet førsteplatsen til Norge. Danmark og Sverige følger på de neste plassene. Verst gjør Italia det, sammen med Brasil, Russland, India og Kina. Digibarometeret ser på hvordan digitalisering utnyttes i de forskjellige landene. (NTB)

FYRLYKTA KAN BLI AVKREVD MILLIONER

Av SHAZIA MAJID og MARIA MIKKELSEN

Fyrlykta har gitt millionlønninger til daglige ledere og handlet med stifterens eget aksjeselskap. Nå varsler Stiftelsestilsynet at de kan komme til å kreve at pengene betales tilbake.

Denne uken åpnet Stiftelsestilsynet en gransking av den private ideelle fosterhjemstiftelsen Fyrlykta. Dette skjer i kjølvannet av VGs avsløring og en påfølgende rapport fra Deloitte. I rapporten, som er bestilt av Bufdir, slår revisjonsselskapet fast at Fyrlykta har brutt stiftelsesloven, og at de ikke er en ideell stiftelse.

– Hva kan konsekvensene bli?

– Har det skjedd noe ulovlig, skjer det at vi går til politianmeldelse. Men vanligvis er sanksjonene styreavsettelse, enten enkeltpersoner eller hele styret, sier Siw Heggedal Longvastøl, avdelingsdirektør i Stiftelsestilsynet, til VG.

Rapporten fra Deloitte viser til at stiftelsen har tatt ut overskudd gjennom høye lederlønninger og internprising. Dersom Stiftelsestilsynet finner at midler er delt ut i strid med loven, må pengene tilbakeføres, påpekes det i et brev fra tilsynet til Fyrlykta 14. juni.

– Vi ønsker et tilsyn velkommen. Vi synes det er bra og riktig i situasjonen som er nå. Vi vil samarbeide om tilsynet, sier Kjell Hauge, tidligere daglig leder og nå faglig leder i Fyrlykta.

Fyrlykta har tidligere sagt at Deloitte konklusjon er feil og bestridt at de har brutt loven. Hauge sier at de vil bidra til at saken blir best mulig opplyst.

– Det har vært så mye fokus på oss. Det er en naturlig konsekvens som ville komme. Det er viktig at alt blir vurdert, sier Hauge.

Krever dokumentasjon

Stiftelsestilsynet krever omfattende dokumentasjon fra Fyrlykta på forhold som har fremkommet gjen-

KRITIKK: Bufdir, her representert ved assisterende direktør, Aud Lysenstøen, møter kraftig kritikk i

nom VGs dekning og revisjonsrapporten, blant annet knyttet til:

- Godtgjørelse til ledelsen
 - Hvordan beslutninger er tatt og hvorvidt habilitet er ivarettatt
 - Overføringer og avtaler med familiemedlemmer og egne selskaper
 - Og hvorvidt stiftelsen har fulgt sitt eget formål
- Så sent som i februar avviste Stiftelsestilsynet å åpne tilsynssak.

– Hvorfor har dere endret mening?

– Utgangspunktet vårt var at vi oppfattet at tipsene gjaldt kontraktsforhold som det var opp til

UNDERGRANSKING: Tyske Peer Salström-Leyh har ifølge Deloitte vært enerådende i fosterhjemstiftelsen Fyrlykta.

Bufdir å følge opp. Senere har vi fulgt med på saken, sier Longvastøl, og opplyser at de har hatt et møte med Bufdir og avventet rapporten fra Deloitte.

– Bufdir varslet dere i desember 2015 om Fyrlykta. Var det feil ikke å gå inn i saken da?

– Nei. Tipset gikk på kontraktsforhold, høye lønninger og stort overskudd. I utgangspunktet er ikke det ulovlig. Vi så på forholdene som noe Bufdir måtte følge opp i sine kontraktsforhold.

Fosterhjemstiftelsen har frist frem til 20. juli på å svare tilsynet.

Dette er saken

● Tyske Peer Salström-Leyhs stiftelser har siden 2012 fått minst 437 millioner kroner for å drive og rekruttere fosterhjem i Norge.

● De fikk en verdifull kontrakt med det statlige barnevernet fordi de sa de var ideelle organisasjoner som ikke hadde som profitt som formål.

● På fire år har stiftelsene oppnådd et samlet overskudd på 52 millioner kroner.

● Samtidig har norsk barnevern betalt for medlemskontingenter til en paraplyorganisasjon i Estland, millionlønninger og finansieringen av virksomhet i andre land.

● For halvannet år siden ble Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) bekymret for at stiftelsen seilte med falskt flagg. Likevel har utbetalingene fortsatt.

● Direktoratet har stoppet alle nye kjøp fra Stiftelsen Fyrlykta. I mars bestilte de en ekstern vurdering av hvorvidt stiftelsen er ideell eller kommersiell.

2,1 MILL.

To daglige ledere i Fyrlykta har fått utbetalt henholdsvis 2 og 2,1 millioner kroner i lønn per år, noe som ifølge Deloitte er 162 prosent høyere enn sammenlignbare organisasjoner.

INNENDØRS SKYTEANLEGG I OSLO!

SKYTEKINO - 50-METER RIFLEBANE
PISTOLBANE - VÅPENBUTIKK
SKYTEDATE - FIRMAARRANGEMENT
PRØVETIME MED PISTOL

OSLO SKYTESENTER

Haavard Marthinsensvei 5, 0978 Oslo
osloskytesenter.no - kundeservice@osloskytesenter.no

FOSTERHJEMS-KONGER: Peer Sahlström Leyh (store bildet) er grunnleggeren av Fyrlykta. VG har avslørt at tyskerens stiftelser har fått minst 437 millioner kroner for å rekruttere og drive fosterhjem for barnevernet. Kjell Hauge (lille bildet) har vært sentral i stiftelsen. oto: TORE KRISTIANSEN

Norsk Fyrlykta-leder til VG:

«DET HAR VÆRT EN SVÆRT GOD LØNN»

Av MARIA MIKKELSEN
OG SHAZIA MAJID

For første gang uttaler en av de norske Fyrlykta-grunnleggerne seg om stor-men rundt stiftelsen.

På én uke har en rapport konkludert med at stiftelsen ikke er ideell og at den har brutt loven, samtidig som Bufdir har sagt opp avtalene og Stiftelsestilsynet har åpnet tilsyn.

Kjell Hauge har, sammen med Morten Hauge og den tyske oppretteren Peer Salström-Leyh, vært en del av Fyrlyktas ledelse siden etableringen i 2011.

– Det er en krevende situasjon for alle som er involvert. Vi er på-

virket av det, alle sammen. Det har vært en vanskelig periode. Det som er viktig for oss er at vi hele tiden har hatt fokus på å gjøre en best mulig jobb hver eneste dag med hver enkelt barn, sier Hauge.

Kritikk mot lønninger

Den Bufdir-bestilte rapporten viste i forrige uke til at Fyrlykta har brutt stiftelsesloven på to punkt.

Sentralt i vurderingen var Morten Hauge og Kjell Hagues lønn på henholdsvis 2 og 2,1 millioner kroner.

– Det har vært en svært god lønn, det kan jeg si. Det er vanskelig å gå inn og gjøre annen vurdering av det nå. Vi får vente og se hvilke konklusjoner som kommer etter tilsynet.

– **Har lønnen vært for god?**

– Det har vært en god lønn, sier Hauge, som sier at han ikke har

vært med på hverken å foreslå eller bestemme lønnsnivået.

Hauge er i dag faglig leder, men var daglig leder frem til i fjor høst. Han er også styremedlem i både Fyrlykta og i aksjeselskapet stiftelsen eier. På spørsmål om hvordan han stiller seg til eventuelle lovbrudd, svarer Hauge:

– Vi har ikke delt Deloitte's syn

162%

Ifølge Deloitte har lønnen til Fyrlykta-lederne vært 162 prosent høyere enn sammenlignbare organisasjoner. Deloitte mener at dette i praksis er uttak av overskudd som skulle gått tilbake til virksomheten.

på dette. Det er et krevende regelverk. Deloitte har også vært i tvil. De juridiske sidene av dette er ikke jeg den riktige til å vurdere.

– **Menslik du ser det, har stiftelsen operert riktig og innenfor loven?**

– Vi har i alle fall gjort ting i henhold til råd og anbefalinger fra eksperter underveis.

– Forbedringspotensial

Deloitte's rapport var svært kritisk til Peer Salström-Leyhs rolle i Fyrlykta. Men de mener også «sentrale tillitsvalgte» har stått bak ulovlige beslutninger i stiftelsen.

– **Hvilket ansvar har du for situasjonen stiftelsen har havnet i?**

– Det ønsker jeg ikke å svare på. Det pågår en gransking og jeg vil ikke gå inn i dette akkurat nå.

– **Opplever du at de ansatte har tillit til ledelsen?**

– Vi har et stort forbedringspotensial på eksternt og intern kommunikasjon. Vi må bli bedre til å kommunisere både med ansatte, media og eksterne.

Rekrutterer nytt styre

Intervjuet med Hauge ble publisert på VG.no i går. Han varslet da at det vil skje endringer i Fyrlykta, uten å gå inn på konkrete tiltak. Senere på dagen ble det kjent stiftelsen nå vil rekruttere et helt nytt styre.

«Hele styret i Fyrlykta har lørdag besluttet å stille sine plasser til disposisjon. Arbeidet med å rekruttere ny styreleder og nye styremedlemmer for Fyrlykta vil starte straks. Det sittende styret vil fortsette å utføre sine funksjoner inntil et nytt styre er på plass», heter det i en pressemelding.

PORTUGALS BRANNHELTER PUSTER UT

Skogbrannen som kostet 64 mennesker livet i Portugal sist helg, er nå for det meste under kontroll, opplyser myndighetene. Ifølge en talsmann for sivilforsvaret i landet, Vitor Vaz Pinto, jobber over 1200 brannmannskaper fortsatt for å hindre at brannen i Pedrogao Grande-området blusser opp igjen. Dette bildet publisert på sosiale medier viser utslitte brannfolk, som får seg noen minutter hvil etter å ha kjempet mot flammene. Foto: VIA REUTERS

BER OM AT PENGE- BRUKEN GRANSKES

Av MARIA MIKKELSEN

SV og to LO-forbund ber nå Riksrevisjonen undersøke om norske barnevern- og barnehagemilliar-der blir misbrukt.

De mener det ikke finnes hverken kontroll eller oversikt over hvor mye av offentlige penger som går til privat profitt.

– Mye tyder på at penger er på avveie. Summen av avsløringer i media, senest gjennom VGs avsløring om Fyrlykta, viser at det er mange som tjener seg styrtrike på fellesskapets penger, sier SV-leder Audun Lysbakken.

Sammen med Fagforbundets Mette Nord og Mimmi Kvisvik i Fellesorganisasjonen sender han nå en anmodning til Riksrevisjonen om å se nærmere på penge-

strømmene i velferdssektoren.

«Vi er bekymret for at offentlige tilskudd som er tiltenkt gode velferdstjenester for barn og ungdom ikke blir brukt i tråd med formålet», heter det i et brev til Riksrevisjonen.

– Vi ser at penger forsvinner gjennom internfaktureringskutt i bemanning og konsernbidrag. Det finnes en rekke måter å ta ut skjult utbytte på, sier Nord.

Mulige lovbrudd

De ønsker en særlig gjennomgang av barnehager, asylmottak og barnevern, og spiller følgende problemstillinger over til Riksrevisjonen:

- Finnes det lovverk, og er dette tilpasset dagen situasjon med omfattende kommersialisering.
- Førres det tilstrekkelig kontroll og tilsyn?
- Har det offentlige tilstrekkelig oversikt og relevant statistikk?

● Kan velferdskroner havne i skatteparadis?

– Vi har tatt dette opp med sentrale myndigheter, men ingen vet svaret. Statsrådene kan ikke svare på hvor mye penger som går til profitt, noe som gitt oss økt grunn til bekymring. Vi må vite omfanget, sier Kvisvik.

– Regjeringen har ikke gjort jobben sin. Vi har utfordret dem, men den har ingen plan, sier Lysbakken.

– Handlingslammelse

I dag kan eiere av private barnehager ta et såkalt «rimelig utbytte», mens det ikke er lagt begrensninger for asylmottak eller kommersielle aktører i barnevernet. SV ønsker et forbud mot profitt på velferdstjenester. LO-kongressen har gjort et lignende vedtak.

– **Muligheten til å ta profitt er et politisk spørsmål. Hvorfor er dette en oppgave for Riksrevisjonen?**

– Fordi ingenting tyder på at regjeringen vil foreta seg noe. Høyre og Frp bryr seg ikke om hvor mye penger som forsvinner til profitt, og reagerer ikke når det blant annet blir slått alarm om konsekvensene av kommersialisering i barnevernet. På barnas vegne kan vi ikke akseptere en slik handlingslammelse, og ber derfor Riksrevisjonen sjekke om myndighetene misligholder ansvaret sitt, sier Lysbakken.

– Vi ønsker å vite om penger fra det offentlige blir brukt i tråd med formålet. Det er Riksrevisjonen som kontrollerer dette området, og derfor er de riktig adressat, sier Nord.

Høyres Michael Tetzschner kaller anmodningen et partipolitisk utspill.

– Dette viser manglende kunnskap om Riksrevisjonens mandat. Riksrevisjonen reviderer ikke pengebruken til private.

Fyrlykta

● Tyske Peer Salström-Leyhs stiftelser har siden 2012 fått minst 437 millioner kroner for å drive og rekruttere fosterhjem i Norge.

● De fikk en verdifull kontrakt med det statlige barnevernet fordi de sa de var ideelle organisasjoner som ikke hadde som profitt som formål.

● På fire år har stiftelsene oppnådd et samlet overskudd på 52 millioner kroner.

● Samtidig har norsk barnevern betalt for medlemskontingenter til en paraplyorganisasjon i Estland, millionlønninger og finansieringen av virksomhet i andre land.

● For halvannet år siden ble Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) bekymret for at stiftelsen seilte med falskt flagg. Likevel har utbetalingene fortsatt.

● Direktoratet har stoppet alle nye kjøp fra Stiftelsen Fyrlykta. I mars bestilte de en ekstern vurdering av hvorvidt stiftelsen er ideell eller kommersiell.

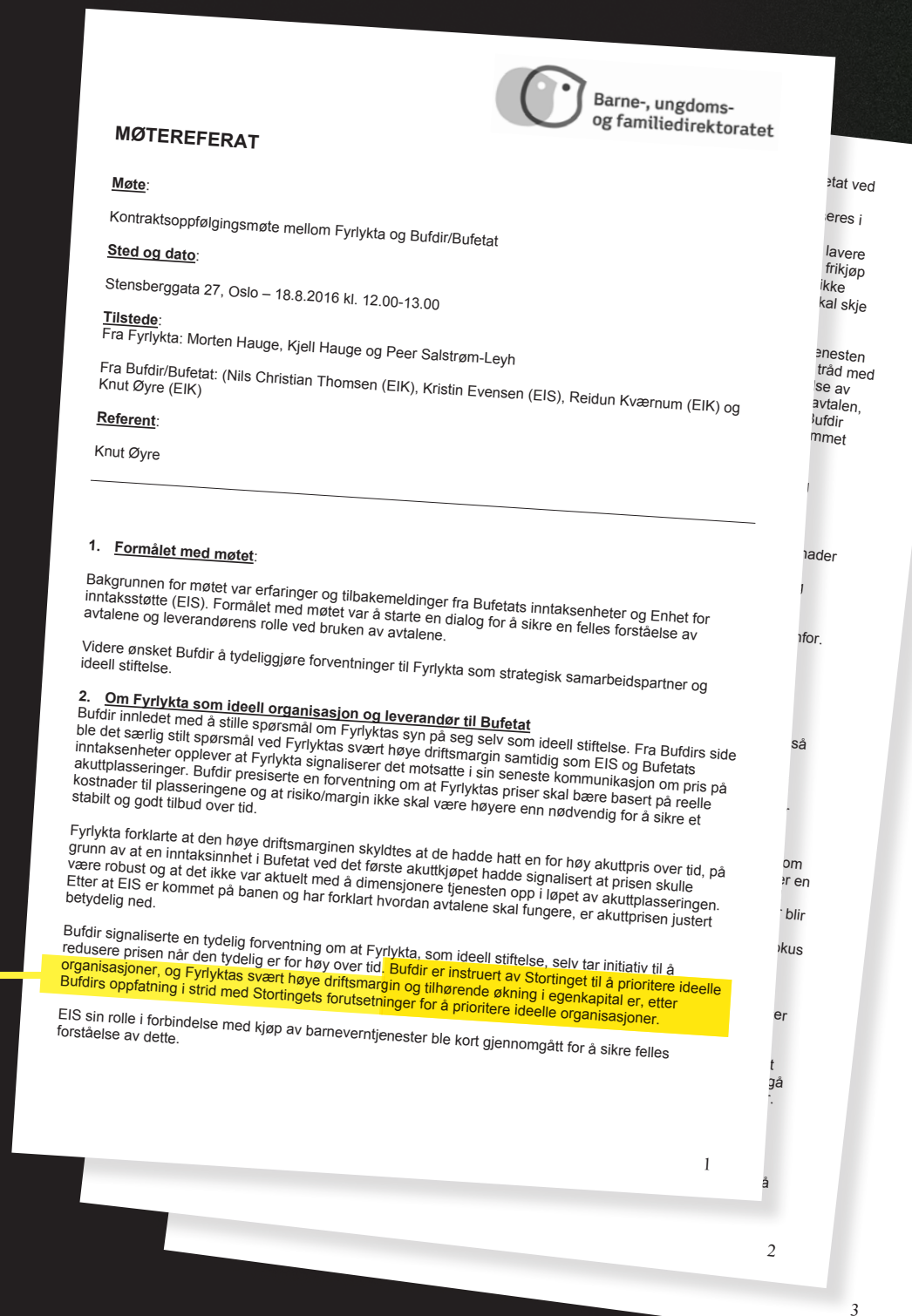
BARNEVERNSMILLIARDENE

DOKUMENTET

Bufdir om Fyrlykta-saken for ti månedene

Bufdir er instruert av Stortinget til å prioritere ideelle organisasjoner, og Fyrlyktas svært høye driftsmargin og tilhørende økning i egenkapital er, etter Bufdirs oppfatning i strid med Stortingets forutsetninger for å prioritere ideelle organisasjoner.

MØTEREFERATET: Møtet fant sted 18. august 2016. Til stede var representanter fra Bufdir og Kjelle Hauge, Morten Hauge og Peer Salstrøm-Leyh (til høyre), daglige ledere i Fyrlykta

Av SHAZIA MAJIDAV MARIA MIK-KELSEN og TOM BYERMOEN

Et dokument som hittil ikke har vært kjent viser at Bufdir allerede for ti måneder siden fastslo at Fyrlykta ikke var ideell, og at direktoratet dermed brøt Stortingets bestemmelser.

Bufdir har sagt at de føler seg lurt av den private fosterhjemsstiftelsen Fyrlykta, som har fått verdifulle kontrakter ved å hevde at de er en ideell stiftelse.

Men nå kan VG dokumentere at

direktoratet allerede for ti måneder siden selv slo fast at stiftelsen ikke kunne anses som ideell og at Bufdir dermed brøt Stortingets pålegg om at ideelle organisasjoner skal prioriteres.

Likevel fortsatte samarbeidet frem til direktoratet tidligere denne måneden sa opp avtalene. Årsaken var den eksterne rapporten fra Deloitte, hvor konklusjonen var at stiftelsen ikke er ideell og at den har operert i strid med loven.

Det var i august 2016 at direktoratet ba om et møte med Fyrlykta fordi de opplevde at stiftelsen var krevende å forholde seg til. I møtet tok direktoratet opp alvorlige bekymringer rundt Fyrlyktas drift og høye overskudd.

I referatet står det:

Oppsummeringen ble gjort få måneder etter at Bufdir for andre gang hadde godkjent Fyrlykta som en ideell stiftelse og tildelt dem en ny millionkontrakt.

I en e-post skriver Bufdir-direktør Mari Trommald at oppfatningen var å anse som en hypotese i et møte og at Bufdir likevel ikke hadde nok informasjon til å si at Fyrlykta ikke var ideell.

– I ettertid ser vi at denne formuleringen i møtet i august fremstår som mer bastant enn det vi på

det tidspunkt var og kan misforstås. Slik vi vurderte det var det ikke grunnlag for å stoppe kjøpene fra Fyrlykta den gangen, skriver Trommald, som også poengterer at Stortingets instruks har ligget til grunn for alt arbeid.

Høye priser

I referatet kommer det frem at Fyrlykta i flere år hadde tatt seg for godt betalt, uten at Bufdir hadde grepet inn.

Ved utgangen av 2015 hadde stiftelsen oppnådd overskudd på totalt 52 millioner kroner.

Ifølge referatet forklarte Fyrlyk-

ta sitt høye overskudd med at de over tid har tatt en for høy pris for akutte fosterhjems plasseringer og dette ble gjort fordi barnevernet hadde signalisert at prisen skulle være «robust».

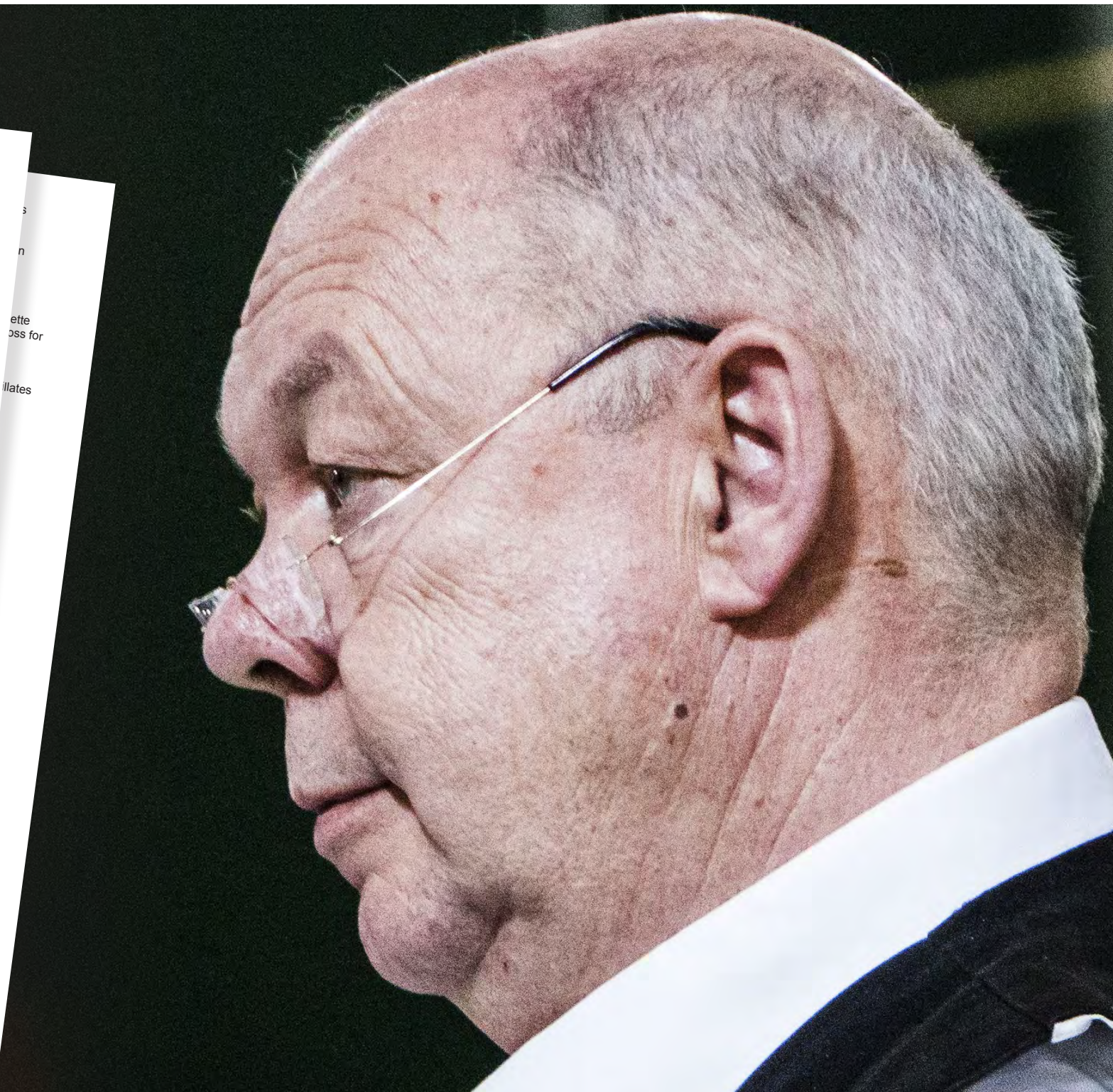
I Deloitte-rapporten går det frem at den «robuste» prisen, ifølge Fyrlykta, hadde bakgrunn i at Bufdir skal ha åpnet for et slikt påslag fordi det ikke var mulig for leverandørene å få refundert ekstrakostnader utover det normale. Det skulle i ettertid vise seg at ekstrakostnadene uteble, og stiftelsen kunne sitte igjen med enorme overskudd.

Innstrammingen kom først i første halvdel av 2016, da Fyrlykta ble presset til å senke prisen på akutt-plasser med omtrent 25 prosent. Dette mente Fyrlykta var for mye,

PSSST!
Deloitte har i sin granskning gått gjennom Fyrlyktas priser fra januar 2016 til mars 2017. Konklusjonen er at stiftelsen ikke har tatt mer betalt enn andre leverandører det siste året.

SOM AVSLØRER

er siden: I strid med Stortingets instruks

Fyrlykta-saken

- **15. februar 2012:** Fyrlyktens avtale med Bufdir trår i kraft.
- **3. desember 2015:** Bufdir sender bekymringsmelding om Fyrlykta til Stiftelsestilsynet.
- **4. desember 2015:** I et forhandlingsmøte med stiftelsen stiller Bufdir spørsmål om statusen som ideell.
- **1. april 2016:** Bufdir gir Fyrlykta en ny avtale som er forbeholdt ideelle.
- **30. mai 2016:** Oslo kommune utlyser rammeavtale for institusjonsplasser. Fyrlykta søker.
- **28. juni 2016:** Bufdir ber om et møte fordi stiftelsen er «krevende å forholde seg til».
- **18. august 2016:** Møtet finner sted. Bufdir tar opp en rekke alvorlige forhold og slår fast at Fyrlykta driver i strid med Stortingets mandat.
- **19. august 2016:** Oslo kommune sender avvisningsbrev til Fyrlykta.
- **17. januar 2017:** VG sender Bufdir sin første formelle henvendelse om innsyn i Fyrlykta-dokumenter.
- **18. januar 2017:** Bufdir sender ny purring til Stiftelsestilsynet.
- **1. februar 2017:** Stiftelsestilsynet svarer Bufdir og avslår å åpne tilsyn.
- **21. februar 2017:** VG stiller direkte spørsmål om direktoratets vurdering om Fyrlykta som ideell.
- **23. februar 2017:** Bufdir stanser nye kjøp fra Fyrlykta og varsler at de vil bestille en ekstern rapport.

og derfor ble prisene noe hevet igjen senere samme år.

Under møtet i august påpekte Bufdir at Fyrlykta over flere år hadde hatt en høy inntjening på akutt plasseringer – til tross for at de skulle drive non-profit.

På spørsmål om hvorfor Fyrlykta fikk lov til å ta for høye priser i flere år, svarer Trommald at det i noen områder er få aktører som kan tilby fosterhjem på kort varsel.

– Dette tilsier at vi ikke kan velge og vrake mellom ulike tjenester og noen kan ganger må akseptere priser som er re-

lativt høye. Dette har Fyrlykta sett og innrettet sitt tilbud mot et slikt marked. Vi har styrket regionenes kompetanse på forhandlinger og dermed redusert prisene betraktelig de siste årene.

Bekymret

I referatet fra august blir det videre klart at myndighetene over tid hadde hatt en rekke dårlige erfaringer med stiftelsen.

• Fyrlykta opererte uten-

for myndighet da de besluttet omfanget av tilbudet til fosterbarnet, og kjøpte fosterforeldre fri fra arbeid. Dette var Bufetats ansvar og hadde ført til «uheldige diskusjoner», og det var eksempler på at stiftelsen hadde kalt Bufetats veileder som «ikke relevant».

• Fyrlykta tilbød noe de kalte «Fyrlykta-pakken», et tilbud tilpasset fosterfamilien – og ikke barnet. Fyrlykten hevdet fosterhjemmene ofte satte krav om lønn for å si ja til et barn.

• Det var uklart hva om lå i Fyrlyktas priser og feil bruk av matri-ser og maler førte til manglende fokus på målgruppen – barna.

Bufdir varslet at de nå ville se på utvalgte enkeltsaker for å lære mer om hvordan Fyrlykta jobbet

og for å se hvordan kontraktene ble fulgt opp i praksis. Videre skulle direktoratet gi opplæring til ansatte i Fyrlykta som hadde ansvar for avtalene.

Ser fremover

VG har stilt Fyrlykta en rekke spørsmål i tilknytning til det som fremkommer i referatet fra august 2016. Stiftelsen har ikke svart på noen av spørsmålene. I en e-post skriver oppretteren Peer Salström-Leyh:

– Stiftelsen Fyrlykta er nå i en fornyelsesprosess og ser fremover. Det nye styret vil snart være på plass. Alt blir gjort for å forsikre at vi jobber i tråd med lover og regler. Vi fortsetter å jobbe for barnets beste.

DIREKTØR: Mari Trommald leder Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

● **8. mai 2017:** VG avslører Fosterhjemskongen og hans imperium i syv europeiske land

● **8. jun. 2017:** Rapporten slår fast at Fyrlykta ikke er ideell. Bufdir sier opp avtalene med stiftelsen.

● **14. juni 2017:** Stiftelsestilsynet åpner tilsyn av Fyrlykta.

AIR FORCE VANN

Eks-president Barack Obama tok i går med seg familien på raftingtur under et ferieopphold på Bali i Indonesia. Med i båten var både Michelle og de to døtrene, Sasha (19) og Malia (17). At turen gikk nettopp hit er neppe tilfeldig – Obama bodde nemlig i Indonesia fra han var seks til han var ti år gammel.

Foto: REUTERS

KREVER SVAR OM FYRLYKTA

Audun Lysbakken

Solveig Horne

Lysbakken: Eksempel på bevisstløshet fra Horne

Av SHAZIA MAJID og MARIA MIKKELSEN

Audun Lysbakken (SV) reagerer på at Bufdir allerede for snart ett år siden slo fast at Fyrlykta ikke var en ideell stiftelse.

Lørdag kunne VG dokumentere at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) for ti måneder siden selv slo fast at den private fosterhjemsstiftelsen ikke kunne anses som ideell.

Likevel fortsatte samarbeidet frem til direktoratet nylig sa opp avtalene. Årsaken var Deloitte's konklusjon om at stiftelsen ikke er ideell og at den har operert i strid med loven.

Nå vil Lysbakken ha svar fra Barne-, likestillings- og inkluderingsminister, Solveig Horne (Frp).

– Jeg er forbauset over at dette ikke har kommet frem tidligere, særlig fordi statsråden er blitt bedt om å redegjøre for hva som har skjedd. Jeg vil stille spørsmål i Stortinget og be om en ny forklaring fra Horne, sier SV-lederen.

– Ikke god nok kapasitet
I møtet mellom Fyrlykta og Bufdir i august i fjor, reagerte direktoratet på høy lønnsomhet og oppbyggingen av egenkapital. Det kom frem at stiftelsen i flere år hadde tatt for høye priser for akuttplaseringer.

– Dette forsterker min bekymring om at Horne og Bufdir ikke har god nok kapasitet til å avsløre de som misbruker systemet. Det kan ikke være slik at de skal være avhengig av VG eller Deloitte for

FAKSIMILE: VG sist lørdag.

å finne ut om noen opererer i strid med loven, sier Lysbakken.

– Saken er et eksempel på bevisstløsheten Horne og departementet har innført i barnevernet, hvor de mangler kontroll med de private aktørene.

Lysbakken var ansvarlig statsråd da fosterhjemskontraktene ble utlyst i 2011.

– Det var du som ville ha ideelle organisasjoner i barnevernet. Sørget du for at det ble fulgt godt nok opp?

– Regelverket ble innført etter

et sterkt ønske fra reelle ideelle aktører. Men det er myndighetenes ansvar å ha kontroll over hvordan oppdragene utføres.

Støtter direktoratet

VG har spurt statsråden om hvorfor hun ikke har sørget for at Stortingets instruks ble fulgt opp, og hvorvidt hun var kjent med Bufdirs vurdering fra august 2016.

I en uttalelse formidlet via kommunikasjonsavdelingen, sier Horne at hun støtter direktoratets påstand om at de ikke kom til en konklusjon om Fyrlykta før nå i juni. Bufdir-direktør Mari Trommald sa at vurderingen som ble gjengitt i møtereferatet var en hypotese – og at de uttrykte seg for bastant.

– Direktoratet har et selvstendig ansvar for å forvalte sine oppgaver, og skal varsle departementet dersom det oppstår vesentlige avvik. De må vurdere når en sak

er alvorlig nok til å trekke inn departementet. Direktoratet tok opp saken med oss da det ble klart at saken ville få konsekvenser for bruken av Fyrlykta. Direktoratet trakk konklusjonen om at Fyrlykta ikke er en ideell aktør i etterkant av Deloitte-rapporten, sier Horne.

– Urimelig

Hun avviser kritikken om manglende kontroll.

– Lysbakkens påstand faller på sin egen urimelighet. Vi har lagt ned mye arbeid i å forbedre barnevernet, blant annet gjennom barnevernsreformen, ny barnevernslov, fosterhjemsmeldingen og gitt Helsetilsynets i oppdrag å gjennomgå over 100 enkeltsaker i barnevernet.

shazia.majid@vg.no
maria.mikkelsen@vg.no

LÆRER BLE RIK PÅ BARNEVERN

Tok ut åtte millioner i lønn og utbytte i fjor

Av SHAZIA MAJID og MARIA MIKKELSEN

Denne læreren har slått seg stort opp i den kommersielle barnevernsbransjen. I fjor havnet han på lønns- og utbyttetoppen.

De syv private barnevernsselskapene som tok ut mest i fjor, hentet ut til sammen 44 millioner i utbytte.

Lærer Rune Haugan, eier av Tiltaksgruppa Fokus AS, var blant dem som tok ut mest: fem millioner.

Dette kom på toppen av hans lønn på 3,3 millioner kroner.

Til sammenligning hadde sjefen i det desidert største selskapet i bransjen, Aleris Ungplan, en lønn på 2,6 millioner. De hadde en omsetning på nærmere to milliarder og ansvaret for 1400 ansatte.

Haugan, som ikke vil uttale seg i saken, skriver i en SMS til VG:

«Etter en vurdering ønsker jeg ikke å gå inn i dialog med media vedr. temaet privat barnevern og at vi har hatt en betydelig omsetningsøkning de siste årene. Det vises for øvrig til offentlig informasjon. Videre anser jeg økt etterspørsel/behov fra barnevernstjenesten sin side som et anliggende som de eventuelt må svare på».

Enorme overskudd

Haugan er eneeier og eneste ansatt i Tiltaksgruppa Fokus AS, som har Fredrikstad, Sarpsborg og Eidsberg kommune som sine største kunder.

De fire siste årene har han sittet igjen med 33 millioner kroner, etter at alle bedriftens kostnader og skatt er betalt.

Pengene har han overført til sitt holdingselskap.

Fra dette selskapet har han tatt ut 9 millioner kroner i utbytte de to siste årene. I 2012 tok han i tillegg ut over seks millioner i utbytte direkte fra driftsselskapet, noe som gjør at han samlet har hentet ut 15 millioner.

En gjennomgang VG har gjort av regnskapstall for samtlige bedrifter i den private barnevernsbransjen, viser at stadig flere selskaper tar ut utbytte.

Kartleggingen viser også at utbytte i stadig større grad tas ut gjennom holdingselskaper, fremfor selskaper det offentlige har inngått kontrakter med.

Seks av de syv selskapene som tok ut mest i utbytte i fjor var holdingselskaper.

Barnevernseventyret

For Rune Haugan har barnevernsdriften kastet svært godt av seg siden

oppstart i 2008.

Han har gjennom holdingselskapet brukt noe av pengene til å kjøpe eiendommer, hvorav en leies ut til Tiltaksgruppa Fokus AS. Det har gitt ham 4,3 millioner i leieinntekter.

Fredrikstad kommune er lærerens desidert største kunde.

De store kontraktene mellom partene ble i 2010 omtalt av Fredrikstad Blad, som i en serie artikler avslørte hvordan oppdragene han hadde sikret seg hos kommunen ble gitt uten anbudsrunder. Også i den saken valgte Haugan ikke å uttale seg til medier.

Viser til akuttsak

Det ble en opprydning i kommunen etter avsløringene, men det ser ikke ut til å ha påvirket omfanget av samarbeidet mellom Haugan og Fredrikstad.

Som forklaring på storinnkjøp hos Haugan, viser Fredrikstad kommune til en akuttsak med en søskenflokk på seks-syv barn, som de ønsket å holde sammen.

– Jeg ønsker ikke å bruke private tiltak, jeg ønsker at staten skal kunne gi tiltak som er faglig forsvarlig.

PSSST!
Det er politisk strid om private leverandører av velferdstjenester. Forbud mot profitt fra velferd er blant SVs krav for å gå i regjering med Ap.

Men når vi står i en akutt situasjon kommer vi av og til i en skvis, sier Anne-Beth Brekke Tvedt, barnevernsleder i Fredrikstad.

– Synes du kommunen har betalt en fornuftig pris for tjenestene?

– Vi har blitt enige om en pris. Hvis det er et statlig tiltak, får vi en refusjon. Når vi må kjøpe private tiltak, koster det mer.

50,2 MILL.

24 selskaper i barnevernsbransjen tok ut utbytte i 2016, mot 16 i 2015. I fjor ble det tatt ut til sammen 50,2 millioner i utbytte, sammenlignet med 30,5 millioner i 2015. Seks av de syv selskapene som tok ut mest i utbytte (til sammen 44 millioner) er holdingselskaper.

Kilde: Årsregnskap, Brønnøysundregistrene, Proff.no

MILLIONÆR: Lærer Rune Haugan (til venstre), som er eneeier av barnevernsselskapet Tiltaksgruppa Fokus AS, har nektet å uttale seg til VG. Dette bildet er tatt i 2010, da han drev en kafé ved siden av å være ungdomsskolelærer. Foto: FREDRIK SOLSTAD

EU-KYSS FØR JUNCKER-TALE

President i EU-kommisjonen Jean-Claude Juncker er kjent for å kysse sine kolleger, kvinner som menn. Her får visepresident Frans Timmermann et kyss i pannen rett før han holdt den årlige talen om unionens tilstand i Europaparlamentet i Strasbourg i Frankrike i går. – Europa har vind i seilene igjen, sa en optimistisk Juncker i sin tale. Foto: AFP

BARNEVERNENS-NORGE

TOK UT 20 MILL. ETTER FIRE ÅR

Av MARIA MIKKELSEN AV SHAZIA MAJID og JARLE GRIVI BRENNÅ

Barnevernselskapet gikk fra 0 til 72 millioner på bare fire år. I fjor ble det kjøpt opp av svenske eiere for flere titalls millioner kroner.

Siden oppstarten i 2013 har selskapet vokst til å bli den tredje største leverandøren av foster- og beredskapshjem.

VG har tidligere beskrevet hvordan nettopp denne delen av barnevernsbransjen har blitt svært lønnsom.

En vridning fra institusjoner til fosterhjem har ført til at statens kjøp av fosterhjemstjenester på få år er doblet. Samtidig har det offentliges totale kjøp av barnevernstjenester økt kraftig:

– Den store veksten til Connexa handler om at det var veldig stor mangel på beredskapshjem. Så startet man til riktig tid, og med fagpersoner som visste akkurat hva man drev med, sier daglig leder Therese Rieber-Mohn.

Hun har bakgrunn som seksjonssjef hos selskapets største kunde: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Like etter at hun gikk inn som eier og leder i fjor høst, ble selskapet solgt til det svenske storkonsernet Team Olivia, som de siste årene har gått tungt inn i norsk barnevern.

Salgssummen er hemmelig. Men selskapet som eide barnevernsselskapet – Connexa Holding – oppgir at de solgte aksjer for 87 millioner kroner. Dette selskapet var ifølge VGs oversikt på utbyttetoppen i fjor: De fire eierne tok ut 15,7 millioner kroner i profit.

To av eierne av holdingselskapet ble samtidig kjøpt ut av Rieber-Mohn og ektemannen Svein Espen Lilleberg, som var den som startet Connexa Barnevern sammen med Gunnar Cato Whist Holter.

Millionlønn

Datterselskapet Connexa Barnevern toppet også lønnsstatistikken i fjor. To ledere fikk totalt 3,7 millioner i lønn, i tillegg til at det ble tatt ut utbytte på nærmere én million.

Det ble altså utbetalt totalt 20 millioner kroner i lønn og utbytte fra de to selskapene.

– Det ble tatt ut høyere lønn dette året i forbindelse med salget. Dette ble gjort i stedet for å ta ut utbytte, og man betaler da full skatt. Lønnen til daglig leder er 1,1 mill., sier Rieber-Mohn. Hun opplyser at de valgte Team Olivia på grunn av profilen deres, og fordi de kunne drive Connexa videre slik det var gjort frem til oppkjøpet.

Uregulert marked

– Selskapet har hatt en voldsom vekst. Får dere for godt betalt?

– Det har vært et uregulert marked, det må jeg kunne si. Men overskuddet til Connexa har ikke vært voldsomt stort. Hvis du ser på det samfunnsøkonomisk, må jeg si det er billig. Prisen for å ha barna i fosterhjem er langt billigere enn å ha dem i institusjon, sier Rieber-Mohn.

– På hvilken måte har det vært uregulert?

– Staten har i dette markedet ikke utlyst konkurranser om rammeavtaler. Jeg synes staten er blitt veldig mye flinkere, men jeg skulle gjerne sett at det ble inngått rammeavtaler, slik de blant annet gjør på institusjon.

Økte dagpriser

Den store veksten i utgifter til private skyldes, forklarer Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) med store utfordringer med å rekruttere nok og riktige fosterhjem og økte dagpriser i private institusjoner.

– Det er vanskelig å sammenligne innhold og kvalitet i tjenestene både på institusjons- og fosterhjemsområdet, fordi de skal dekke ulike barns behov. Det er ikke gjort noen studier som sammenligner kvalitet i tjenestene fra aktører etter eierskap. Derfor er det hverken belegg for å kunne si at statlige og/eller ideelle leverer tjenester med bedre kvalitet enn private (ikke ideelle) eller omvendt, skriver direktoratet i en redegjørelse.

PSSST!
Connexa har 22 ansatte og omsatte i fjor for 72 millioner kroner.

BARNEVERNSMILLIARDENE

KOMMUNE LEIER INN BARNEVERNsleder FOR 2,2 MILLIONER

Av MARIA MIKKELSEN

Nordre Land kommune har leid inn Espen Lilleberg som barnevernsleder i åtte måneder. Prislapp: 2,2 millioner kroner.

Lilleberg var med å starte det private barnevernsselskapet Connexa – som nylig ble solgt til et svensk konsern for flere titalls millioner.

I forbindelse med salget tok han og de tre andre eierne ut et utbytte på 15,7 millioner. Lilleberg fortsatte å jobbe i Connexa – og er nå leid ut til Nordre Land i Oppland.

VG har fått innsyn i kontrakten, som viser at kommunen i løpet av trekvart år betaler 2,2 millioner for Lillebergs tjenester.

Summen inkluderer både reise og diettkostnader for Lilleberg, som bor i Enebakk i Akershus, omtrent 19 mil fra sitt midlertidige arbeidssted.

De månedlige utgiftene fordeles seg slik:

- 240 000 kroner for oppdraget
- 23 987 kroner i reiseutgifter

I tillegg står kommunen for overnatting.

I avtalen spesifiseres det også at kommunen skal betale 10 000 kroner per dag den benytter andre Connexa-ansatte til såkalt kompetanseheving. På spørsmål om hva dette innebærer, opplyser kommunen at daglig leder i Connexa, Therese Rieber-Mohn, som også er Lillebergs kone, har holdt et kurs for de ansatte i barnevernet.

Kommunen betaler også 469 000 kroner for å leie en saksbehandler fra Connexa i tre måneder.

Krise

Nordre Land var i vinter i krise etter at et tilsyn med barnevernet påviste alvorlig svikt i sakene til rundt 225 barn. Fylkesmannen påviste at barnevernet, som også har ansvar for nabokommunen Søndre Land, blant annet hadde unnlatt å gripe inn ved mistanker om vold og overgrep.

Da kommunen hadde behov for ny barnevernsleder, valgte de ikke å utlyse stillingen.

DAGLIG LEDER: Therese Rieber-Mohn i Connexas lokaler på Lillestrøm.

Connexa

- Ble etablert i 2013 av Espen Lilleberg og Gunnar Cato Whist Holter

- Tilbyr i hovedsak beredskaps- og fosterhjem.

- Hadde i fjor en omsetning på 73 millioner kroner.

- Ble samme år solgt til det svenske storkonsernet Team Olivia, som har etablert seg tungt i norsk barnevern.

- I forbindelse med salget tok Lilleberg og tre andre eiere ut 15 millioner i utbytte. Selskapet var også på lønstoppen ifølge VGs kartlegging av den private barnevernsbransjen.

– Vi fikk sykemelding hos leder og en del ansatte, og det ville ta for lang tid og var lite realistisk å lyse ut etter en vikar. Vi undersøkte om det fantes interne ressurser og vi forhørte oss også med nabokommuner. Dette var et slags siste alternativ for å få på plass kompetanse og kapasitet, sier rådmann Jarle Snekkestad.

Tjenesten ble i stedet lagt ut på anbud med en kostnadsramme på 2,2 millioner kroner. Til sammenligning tjener ordføreren i Nordre Land 860 000 i året, mens rådmannen har en lønn på 980 000 kroner.

– Hvorfor er det rimelig at barnevernslederen skal få rundt tre ganger så mye?

– Jeg tror timesprisen ligger på linje med hva vi hadde betalt hvis vi skulle leid inn jurist – eller ingeniørkompetanse. Vi synes jo det er mye penger. Men samtidig er vi i en situasjon hvor vi må ha en tjeneste som er oppe og står. Markedet er slik, og det må vi forholde oss til, sier rådmann Jarle Snekkestad.

Han sier det er første gang kommunen kjøper ledertjenester i barnevernet.

– Vi skjønte også at dette var litt nytt i bransjen, det var ikke så mange som tilbød det.

Forbundsleder i Fellesorganisasjonen, Mimmi Kvisvik, sier hun er grunnleggende skeptisk til at private får ansvar for offentlig myndighetsutøvelse som barnevern.

– Offentlig myndighetsutøvelse er uomtvistelig myndighetens ansvar. Som offentlig ansatt er du gitt ansvar for at kommunen følger barnevernstjenesteloven. For meg er det underlig at det ansvaret kan delegeres til noen som er innleid, sier Kvisvik, og legger til:

Advarsel

– Det må være en svært kritisk situasjon for kommunen når en går til dette skrittet, men forutsetningen må være at en jobber for en varig løsning parallelt.

Hun advarer samtidig mot en mulig dobbeltrolle.

– Det kan bli bukken og havreseken. Når man jobber med forslag til løsninger rundt enkeltbarn og ungdom, kan man legge alt til rette for at man i neste omgang kjøper av seg selv. Men det vil være avgjørende hvilke avtaler kommunen har gjort med denne personen eller selskapet.

Kommunen opplyser at de er blitt enige om at det ikke skal kjøpes barnevernstjenester fra Connexa, som i hovedsak tilbyr foster- og beredskaps hjem, men også enkelte andre typer tjenester. Hvis det er behov for ekstra bemanning, skal Lilleberg stå for innleie.

– Han melder behov til meg. Så er det jeg som har kontakten videre. Vi vil ha det så ryddig som mulig. Det er utfordrende, for vi sitter tett på hverandre. Derfor har jeg fått bistand i nye anbudsrunder. Det er noe med ryddigheten i det, at vi skal være sikre på at det ikke blir galt, sier tjenesteområdeleder Berit Dokkebakke Navrud.

BARNEVERNsleder: Espen Lilleberg er til vanlig ansatt i det private barnevernet.

Lilleberg har tidligere jobbet som barnevernsleder i Stovner, og startet opp Connexa i 2013. I dag er han ansatt som utviklingsansvarlig.

– Jeg har en fastlønn i Connexa og var ikke involvert i avtaleinngåelsen. Når det er sagt, er kontrakten på nivået for markedslønnen for interimsledelse og management consulting.

– I teorien har du mulighet til å kjøpe tjenester fra eget selskap. Hvilke avtaler har dere gjort for å sikre at det ikke skal skje?

– Connexa driver med fosterhjem og beredskapshjem, som bestilles av Bufetat.

– Men selskapet selger også enkelte andre typer tjenester?

– Det bestiller jeg ikke fra eget sel-

sselskapet Connexa, men er nå leid inn til å lede barnevernet i Nordre Land. Her er han avbildet i 2010.

skap. Connexa sitter ikke på begge sider av bordet. Enkelte andre selskap selger imidlertid både saksbehandling og tiltak til samme kommune. Dette skal ikke være et problem, da det er barnevernsleder og ikke den enkelte saksbehandler som kjøper tiltak.

Kommunen har ifølge Oppland Arbeiderblad leid inn 8,7 årsverk fra pri-

vate, inkludert barnevernslederen. I en orientering til kommunestyret i Søndre Land mandag påpekte Lilleberg selv disse er mange ganger dyrere enn faste ansettelser, ifølge avisen.

Daglig leder i Connexa, Therese Rieber-Mohn, understreker at Lilleberg ikke er innleid som vikar for barnevernsleder.

– Dette er management consulting, hvor oppgaven er å sette tjenesten i stand til selv å ivareta lovpålagte oppgaver. Connexa er rimelig sett opp mot andre som tilbyr denne type tjenester, skriver Rieber-Mohn i en e-post.

maria.mikkelsen@vg.no

Døde etter sykehustabbe

WHO advarte

Djabrail (6) døde etter at han fikk feil medisin satt med sprøyte rett inn i hjernen. Verdens helseorganisasjon (WHO) advarte mot feilen for ti år siden.

Samme feil som rammet seksåringen ved Haukeland sykehus er gjort minst 55 ganger rundt om i verden, de fleste gangene med fatalt utfall, skriver Bergens Tidende fredag. (NTB) Foto:SCANPIX

SIKTET FOR DRAPS-FORSØK PÅ FAREN

En mann i 40-årene er siktet for drapsforsøk etter at han ifølge politiet kjørte på sin egen far med en lastebil i Ås. Faren har kritiske skader.

Påkjørselen skjedde i Ås i Akershus i 19-tiden torsdag. – Vi mener at han har kjørt på en annen person med vilje. Han blir fremstilt for varetektsfengsling i dag, sier politioverbetjent Silje Stokken Upheim til NTB fredag formiddag. (NTB)

UDI LEGGER NED SEKS NYE ASYLMOTTAK

Utlendingsdirektoratet (UDI) varsler at de legger ned ytterligere seks asylmottak med til sammen 640 mottaksplasser over hele landet. De ordinære asylmottakene som legges ned i denne runden er Sunndal mottak, Husebyparken mottak i Farsund og Førde mottak. I tillegg legges det ned tre mottak for enslige mindreårige asylsøkere. Det gjelder Svolvær mottak i Vågan, Meråker mottak og mottaket i Porsgrunn. (NTB)

SAVNET NORSK STUDENT FUNNET DØD

Den savnede studenten Ommund Veim Eikje (22) er funnet død i Avignon i Sør-Frankrike, opplyser familien. Alt tyder på at han døde i en ulykke. Eikje ble oppdaget nedenfor noen store skrenter ved de gamle historiske festningsverkene i byen. (NTB) Foto:NTB SCANPIX

BARNEVERN SM

● Helge Alne eier et privat barnevernsfirma som omsetter for titalls millioner

NEKTER INTERVJU: Helge Alne ønsker ikke å stille til intervju eller kommentere saken overfor VG. Her er han med i en reportasje om fosterbarn i NRK Dagsrevyen i 2011. Nå jobber Alne som tilkallingsvikar for det offentlige barnevernet i Follo, som er lokalisert i politihuset i Ski (stort bilde). Foto: NRK og TORE KRISTIANSEN

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ og MARIA MIKKELSEN

Samtidig som Helge Alne (33) jobber for den offentlige barnevernsvakten i Follo, selger selskapet hans private barnevernstjenester for flere millioner kroner i samme område.

I fjor fikk Alne sparken fra barnevernsvakten i Oslo, etter at kommunen fant ut at han drev Ditt Tiltak AS. Selskapet tilbyr private barnevernstjenester, og selger blant annet fosterhjems plasser til kommuner rundt om i landet. Ditt Tiltak har opplevd en sterk vekst de

siste årene. På tre år er inntektene mer enn doblet, og i fjor hadde selskapet en omsetning på 31 millioner kroner. I regnskapsåret 2015 fikk Alne og den andre eieren en samlet godtgjørelse på 2,2 millioner kroner.

Oslo kommune mente Alnes kommersielle interesser var uforenlig med jobben i barnevernsvakten, og ga ham sparken.

Eier 65 prosent

I dag kan VG avsløre at Alne nå jobber for barnevernsvakten i Follo, like utenfor Oslo. Barnevernsvakten for kommunene i Follo-regionen har sitt kontor i Ski kommune. Den er barnevernets akuttbereidskap på kveldstid og i helger. Hovedoppgaven er å hjelpe barn og familier i krise og som trenger hjelp raskt.

VG ba i forrige uke om innsyn i listen over alle som jobber for barnevernsvakten i Follo. Der figureer Alne som en av seks tilkallingsvikarer som benyttes.

Kjøpte seg opp

Ifølge Aksjonærregisteret, kjøpte Alne seg nylig opp til en eierandel på 65 prosent i Ditt Tiltak.

Ski kommune opplyser til VG at de så langt i år har brukt 1,3 millioner kroner på konsulenttjenester fra Ditt Tiltak.

Ås kommune kjøpte i fjor tjenester for 1,2 millioner i fjor, ifølge Leverandørdatabasen til Kommunal Rapport. Kommunen opplyser til VG at de i år har brukt to konsulenter fra selskapet, i tillegg til enkelte konsulenter til hjelpetiltak, som har blitt lønnet på timebasis. Da Oslo kommune ga Alne spar-

ken i fjor, tok han saken til retten fordi han mente oppsigelsen var ugyldig.

Dette var retten uenig i, og kommunen fikk fullt medhold. På dette tidspunktet var Alne daglig leder og styreleder i selskapet. I tillegg eide han da 50 prosent. I dommen understrekes det at hans eierskap har ført til uheldige dobbeltroller.

Blant annet trekker retten frem at det har vært minst ett tilfelle der et barn som allerede var i et fosterhjem i regi av selskapet Ditt Tiltak, tok kontakt med barnevernsvakten samtidig som Alne var på vakt.

I tillegg mente retten at stillingen i barnevernstjenesten gjorde det mulig for Alne å la egeninteresse gå foran hensynet til barnets beste. Den viste til at:

● Ditt Tiltak var i direkte konkur-

ranse med Oslo kommune om å rekruttere fosterhjem og tilby ettervern.

● Alne kunne utnytte sin stilling til fordel for eierinteresser, for eksempel ved å bruke intern informasjon til å skreddersy tilbud fra Ditt Tiltak.

● Alne kunne være inhabil i saker der barn tar kontakt med barnevernsvakten.

I dommen legger retten til at de ikke har grunn til å tro at Alne faktisk ville la egeninteressen gå foran hensynet til barnets beste, men at det var tilstrekkelig at hans stilling i barnevernsvakten gjorde det mulig.

Oppdaget tilfeldig

VG har tidligere beskrevet hvordan privat barnevern har utviklet seg til å bli en svært lønnsom bransje.

MILLIONÆR PÅ SI

● Dobbeltrolle gjorde at han fikk sparken som ansatt i barnevernet i Oslo

● Deretter fikk han ny jobb i barnevernet i nabokommune

I 2016 advarte en regjeringsbestilt rapport om enorme profittmuligheter og manglende kontroll. Alnes eierinteresser i Ditt Tiltak ble oppdaget av Oslo kommune ved en tilfeldighet:

Reagerte på brev

Ditt Tiltak og Helge Alne sendte et brev til Barne- og familieetaten der de informerte om at de hadde ledige fosterhjem. Vedlagt i brevet lå rapporter med sensitive opplysninger om de ulike fosterhjemmene, kommer det frem i dommen. Direktøren i etaten reagerte på innholdet, men var ikke klar over at Alne jobbet i barnevernsvakten før navnet – igjen ved en tilfeldighet – kom opp i en samtale med lederen noen dager senere. Oslo kommune vil ikke kommentere Alnes dom med henvisning

til at det er en personalsak.

– På generelt grunnlag er det viktig for barnevernet og Oslo kommune å unngå situasjoner der man kan stille spørsmål ved integriteten og uavhengigheten til ansatte. Dette gjelder særlig for barnevernet, som er et sårbart område. Når barn og unge tar kontakt, skal de ikke være i tvil om hvem de tar kontakt med, sier avdelingsdirektør i barnevernsavdelingen, Iben Schier van den Berg.

Dobbeltrolle

Hun understreker at Oslo kommune ikke aksepterer dobbeltroller. – En mulig dobbeltrolle kan skape usikkerhet over for eksempel konkrete barn som har kontakt med barnevernet: Snakker man med en ansatt i Oslo kommune eller er det en ansatt i et barnevern-

3,1 MILL.

Ifølge ligningstallene fra 2015 hadde Helge Alne en inntekt på 3,1 millioner kroner. Formuen var samme år på 1,8 millioner kroner.

selskap som familien kanskje har kontakt med? Vi er veldig opptatt av at det kan føre til en fare for at barnet eller ungdommen ikke tør å ta opp kritikkverdige forhold, sier hun.

– Visste du at Helge Alne har fått seg jobb som tilkallingsvikar i Follo barnevernsvakt?

– Det var jeg ikke klar over.

– Hva synes du om det?

– Det har jeg ingen kommentar til. Leder i barnevernsvakten i Fol-

lo, Berit Landmark, sier at de ble informert om både dommen og Alnes eierskap før han begynte å jobbe hos dem i juni i år. Hun mener imidlertid at hans ansettelsesforhold hos dem har vært uproblematisk, og at barnevernsvakten i Follo på flere punkter ikke kan sammenlignes med barnevernsvakten i Oslo.

– Forskjellen mellom oss og Oslo er at vi er helt løst fra tiltaksapparatet. Det er Bufetat som tar alle avgjørelser på tiltakssaker som kommer inn til oss, og våre ansatte har ingen påvirkningsmulighet i valg av tiltak. I tillegg har Alne en løst tilknytning til oss, og han blir bare tilkalt ved behov, sier Landmark.

– Retten var klar på at Alne kunne utnytte sin stilling i Oslo kommune til fordel for eierinteressen, for ek-

sempel ved å bruke intern informasjon til å skreddersy tilbud fra Ditt Tiltak. Har han ikke muligheten til dette i Follo?

– Det er vanskelig å svare på, og det har jeg ikke tenkt på den måten. Men sammenlignet med Oslo er vi en liten barnevernsvakt, og vi har dermed tilgang på langt mindre informasjon enn dem.

Landmark sier hun ikke kjenner til noen situasjoner der dobbeltroller har skapt problemer.

– Jeg har ikke hatt noen grunn til bekymring for dem som jobber for oss, sier Landmark.

Helge Alne har fått lese gjennom artikkelen før publisering, men ønsker ikke å kommentere saken overfor VG.

amalie.froystad@vg.no
maria.mikkelsen@vg.no

HAN BOR DER PEPPER'N GROR

Kanskje du har bedt noen dra ditt pepper'n gror en eller annen gang? Stevica Markovic bor der faktisk. Her holder han stolt frem en bøtte full av sin egen pepperproduksjon nær landsbyen Leskovac i det sørlige Serbia. Den karakteristiske pepperduften ligger tykk over området akkurat nå, og i byen serveres de herligste retter, oster og brennevin hvor den llokale frukten og stoltheten er en viktig ingrediens. Foto: AFP/ANDREJ SAKOVIC

– VARSLER FULL GJENNOMGANG

Barnevernsvakten vil sjekke ansettelsesrutiner

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ
OG MARIA MIKKELSEN

Styreleder i barnevernsvakten i Follo har kalt inn til ekstra styremøte etter VGs barnevernsavsløring i går. – Dette er en sak vi tar på høyeste alvor, sier rådmannen i Ski.

I fjor fikk Helge Alne (33) sparken fra barnevernsvakten i Oslo, etter at kommunen fant ut at han drev selskapet Ditt Tiltak AS.

Onsdag avslørte VG at Alne nå jobber i nabokommunen, på barnevernsvakten i Follo. Samtidig selger selskapet hans barnevernstjenester for flere millioner kroner i samme område.

Akuttberedskap

Barnevernsvakten er barnevernets akuttberedskap på kveldstid og i

helger. Den er et interkommunalt samarbeid mellom kommunene i Follo-regionen, blant annet Ski kommune. De har så langt i år brukt 1,3 millioner kroner på konsulent-tjenester fra selskapet.

Rådmann i kommunen, Jane Short Aurlen, kjente ikke til at eieren av Ditt Tiltak jobbet på barnevernsvakten før onsdag morgen.

– Etter at dette ble kjent for oss, kontaktet vi umiddelbart styreleder og daglig leder i barnevernsvakten. Dette er en sak jeg tar på høyeste alvor, sier Aurlen til VG.

Innkaller til møte

Styreleder i barnevernsvakten, Benedikte Selsing, har nå kalt inn til et ekstra styremøte for å gå gjennom deres rutiner, og for å vurdere om de skal ha ansatte som også jobber som private aktører.

– Dette er absolutt noe vi må se nærmere på. Vi har mange i barnevernsvakten som jobber i enten kommunen eller det private ved siden av, i og med at vi bare har en fulltidsstilling. Derfor må vi nå gå

AVSLØRINGEN: VG i går

inn og se på om vi skal endre våre rutiner, sier Selsing til VG.

– Hvorfor er ikke dette blitt gjort tidligere?

– Jeg har blitt orientert om denne situasjonen nå, og det er daglig leder som har ansvaret for ansettelsene i barnevernsvakten.

– Betyr det at du ikke kjente til at

Helge Alne jobber som tilkallingsvika hos dere, samtidig som selskapet hans selger tjenester til kommuner i regionen?

– Vil vente og se

– Styret har ikke vært informert om denne enkeltpersonen, og også disse rutinene må vi nå gå inn og se nærmere på, sier Selsing.

Rådmannen i Ski kommune sier til VG at de vil vente og se hva som blir avdekket, før de konkluderer med hvordan de skal forholde seg. Hun understreker at de ansatte på barnevernsvakten ikke har noen avgjørelsesmyndighet i tiltakssaker.

– Det er Bufetat som skal ta alle avgjørelser når det gjelder tiltaksplasser, og jeg legger til grunn at dette blir overholdt, sier hun.

Samtidig mener hun at det nå er viktig å gjennomgå rutinene.

– Dobbeltrøller er ikke ønskelig i noe tilfelle, og vår kommune har et godt etisk reglement som belyser det. Nå er det viktig for oss at rutinene for ansettelser blir diskutert på et generelt grunnlag, men

også at denne spesielle saken blir gjenstand for oppmerksomhet, sier Aurlen.

amalie.nero@vg.no
maria.mikkelsen@vg.no

1,2 MILL.

Også Ås kommune kjøper tjenester av Helge Alnes selskap. Ifølge Leverandørdatabasen til Kommunal Rapport, kjøpte de i fjor tjenester for 1,2 millioner av Ditt Tiltak. Kommunen opplyser til VG at de i år har brukt to konsulenter fra selskapet, i tillegg til enkelte konsulenter som har blitt lønnet på timebasis.

– Vi var ikke klar over at eieren av selskapet jobber i barnevernsvakten. Jeg skal ha et møte om saken med ordfører og barnevernsleder hos oss på mandag, sier rådmann Trine Christensen i Ås kommune.

Barne- og likestillingsministeren reagerer etter VG-sak – DOBBELTROLLER I BARNEVERNET ER UAKSEPTABELT

VG:
Avslørin-
gen sto på
VGs
første side
onsdag.

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ
og MARIA MIKKELSEN

**Solveig Horne (FrP)
mener at lovverket
er klinkende klart:
Dobbeltrøller i
barnevernet er
ikke akseptabelt.**

Nå vil statsråden undersøke om det er behov for å gjøre det enda tydeligere.

Denne uken skrev VG om barnevernsmillionæren Helge Alne (33) som i fjor fikk sparken fra barnevernsvakten i Oslo. Han ble oppsagt da kommunen ved en tilfeldighet fant ut at han samtidig eide og drev et selskap som solgte dem tjenester for flere millioner kroner.

Nå jobber han i nabo-kommunen Ski, på barnevernsvakten i Follo. Samtidig selger selskapet hans konsulent-tjenester for flere millioner til kommuner i samme område.

For å unngå flere lignende saker, vil statsråden nå be om en gjennomgang av regelverket, for å se om det må bli tydeligere.

– Klar og tydelig lov

– Jeg mener at Forvaltningsloven er klar og tydelig på at dette ikke er greit. At ansatte i barnevernet ender opp i en dobbeltrolle ved at de samtidig tilbyr private tjenester, er svært alvorlig. Jeg kommer til å be om en gjennomgang av rammene for bruk av private i barnevernet for å se om dette må bli enda tydeligere, sier Horne til VG.

Hun mener slike tilfeller er uheldige, og at dette kan føre til flere utfordringer.

– Så lenge det i det hele tatt kan stilles spørsmål ved habilitet, svekker det tilliten til barnevernet og beslutninger de tar. Det er ikke akseptabelt, sier statsråden.

Etter VGs avsløring onsdag varslet barnevernsvakten i Follo full

gjennomgang av sine rutiner, og styrelederen har kalt inn til et ekstraordinært styremøte for å gå gjennom saken.

Nå oppfordrer Barne- og likestillingsministeren alle kommuner som er i tvil om slike spørsmål, til å ta kontakt med fylkesmannen.

– Vi har sett flere eksempler på at det er svikt i praktiseringen av lovverket i kommunene. Både administrativ og politisk ledelse i kommunene må sette seg ordentlig inn i dette, og så forventer jeg at fylkesmennene er tydelige overfor kommunene.

– Manglende kontroll

I 2016 advarte en regjeringsbestilt rapport om enorme profittmuligheter og manglende kontroll i barnevernet. Denne påpekte også problematikken rundt dobbeltroller.

Horne sier at de har vært oppmerksomme på problemet lenge, og viser til at de nå har bedt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet om å få på plass tydeligere rutiner og rammevilkår for kommuners kjøp av private tjenester.

Bufdir-direktør Mari Trommald sier til VG at det er nødvendig å skjerpe oppmerksomheten rundt myndighetsutøvelse og bruk av private tjenester i barnevernet.

– Barnevernet med sin myndighetsutøvelse er helt avhengig av tillit i befolkningen, og det krever at man er årvåken og skjerpet rundt forhold som kan stille spørsmål ved habiliteten til de ansatte, sier Trommald.

– Det er ingen tvil om at varsel-lampene bør lyse kraftig når man har medarbeidere som kan ende opp med en dobbeltrolle, sier hun.

– Vi ser at kommunene i stor grad bruker private aktører, og vi jobber nå med å utarbeide en presisering av regelverket. Det er naturlig at denne også tar for seg spørsmål rundt habilitet og dobbeltroller, legger hun til.

E-post: amalie.froystad.naro@vg.no – maria.mikkelsen@vg.no

VIL GJENNOMGÅ LOVVERKET: Solveig Horne vil undersøke om det er behov for å gjøre reglene rundt dobbeltroller enda tydeligere. Foto: TERJE BRINGEDAL

PSSST!
– Barnevernet har en viktig jobb. Da er vi avhengig av å unngå rolleblending og at det ikke kan stilles tvil ved habilitet, sier Solveig Horne.

BARNEVERNSMILLIARDENE

SKATTEKRAV PA

Stiftelsen Fyrlykta:
Vi vil klage på avgjørelsen

Av MARIA MIKKELSEN

Skatteetaten mener fosterhjemsstiftelsen Fyrlykta har hatt som mål å tjene penger. Nå krever de at stiftelsen betaler flere titalls millioner i skatt.

I mai skrev VG om Stiftelsen Fyrlykta, som har fått avtaler verdt flere hundre millioner kroner ved å hevde at de er en ideell organisasjon som ikke har som mål å tjene penger. Av samme grunn har stiftelsen sluppet å betale skatt.

Fyrlykta har oppnådd store overskudd. Samtidig har lederne fått høye lønninger, og flere millioner gikk årlig til den tysknorske oppretterens selskaper i Estland.

I juni mente revisjonsselskapet Deloitte at dette var ulovlig utdeling av midler – altså at deler av overskuddet ble tatt ut i Estland – og at Fyrlykta, under tvil, ikke kunne regnes som en ideell organisasjon.

Vil klage

I september ga Skatteetaten beskjed om at Fyrlykta må betale skatt for 2016. Det bekrefter fungerende daglig leder Morten Nesbakken.

– Det må legges til at det er en konklusjon stiftelsen er uenig i. Vi vil klage på vedtaket, sier Nesbakken.

Stiftelsens inntekter var i fjor på 163 millioner, en økning på rundt 30 millioner kroner fra året før. Skattesatsen for bedrifter var i fjor 25 prosent.

– I første omgang vil ligningspapirer for 2016 bli innsendt og så får man avvente skatteetatens vurdering av dette materialet. Avhengig av utfallet kan man klage, og vinner man ikke frem med klagesaken kan man prosedere dette rettslig.

Skatteetatens vurdering av hvorvidt en organisasjon skal få skattefritak, gjøres uavhengig av andre instanser. Det er avgjørende hvorvidt man «tar sikte på å oppnå økonomiske fordeler for seg selv eller andre», heter det på Skatteetatens nettsider.

Ny ledelse

At Fyrlykta tidligere har vært fritatt for å betale skatt, har vært blant Fyrlyktas viktigste argumenter for at den er ideell. Også Bufdir har vist til skattemyndighetenes vurdering. Deloitte mente også ledelsesstrukturen i stiftelsen var i strid med stiftelseslo-

ven. Ifølge rapporten sto oppretter Peer Salström-Leyh i praksis bak alle beslutninger.

I etterkant har stiftelsen skiftet ut hele styret og de daglige lederne. Handelen med Salström-Leyhs aksjeselskap Elukaar er stanset. Salström-Leyh har trådt ut av ledelsen i både Fyrlykta og paraplyorganisasjonen Interpharus i Tallinn. Stiftelsen har også stanset medlemsavgiften til sistnevnte på opptil 4,6 millioner kroner.

Interpharus har imidlertid opprettet en ny stiftelse som leverer tjenestene som Elukaar tidligere sto for. Stiftelsen vil ikke opplyse hvor mye dette koster.

– Det er for å komme unna problemet med at man tidligere har kjøpt tjenester av et selskap som eies av stifter, sier Nesbakken.

– Omdømmebelastning

Han mener handelen med selskapene i Estland først og fremst er et problem for stiftelsens rykte. Stiftelsen venter fortsatt på utfallet av tilsynssaken som ble åpnet i juni.

– Det er mange måter å betrakte det på. Du kan se på det regnskapsmessig og lovmessig, og du kan se på det omdømmemessig. Vi mener at det har vært fornuftig kjøp av tjenester. Men siden det er fremstilt slik det har blitt, har det blitt en omdømmebelastning.

– Men Deloitte slo fast at handelen med Interpharus og Elukaar var ulovlig utdeling?

– Jeg skal ikke kommentere for mye på gammel historikk. Mitt mandat er å fjerne all tvil om at dette er en ideell stiftelse. Men jeg har lest Deloitte's rapport, og de konkluderer under tvil at stiftelsen ikke er ideell.

– Vurderingen av hvorvidt stiftelsen er ideell er gjort under tvil, men de slår fast brudd stiftelsesloven uavhengig av dette?

– De reiser spørsmål.

– Nei, de konkluderer med brudd?

– Det får stå for deres regning. Det er opp til Stiftelsestilsynet å trekke den konklusjonen, og ikke Deloitte. Vi ser frem til at rapporten lig-

11500

På 20 år er antallet barn i fosterhjem doblet. Ved utgangen av 2015 bodde 11500 barn i fosterhjem i Norge.

ger på bordet. Det er ingen tvil om at stiftelsen i dag er godt innenfor stiftelsesloven og er en ideell stiftelse som gjør en veldig bra jobb for de barna som trenger det.

Innleid leder

Nesbakken er leid inn som daglig leder via Interimleder AS for en periode for seks måneder. Han vil ikke opplyse hva han får i lønn. Selv om Salström-Leyh er ute av alle formell roller, er kona og fetteren fortsatt medlemmer av rådet, «supervisory board», som har vært stiftelsens øverste organ.

Øker konas og fetters honorar

I kraft av å være stiftelsens oppretter, er Salström-Leyh den som utnevner rådsmedlemmene og avgjør størrelsene på honorarene deres.

De fem medlemmene får 100 000 hver, opplyser Nesbakken – noe som er nesten dobbelt så mye som i 2015, da honorarene utgjorde totalt 280 000 kroner.

Ifølge Nesbakken er det imidlertid nå presisert at rådet utelukkende skal ha en rådgivende funksjon og at det er det norske styret som tar alle vesentlige avgjørelser.

– Salström-Leyhs kone og fetter er medlemmer i rådet, noe som ble kritisert av Deloitte. Hva tenker du om det?

– Omdømmemessig kan man se på supervisory board og at sammensetningen kanskje ikke er ideell med tanke på at det er medlemmer som er i familie med stifter. Det er noe Stiftelsestilsynet eventuelt må ta stilling til. Vi må forholde oss til at stiftelsen ifølge vedtektene skal ha et supervisory board.

– Har dere gjort noen vurderinger rundt rådsmedlemmenes honorarer?

– Det ligger utenfor vår myndighet, slik vedtektene er i dag.

– Fordi Peer Salström-Leyh bestemmer det?

– Det er korrekt.

NY LEDELSE: Daglig leder i Stiftelsen Fyrlykta, Morten Nesbakken, utenfor stiftelsen.

PSSST!
Til tross for at avtalen med Bufdir er opphørt, er Fyrlyktas økonomiske situasjon under kontroll, ifølge fungerende daglig leder Morten Nesbakken. Institusjonsdriften er avvirket. Samtidig har ti ansatte sluttet.

Å TITALLS MILL.

Isens lokaler i Fredrikstad. Foto: JAN ERIK SKAU/FREDRIKSTAD BLAD

GRUNNLEGGER: Peer Salström-Leyh har opprettet stiftelsen i Norge og i flere andre europeiske land. Foto: TORE KRISTIANSEN

VG: 9. mai 2017.

Fyrlykta-saken

● I mai skrev VG om Stiftelsen Fyrlykta, som har fått verdifulle fosterhjemsavtaler med norske myndigheter fordi de har hevdet å være en ideell organisasjon.

● VG avdekket store overskudd, høye lederlønninger og årlige overføringer på flere millioner kroner til Estland.

● En Bufdir-bestilt rapport fra revisjonsselskapet Deloitte konkluderte under tvil med at Fyrlykta ikke er en ideell aktør. De mente også at det var gjort utdelinger i strid med stiftelsesloven.

● Som følge av konklusjonene sa Bufdir opp avtalene de hadde med Fyrlykta om fosterhjem og institusjonsdrift.

● Stiftelsestilsynet åpnet samtidig tilsyn mot stiftelsen. Tilsynet har tidligere uttalt at de skulle ferdigstilles i høst.

Barneverns- lederen har kostet Nordre Land 2,2 mill. på 8 måneder

BARNEVERNSLEDER: Espen Lilleberg er til vanlig ansatt i det private barnevernsselskapet Connexa, men var leid inn til å lede barnevernet i Nordre Land. Her er han avbildet i 2010.
Foto: KRISTER SØRBØ

MISTER JOBBEN

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ
OG MARIA MIKKELSEN

**Nordre Land vil nå
gå gjennom alle ved-
tak som ble fattet
mens innleide Espen
Lilleberg har vært
barnevernsleder i
kommunen.**

I september skrev VG om Espen Lilleberg, som siden mai har vært leid inn for å lede det kriserammede barnevernet i Nordre Land. Prislappen for tjenesten var på 2,2 millioner kroner for åtte måneder.

Eide privat firma

Lilleberg er ansatt i, og tidligere eier av, det private barnevernsselskapet Connexa.

Rådmann Jarle Snekkestad i kommunen opplyser til VG at de nå har fått på plass en ny, midlertidig barnevernsleder.

– For at det ikke skal oppstå uklarheter har vi konstituert ny barnevernsleder, og denne personen er allerede er ansatt i den kommunale barnevernstjenesten, sier Snekkestad.

Han informerte formannskapet i kommunen om dette i forrige uke.

Lilleberg har vært ansatt som barnevernsleder siden mai i år. Han vil fortsette å jobbe i barnevernstjenesten, men da i en rådgiverfunksjon, ifølge Snekkestad.

– Betyr dette at vedtakene som har blitt gjort under Lillebergs tid som barnevernsleder er ugyldige?

– Gjennomgår vedtak

– Vi har for sikkerhets skyld allerede satt vår advokat til å gjennomgå alle vedtak som er signert av barnevernslederen. Så langt kjenner jeg ikke til at noen av vedtakene må reverseres, men dette må vi selvsagt gjennomgå og kvalitets-sikre, sier rådmannen.

Lilleberg sier at han synes det er bra at kommunen har funnet en løsning internt.

– Jeg har veilederansvar for den som er konstituert og for leder-teamet generelt. Det har vært en del av min jobb hele tiden. Forskjellen nå er at det er en intern person som er konstituert som barnevernsleder, så selve lederbiten av oppdraget jeg hadde, har gått ut.

Ulovlig

I etterkant av VGs sak om barnevernslederen i Nordre Land, sendte Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) et brev til samtlige fylkesmenn.

Her blir det i klartekst slått fast at det er ulovlig å leie inn en barnevernsleder fra et privat selskap.

«Stillingens ansvar og myndighet innebærer at det må fattes avgjørelser og gjøres inngrep med stor betydning for barn og familier. Dette er i kjernen av offentlig myndighetsutøvelse som ikke kan delegeres til private aktører eller konsulenter uten klar hjemmel i lov», het det i brevet.

Dette har også barne- og likestillingsminister Solveig Horne (Frp) presisert.

Har vært i tvil

Både kommunen og fylkesman-

nen i Oppland har likevel vært i tvil om dette også gjelder Lilleberg.

Nordre Land har hele tiden betalt det private selskapet Connexa for Lillebergs tjenester, men kommunen har likevel vurdert at han ikke er innleid fordi han også har hatt et personlig ansettelsesforhold i kommunen.

I slutten av september sendte fylkesmannen derfor et brev til Bufdir, hvor de ba direktoratet presisere hva som skal til for at man regnes for å være ansatt i kommunen.

Ikke greit

I sitt svar 28. oktober viser Bufdir blant annet til at en barnevernsleder må motta lønn fra kommunen om vedkommende skal anses som arbeidstager og ansatt i kommunen.

– Bufdir lister opp en rekke punkter som må være tilfredsstillende for at ansettelsesforholdet skal kunne regnes som fullstendig, og dette er et av punktene som vår midlertidige arbeidsavtale ikke tilfredsstiller, sier Snekkestad.

amalie.nero@vg.no
maria.mikkelsen@vg.no

PASIENTERSTATNING ERSTATNINGSRETT YRKESKADE FORSIKRINGSRETT

Avtaler Oslo/Trondheim

ADVOKAT (H)

Edmund Asbøll

Kirkevn. 61, 0364 Oslo

e-mail: post@asboll.no - www.asboll.no

Henvendelse tlf. 22 51 41 80 - Fax: 22 51 41 88

Ring for avtale mellom 09 og 16

REVOLUSJONENS RØST

President Vladimir Putin vil helst forbigå 100-årsdagen for den russiske revolusjon i stillhet. I går slo opprørspolitiet til mot en gruppe demonstranter i St. Petersburg, som ville markere at tsaren ble styrtet, og at kommunistene kom til makten for 100 år siden. Foto: AP

IDEELLE I BARNE- VERNET GRANSKES

Av MARIA MIKKELSEN

Som følge av Fyrlykta-saken undersøker Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet nå om andre leverandører kan ha seilt under falskt flagg.

I mai skrev VG om fosterhjemsstiftelsen Fyrlykta, som har fått verdifulle avtaler med det offentlige ved å oppgi at de er en ideell organisasjon som ikke har som mål å tjene penger.

Men virkeligheten var en annen, ifølge en rapport fra revisjonsselskapet Deloitte i juni. Bufdir mente Fyrlykta hadde lurt seg til konkurransemessige fordeler – noe Fyrlykta selv nektet for – og avsluttet avtalene med stiftelsen.

Nå har Bufdir satt i gang en omfattende gjennomgang av direktoratets oppfølging av ideelle aktører.

– Behov for endringer

– Gjennomgangen VG hadde av Fyrlykta-saken gjør at vi ser behov for å gjøre noen endringer basert på lærdommene vi har gjort

oss i den saken. Det handler i hovedtrekk om to ting: Det ene er å gå mer i dybden på aktørene når de kvalifiserer seg som ideelle. Det andre er å se på om de ideelle endrer strukturen i løpet av kontraktperioden, sier direktør Mari Trommald.

Bufdir har gitt Deloitte i oppdrag å undersøke om flere barnevernsaktører kan ha fått avtaler på feil premisser. Mellom to og fem leverandører som har fått avtaler forbeholdt ideelle organisasjoner, skal under lupen.

– Revisjonen kommer til å se på blant annet ledelse, overskudd, interessekonflikter og internprising. Mye av det som kom frem i gjennomgangen dere hadde av Fyrlykta, og som vi også fant i vår egen gjennomgang, vil være elementer vi vil se på nå, sier i Trommald, som understreker at de ikke har noen konkrete mistanker.

Ideelt barnevernsforum, en organisasjon for ideelle aktører i barnevernet, er positiv til tiltaket. – Det er bra at de sjekker, det er helt naturlig etter Fyrlykta-saken,

sier leder May Lisbeth Smeby.

– Men man kan jo lure på hva Bufdir har sjekket i forkant, før de slipper noen gjennom det nåløyet, og hvilke kriterier de har hatt.

Politisk avgjørelse

Stortingsflertallet har bestemt Bufdir fortsatt skal prioritere kjøp fra ideelle. En del av mandatet til Deloitte er å foreslå hvordan godkjenningen og kontrollen av disse kan forbedres.

– Det er ingen tvil om at VGs oppslag om dette gjorde at oppmerksomheten rundt kravene til ideelle har fått skjerpet oppmerksomhet rundt oss. Vi har vært tydelig på at vi må få en innskjerping av rutinene, både før vi inngår kontrakten og underveis i kontraktperioden, sier Trommald.

– Hvilke rutiner har dere hatt på dette området tidligere?

– Vi har hatt rutiner på hva kontraktspartnerne leverer av tjenester, at barna får det de trenger. Men det har ikke vært tilstrekkelig oppmerksomhet på at kravet om at

VG: 9. mai 2017

de skal være ideelle vedvarer gjennom kontraktperioden.

Rapporten skal etter planen være klar for jul.

Fyrlykta har sagt seg uenig i Deloitte's konklusjoner.

– Det er ingen tvil om at stiftelsen i dag er godt innenfor stiftelsesloven og er en ideell stiftelse som gjør en veldig bra jobb for de barna som trenger det, sa fungerende leder Morten Nesbakken til VG tidligere denne uken.

maria.mikkelsen@vg.no

Fyrlykta-saken

● I mai skrev VG om Stiftelsen Fyrlykta, som har fått verdifulle fosterhjemsavtaler med norske myndigheter fordi de har hevdet å være en ideell organisasjon.

● VG avdekket store overskudd, høye lederlønninger og årlige overføringer på flere millioner kroner til Estland.

● En Bufdir-bestilt rapport fra revisjonsselskapet Deloitte konkluderte under tvil med at Fyrlykta ikke er en ideell aktør. De mente også at det var gjort utdelinger i strid med stiftelsesloven.

● Som følge av konklusjonene sa Bufdir opp avtalene de hadde med Fyrlykta om fosterhjem og institusjonsdrift.

● Stiftelsestilsynet åpnet samtidig tilsyn mot stiftelsen. Tilsynet har tidligere uttalt at de skulle ferdigstilles i høst.

PSSST!
På 20 år er antallet barn i fosterhjem doblet. Ved utgangen av 2015 bodde 11 500 barn i fosterhjem i Norge.

10 HVALER PÅ GRUNN

Flere titalls lokale redningsmenn forsøkte i går desperat å presse 10 hvaler som hadde svømt på grunn tilbake til vanndybder hvor dyrene selv kunne svømme tilbake til havet igjen. Dramaet foregår på Ujong Kareng-stranden i Aceh-provinsen i Indonesia. Begivenheten tiltrakk seg også hundrevis av tilskuere som poserte for selfier med hvaldramaet i bakgrunnen. Foto: SVAHROL RIZAL/AP

Bufdir med melding til fosterhjemsleverandører:

ALLE AVTALER BLIR STANSET

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ

Direktoratet vil nå undersøke om rammeavtalene på fosterhjemsområdet kan være i strid med lovverket. Ingen av de ideelle leverandørene vil få forlenget sine avtaler.

I 2012 inngikk Bufdir (Barne-, ungdoms og familiedirektoratet) flere rammeavtaler om fosterhjemstjenester med 11 ideelle leverandører – aktører som ikke har som mål å tjene penger. Avtalene ble inngått på vegne av Bufetat (Barne-, ungdoms- og familieetaten), og hadde en totalverdi på opptil 1,5 milliarder kroner.

Varigheten var på seks år, med mulighet for forlengelse i ett år gangen. Fristen for å bestemme

om avtalene skulle forlenges var satt til i dag.

I går sendte imidlertid direktoratet et brev til alle de ideelle leverandørene. Her kommer det frem at ingen vil få forlenget avtalene, fordi de på flere punkter kan være i strid med regelverket.

– Vi ser at noe av det som ligger i rammeavtalene kan være problematisk, og det er behov for å gå gjennom disse avtalene, sier Bufdir-direktør Mari Trommald til VG.

VG-avsløringer

VG har i år skrevet en rekke artikler om det private barnevernsmarkedet. Før sommeren sa Bufdir opp rammeavtalen med Fyrlykta, etter at det kom frem flere kritikkverdige forhold rundt stiftelsen. I oktober skrev VG om hvordan en privat barnevernsaktør jobbet for den offentlige barnevernsvakten, og solgte barnevernstjenester for flere millioner kroner i samme område.

I ettertid har barne- og likestillingsminister Solveig Horne flere ganger tydeliggjort hva loven tillater når det gjelder barnevernsskjøp.

Svekker kontroll

Trommald opplyser at bakgrunnen for at rammeavtalene ikke blir forlenget er et brev Solveig Horne sendte til alle landets kommuner i oktober. I dette brevet presiserer statsråden hva kommunene kan overlate til private.

Her kommer det blant annet klart og tydelig frem at myndighetsutøvelse skal ligge hos kommunene, og at denne ikke kan delegeres eller legges til en privat aktør.

Rammeavtalene står for omtrent 30 prosent av Bufetats totale fosterhjemsskjøp i dag. I fjor ble det plassert 144 nye barn i fosterhjem tilknyttet ideelle. Trommald understreker at beslutningen ikke vil ha noen betydning for de avtalene som allerede er inngått.

– Ingen barn vil bli flyttet ut av

GJENNOMGÅR AVTALER:
Bufdir-direktør Mari Trommald.
Foto: TROND SOLBERG

et fosterhjem som følge av dette. Dette dreier seg om at rammeavtalen ikke vil bli forlenget, og dermed utløper i februar 2018, sier hun. Direktoratet jobber nå med å gå gjennom avtalene som ble inngått for seks år siden.

– Betyr dette at rammeavtalene har vært ulovlige?

– Vurderingen fra dem som laget disse rammeavtalene har vært at de har vært innenfor lovverket. Når vi ser presiseringene fra departementet, ser vi behov for å gå gjennom avtalene. Det betyr at de har tolket dette annerledes da avtalene ble laget. De har ønsket å holde seg innenfor det de har oppfattet som gjeldende praksis og lovforståelse, men vi ser nå behov for å gå gjennom disse.

– Har kunnskapen om lovverket vært for dårlig?

– Reglene har ikke endret seg i løpet av disse årene, men det har de siste par årene vært stor diskusjon om hvor grensene går for offentlig myndighetsutøvelse. Det har hele tiden vært full åpenhet rundt hvordan disse rammeavtalene har vært utformet, sier Bufdir-direktør Mari Trommald.

amalie.nero@vg.no

ADVARET: Kaia Iva, sosialminister i Estland. Foto: Andres Haabu/Äripäev

ESTLAND BER OM STANS AV TYSKE FYRLYKTA-BARN

Av MARIA MIKKELSEN

I 17 år har Peer Salström-Leyhs fosterhjemstiftelser sendt tyske barnevernsbarn til Estland. Nå ber estiske myndigheter Tyskland om å gripe inn i en praksis de mener er på kant med estisk lov.

VG skrev i vår om den norske stiftelsen Fyrlykta, som senere mistet verdifulle fosterhjemsavtaler med det statlige barnevernet og som nå granskes for mistanker om ulovlig utbytte.

Stiftelsen ble opprettet av Peer Salström-Leyh og er en del av hans nettverk av fosterhjemsstiftelser i Europa.

Nå griper også andre land inn norsk-tyskerens virksomhet.

200 ungdommer

En stor del av de europeiske fyrlyktenes virksomhet har bestått av å sende tyske barnevernsbarn til fosterhjem i Estland, der Salström-Leyh bor og driver omfattende forretningsvirksomhet.

Den estiske stiftelsen, Tuletern, ledes av Salström-Leyhs kone, Meeli Salström. Hun mottar også 100 000 norske barnevernskroner for å sitte i rådet i den norske stiftelsen.

KREVER HANDLING: Rådgiver Ly Rüüs jobber med internasjonal adopsjon i den estiske Trygdeetaten.

Siden 2000 har Tuletern plassert rundt 200 ungdommer i ikke-tysktalende hjem.

VG besøkte to av Tuleterns tidligere fosterhjem i vår. De hadde svart på Tuleterns avisannonser og tatt imot ungdommer som hadde vært gjennom hele barneverns-systemet i Tyskland før de ble sendt til Estland for flere år. Familiene sa at de fikk lite informasjon og dårlig lønn.

Tuletern gir heller ikke opplæringen som kreves av andre fosterhjem i Estland. Nå vil estiske myndigheter sette en stopper for ordningen, skriver den Tallinn-baserte avisen Äripäev, som har samarbeidet med VG.

I utgangspunktet er det lov å sende barn til et fosterhjem i et annet EU-land, men Trygdeetaten i Est-

land påpeker at mottagerlandet må konsulteres og at relevante organer må informeres. Dette har ikke skjedd, og dermed er ikke dagens ordning i samsvar med estisk lov, ifølge etaten.

Jobbet på spreng

Estiske myndigheter sier at de derfor hverken har godkjent eller visst om de tyske barna. Det lokale barnevernet har ikke oppdaget dem før barna har kommet i problemer – for eksempel ved at politi eller helsevesen har grepet inn.

Trygdeetaten opplyser at politiet har etterforsket flere saker der det har vært fare for barnas eller voksenpersoners ve og vel.

Sosialdepartementet, barnevernet, barneombud og jurister har de siste ti månedene jobbet på

spreng for å kartlegge de juridiske grensegangene for Tuleterns virksomhet.

Etter hektisk møtevirksomhet i vår, møtte Trygdeetaten representanter for det tyske justisdepartementet i Brussel i juni. Her ble Tyskland bedt om å stanse formidlingen av barn gjennom Fyrlykta frem til situasjonen blir avklart.

– Tyske tjenestemenn må nå forstå at en slik tjeneste ikke ivaretar de tyske barnas rettigheter her i landet, sier rådgiver i Trygdeetaten, Ly Rüüs.

– Er informert

Samtidig vil Estland kontakte lokale tyske barnevernsavdelinger, over 600, og be dem stanse samarbeidet med tyske Fyrlykta.

– Velferden til alle barn som befinner seg på estisk territorium er vesentlig. Det må man ikke gå på kompromiss med. Barnevernsloven som trådte i kraft i fjor har gitt nye muligheter for dette, blant annet har Trygdeetaten fått i oppgave å løse internasjonale barnevernsaker, sier sosialminister Kaia Iva til Äripäev.

Tuletern bestrider på sin side opplysningene fra estiske myndigheter.

Meeli Salström sier til avisen at både kommunene og Trygdeetaten har blitt informert ved barnas ankomst til landet. Hun viser videre til at det estiske justisdepartementet skal få alle nødvendige

dokumenter gjennom Brussel II-forordningen, som regulerer samarbeidet om barnevern i EU og som hjemler kommunikasjonen mellom landene.

I dialog

– Vi er kjent med at det har vært forsinkelser i kommunikasjonen mellom justisdepartementene, og det arbeides med å optimalisere denne prosessen. Det er likevel på det rene at barna oppholder seg lovlig i Estland og at Trygdeetaten og kommunene er informert, sier Salström til Äripäev.

Hun legger til at Tuletern nå er i dialog med estiske myndigheter om eventuelle endringer i dokumentasjonen og prosessen.

maria.mikkelsen@vg.no

Minst 59 ansatte i offentlig barnevern i dobbeltrolle:

SELGER BARNEVERN PRIVAT

Av SHAZIA MAJID, AMALIE FRØYSTAD NÆRØ, MARIA MIKKELSEN,
MONA GRIVI NORMAN og TORE KRISTIANSEN (foto)

Flere titalls personer selger private barnevernstjenester – samtidig som de er ansatt i det offentlige barnevernet. Det viser en gransking VG har gjort.

Det siste året har VG gjennom en rekke artikler beskrevet hvordan privat barnevern har utviklet seg til å bli en svært lønnsom bransje, der også offentlig ansatte kan ende opp i dobbeltroller.

I dag kan VG avsløre at minst 59 barnevernsansatte har solgt eller selger ulike private barnevernstjenester, samtidig som de jobber eller har jobbet for det offentlige barnevernet.

Det betyr at enkeltpersoner kan sitte på begge sider av bordet når kontrakter skal inngås og offentlige penger fordeles.

«Dette viser en praksis der det veldig fort kan oppstå problemer.»

Jusprofessor og offentlighets-
ekspert ved Universitet i Bergen,
Jan Fridthjof Bernt.

Foto: NTB SCANPIX

Konfrontert med VGs funn, sier direktøren i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) følgende:

– Vi er opptatt av at man må ha stor ryddighet og være veldig vår for å komme i situasjoner som fører til habilitetsutfordringer, sier Mari Trommald.

Det finnes i dag ingen samlet oversikt over hvilke eierinteresser og styreverv offentlig ansatte i barnevernet har. Samtidig har private aktører mulighet til å tjene store penger på salg av barnevernstjenester. I 2016 kjøpte Norge slike tjenester for 2,9 milliarder kroner fra det private.

VG har kartlagt ansatte i offentlig og kommunalt barnevern.

Gjennomgangen viser at 211 ansatte eier – eller har sentrale roller – i private selskaper, som ifølge Brønnøysundregistrene driver med barnevern. Flere har lederstillinger i det kommunale eller statlige barnevernet.

– Det knytter seg potensielt alvorlige prinsipielle og etiske arbeidsrettslige problemer til dette. Som arbeidsgiver bør både kom-

munene og Bufetat ta en alvorlig vurdering på om de skal legge ned et totalforbud mot slike bierverv. Det har de full anledning til å gjøre, selv om noen av dem vil synes at det er ubehagelig eller upraktisk, sier Bernt.

Selger til egen arbeidsgiver

Av de 211 ansatte med selskaper, bekrefter 59 personer at de har solgt private barnevernstjenester. 21 av disse opplyser til VG at de har solgt tjenester til den kommunen eller det området de selv jobber i.

Enkelte av dem mener selv at dette er uproblematisk. De hevder at de ikke selger tjenester som kan sette dem i en dobbeltrolle, eller påpeker at omfanget av solgte tjenester er lite.

I oktober i fjor skrev VG om en privat barnevernsaktør som jobbet for den offentlige barneverns-vakten, samtidig som han solgte barnevernstjenester for flere millioner kroner i samme område. Barne- og likestillingsminister Solveig Horne kom raskt på banen med klar beskjed:

«Dobbelt-roller i barne- vernet er ikke akseptabelt».

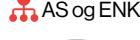
Noen uker senere sendte statsråden et brev til alle landets kommuner, fylkesmennene og Bufdir der hun presiserte hva kommunene kan overlate til private. I tillegg krevde hun at kommunene satte seg grundig inn i regelverket for å unngå lignende tilfeller.

Problematisch

Juseksperter Jan Fridthjof Bernt mener det er flere problemer ved at barnevernsansatte tar oppdrag på privaten, og forklarer at det juridisk sett er reglene om inhabilitet som regulerer dette.

ST!
 54 620
 unge, eller
 % av be-
 i alderen
 hjælp fra
 net ifølge
 dir.

at også alle underordnede blir inhabile. Det vil si at ingen av de ansatte i tjenesten kan være med på å treffe beslutninger

 Sted									
 Selskapsform (ENK = Enkelt- personforetak, AS = Aksjeselskap)	SPECIALUTDANNET MILJØTERAPEUT Bufetat region Sør ENK	AVDELINGS- LEDER Askøy kommune ENK	BARNEVERNS- PEDAGOG Bufetat Region Midt-Norge ENK	BARNEVERN- KONSULENT Oslo kommune ENK	KONSULENT Bufetat Region Midt-Norge ENT	BARNEVERN- KONSULENT Oslo kommune ENK	MILJØ- TERAPEUT Bufetat Region Sør ENK	MILJØ- TERAPEUT Bufetat Region Øst ENK	BARNEVERNS- KONSULENT Oslo kommune ENK
									
BARNEVERNS- KONSULENT Drammen kommune ENK	FAMILIE- VEILEDER Bufetat Region Nord ENK	ASSISTENT Asker kommune ENK	SOSIALKURATOR BARNEVERN Bergen kommune ENK	SOSIONOM Bufetat Region Midt-Norge ENK	MILJØ- TERAPEUT Bufetat Region Nord ENK	BARNEVERN- KONSULENT Oslo kommune ENK	FAGLEDER Troms AS	SPECIALUTDANNET SOSIONOM Bufetat Region Øst AS	AVDELINGS- LEDER Bufetat Region Øst ENK
									
BARNEVERN- KURATOR Skien kommune AS og ENK	LEDER Bufetat Region Vest ENK	MILJØ- ARBEIDER Bufetat Region Vest ENK	BARNEVERNS- PEDAGOG Bufetat Region Øst ENK	MILJØ- TERAPEUT Bufetat Region Øst ENK	MILJØ- TERAPEUT Bufetat Region Sør ENK	BARNEVERN- KONSULENT Oslo kommune ENK	SPECIALUTDANNET BARNEVERNSPEDAGOG Bufetat Region Sør ENK	TEAMLEDER Buskerud ENK	KONTAKT- PERSON Fjell kommune ENK
									
SPECIALUTDANNET MILJØTERAPEUT Bufetat Region Øst ENK	TILKALLINGS- VIKAR Ski kommune AS og ENK	MILJØ- ARBEIDER Bufetat Region Øst ENK	SEKSJONS- SJEF Oslo kommune ENK	MILJØ- TERAPEUT Bufetat Region Øst ENK	FAG-				

211

VG har kartlagt ansatte i offentlig og kommunalt barnevern. Gjennomgangen viser at **211** ansatte eier – eller har sentrale roller – i private selskaper, som i følge Brønnøysundregistrene driver med barnevern.

59

VG har ringt samtlige av de 211 barnevernsansatte. **59** personer innrømmer at de i løpet av de siste fem årene har solgt private barnevernstjenester samtidig som de har jobbet for det offentlige barnevernet.

21

Av de 211 barnevernsansatte opplyser **21** personer at de har solgt private barnevernstjenester i samme kommune/område hvor de jobber.

← som angår disse personene, forklarer Bernt.

Han mener det spesielt er to punkter som er betenkelig ved funnene i VGs kartlegging:

– Dette handler om barnevernstjenestens integritet. Selv om vi styrer unna de formelle inhabilitetsreglene vil vi kunne få situasjoner der de som jobber i barnevernstjenesten sitter og vurderer saker som kolleger har vært involvert i på privat basis. Da vil de kunne være tilbakeholdne med å treffe avgjørelser som går på tvers av det kolleger har gjort, fordi det går ut over de kollegiale forholdene, sier Bernt.

Han mener dette vil være svært uheldig. Videre påpeker professoren at man i tillegg må spørre seg om et slikt opplegg er økonomisk forsvarlig, dersom det er snakk om private oppdrag for kommunen.

Mangler kontroll

Direktør Mari Trommald i Bufdir sier at de lenge har sett risikoen for at ansatte i barnevernet kan ha andre private roller som er problematiske. Trommald hevdet først at hun tok opp dette i et ledermøte i 2016, og at Bufdir deretter raskt tok kontakt med Kommunal- og moderniseringsdepartementet for å få på plass et register som kunne gi dem bedre kontroll over ansattes bierverv.

– Det fikk vi ikke lov til av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, på grunn av personvernshensyn, sier Trommald.

Men, ifølge Kommunal- og moderniseringsdepartementet tok Bufdir kontakt med dem første gang i april 2017.

– Vi har aldri oppfattet det som at Bufdir har lagt frem et ønske om å opprette et slikt register for oss. Dermed har vi heller aldri sagt nei til dette. Da Bufdir kontaktet oss i april dreide det seg om i hvilken grad Bufdir kan pålegge ansatte opplysningsplikt om bierverv, ekstra erverv, samt eierinteresser i private selskaper, sier statssekretær Paul Chaffey i departementet.

Etterkant av intervjuet med VG har Bufdir-direktøren kommet med nye opplysninger.

En presisering skriver hun, via en av sine rådgivere, at det aktuelle ledermøtet der et register over ansatte var tema ble avholdt i 2015, og at KMD ble kontaktet først i 2016. Videre skriver direktøren at «*dette var en muntlig henvendelse over telefon, hvor vår oppfatning var at et register over alle ansatte ikke kunne opprettes, da dette var i strid med Personvernloven. Videre sendte vi departementet en skriftlig henvendelse i april 2017 for ytterligere presisering.*».

I dag er det opp til den ansatte selv å si fra om sine private eierinteresser og mulige dobbeltroller. Trommald vedgår at kontrollen på dette området kan bli bedre.

– Vi mener at vi må ha en bedre kontroll enn det som ligger i dagens regelverk. Her er det regelverket som begrenser muligheten til kontroll, og vi som arbeidsgiver trenger en bedre kontroll, sier Bufdir-direktøren.

Visste om risiko

Til tross for at Bufdir lenge har ment at det har vært en risiko for dobbeltroller, har det ifølge Trommald ikke vært aktuelt for dem å gjennomgå dette selv.

– Det vi har gjort er å jobbe med etikken i dette ved å styrke våre retningslinjer. Samtidig har vi ønsket å få dette registrert. Det har vært den måten vi har jobbet på for å få en bedre kontroll.

PROBLEMATISK: – Dette har vært et risikoområde lenge, sier Bufdir- direktør Mari Trommald.

– Har dere gjort nok?

– Vi har jobbet med enkelttilfeller som har kommet opp, i tillegg til å styrke ledernes bevissthet. Men da vi hørte at dere var i gang med å gjøre denne undersøkelsen vil jo vi selvfølgelig være opptatt av å få informasjon om den, slik at vi kan følge opp dersom dere har funnet ting som er kritikkverdige.

– **Men er ikke det egentlig en jobb dere skulle gjort selv?**
– Ja, det kan du si. Men det vi har vært opptatt av er å jobbe med regelverk og rutiner rundt dette, og da har vi brukt andre typer mekanismer enn det dere har gjort.

– **Vil dere sette i gang noen kon-**

krete tiltak for å være sikre på at det ikke oppstår dobbeltroller og habilitetskonflikter?

– Nå som dere har gjort denne gjennomgangen kommer vi til å være opptatt av å følge den opp for å se om det er problemstillinger her som er viktige å ta opp. Det vil kunne få konsekvenser for de det handler om. I tillegg vil vi være opptatt av å følge opp dette gjennom lederne våre, for at de skal bli best mulig til å avdekke dilemmaer.

– Ryddighet avgjørende

Nå ser også departementet behov for å rydde opp.

– Vi har varslet Stortinget om at

vi ønsker å etablere retningslinjer som kan brukes dersom en arbeidsgiver oppretter et slikt register, sier statssekretær Chaffey i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Disse retningslinjene ble sendt på høring 1. desember i fjor.

– Det er viktig at det er åpenhet i, og tillit til, offentlig forvaltning. Når høringsfristen er over den 25. januar vil vi gjøre en endelig vurdering av saken, opplyser Chaffey.

Kommunesektorens organisasjon (KS) støtter Bufdir i forslaget om opprettelse av et register over ansattes eierinteresser og styreverv. Områdedirektør Helge Eide understreker at det å selge priva-

te barnevernstjenester kan være alt fra potensielt alvorlig til helt legitimt og greit.

– Det kritiske er åpenhet overfor arbeidsgiver, og arbeidsgiveren skal være åpen overfor sine innbyggere. Vi er i tillitsbransjen, vi forvalter tjenester på vegne av våre innbyggere. Ryddighet er avgjørende, sier Eide.

shazia.sarwar@vg.no
amalie.nero@vg.no
maria.mikkelsen@vg.no
mona.norman@vg.no

Heller bestemor på anbud

Tenk deg at du sitter på jobben din i barnevernet. Og det dukker opp en hastesak. Det er stilt spørsmål ved om en nybakt mor er skikket til å ta seg av barnet.

ROLLEBLANDING I BARNEVERNET: Kan ramme de mest sårbare barna. (Illustrasjonsfoto)

I NYHETENE

Din saksbehandling legger grunnlaget for avgjørelsen i saken. På privaten er du medeier i et selskap som tilbyr fosterhjemsplasser og beredskapshjem.

Saken ender med omsorgsovertagelse, og barnet ender opp i et beredskapshjem i regi av ditt selskap. Dette er «worst-case-scenario». Et tenkt tilfelle. Men uansett hva en saksbehandler hadde anbefalt i en slik sak, kunne man kritisert avgjørelsen. Fordi den ansatte som har behandlet saken har flere roller, og det kan dermed stilles spørsmål ved habiliteten. Og slik har det vært i barnevernet. I fjor høst avslørte VG for eksempel at en barnevernsmillionær fikk sparken etter å ha hatt en slik dobbeltrolle. Etterpå fikk han jobb i nabokommunen.

Det betyr ikke at det er feil at private er med og løser oppgaver for den norske velferdsstaten. Tvert om, det hadde ikke gått rundt uten. SVs største seier, full barnehagedekning, er det fremste eksempelet. Asylmottak, renovasjon, helsetjenester og mye mer, fungerer takket være et samarbeid mellom det offentlige og det private.

Også innen barnevern er det blitt mulig for en stor, privat næring å etablere seg, ved hjelp av offentlige midler. Og mange private gjør helt sikkert en utmerket jobb.

Men slett ikke alle. Og den rolleblanding som VG har vist, er svært uheldig. Vi kan ikke ha det slik at barnevernsansatte tar bjobber for barnevernet på fritiden.

Diskusjonen om privatisering av velferdstjenester er ofte mer preget av ideologi enn innsikt. Venstresiden vil typisk at det offentlige skal løse alle disse oppgavene, og henter

frem grelle eksempler fra privat omsorg. Men det er selvsagt ikke slik at det offentlige alltid løser oppgavene best. Høyresiden, derimot, vil privatisere til og med det som er minst smart å privatisere.

Det som egner seg best for privatisering, er tjenester der kvaliteten kan måles. Det er ikke så lett når det gjelder omsorg for barn som ikke engang har lært å snakke. Barnevernsbarn har ofte ikke selv noen mulighet til å vurdere kvaliteten på tjenesten, eller si ifra om det er for dårlig. I tillegg mangler mange av disse barna voksne omsorgspersoner som kan tale deres sak.

Skoleelever, derimot, kan si fra når noe går galt. Eller har foreldre som kan ta affære. Men de får altså ikke gå på skole hos utbyttekåte, private aktører. Og det kan det være gode grunner for. Men hvorfor skal vi da overlate de aller mest sårbare blant oss til private krefter som møter mindre krav, reguleringer og utbytte-tak enn andre i velferdsbransjen? VG har i en rekke saker vist hvor lite egnet det har vært å sette barnevernet ut til private.

Det betyr ikke at staten skal ta over alt. Snakk for eksempel med noen konkurranseutsatte bestemødre. Det er riktig mange av dem som er svært godt fornøyd med å ha vært ute på anbud.

Astrid Meland

Twitter: @astridmeland

astrid.meland@vg.no

Om kartleggingen

● VG har tatt kontakt med samtlige 211 barnevernsansatte med private barnevernsfirmaer.

● Undersøkelsen er avgrenset til eierinteresser og bierverv innenfor barnevernstjenester og institusjoner innen barne- og ungdomsvern de fem siste årene.

● 53 personer har ikke svart på VGs henvendelser.

● Enkelte opplyser at private eierinteresser er avklart med og godkjent av arbeidsgiver.

● Kartleggingen viser at enkelte eier aksjeselskaper med millioninntekter. Andre sier at de har solgt private barnevernstjenester i lang tid, mens enkelte opplyser at de har hatt noen få enkeltsaker.

● Det er solgt tjenester som ettervern, oppfølging, veiledning, tiltakstjenester, konsulenttjenester,

og tilsyn av fosterhjem, kurs og foredrag.

● Enkelte opplyser at de jobber deltid i det offentlige, og dermed er avhengig av private oppdrag for å få en tilfredsstillende inntekt.

● VG har ikke hatt muligheten til å ettergå opplysninger fra eiere av enkeltmannsforetak, da regnskapene ikke er offentlig informasjon.